

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNDE MEDYADAKİ DİJİTAL DÖNÜŞÜM:
TRT ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mücahid SAĞLAR

**Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı
Televizyon ve Sinema Bilim Dalı**

Ekim, 2021

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNDE MEDYADAKİ DİJİTAL DÖNÜŞÜM:
TRT ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Mücahid SAĞLAR
(Y1712.380017)**

**Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı
Televizyon ve Sinema Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKAYDIN AYDIN

Ekim, 2021

ONAY FORMU

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans sunduğum “Covid 19 Pandemi Sürecinde Medyadaki Dijital Dönüşüm: Trt Örneği” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (04/08/2021)

Mücahid SAĞLAR

ÖNSÖZ

“Covid 19 Pandemi Sürecinde Medyadaki Dijital Dönüşüm: Trt Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmalarım sırasında tecrübe bilgi ve birikimini benimle paylaşarak ilerlememi sağlayan tez danışmanım Dr. Ayşegül AKAYDIN AYDIN’a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca manevi desteklerinden dolayı İstanbul Aydın Üniversitesi Sinema ve Televizyon Yüksek Lisans Bölümünün değerli akademisyenlerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim ve iş hayatım boyunca desteklerini ve dualarını esirgemeyen Anne, Baba’ma ve eğitim ve öğretim hayatım boyunca ışık olup yolumu aydınlatan öğretmenlerime minnet ve şükranlarıma sunarım.

İş arkadaşlarıma ve özellikle manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Aydın YETİM’e, Selahattin YÜKSEL’e ve Firdevs ESER’e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans tez çalışmamı başlarken tek çocuğumuz Ahmed Yusuf’la sonrasında doğan Muaz Keremle ilgilenen, süreçteki desteği ve anlayışı için eşim Ayten’e teşekkür ederim.

Bir teşekkürde oyun zamanlarında her daim yanında olmadığım ve yeni doğan kardeşi ile ihmale uğradığını düşündüğüm oğlum Ahmed Yusuf’a, ağlamaları ile uykusuz gecelerimize sebep olan ancak diğer taraftan neşe kaynağımız oğlum Muaz Kerem’e....

Ekim 2021

Mücahid SAĞLAR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE KORONA VİRÜS	3
2.1 Tarihsel Süreç İçerisinde Korona Virüs	3
2.2 Dünyada Korona Virüsün Etkileri.....	6
2.3 Türkiye’de Alınan Tedbirler	9
2.4 Korona Virüs ve Yeni Dünya Düzeni	10
3. TEKNOLOJİK GELİŞMELER VE MEDYA	14
3.1 Dijitalleşmenin Tanımı.....	18
3.2 Sanayi Devrimi (Yeni sanayi Devrimi).....	19
3.3 Yeni Sanayi Devrimi Olarak Tanımlanan Dijital Dönüşüm	20
3.4 Türkiye’de Dijital Dönüşüm	27
3.5 Toplumsal Ağ.....	28
3.6 Yeni Medya	33
3.7 Yeni Medya Türleri ve Algı Sınırlılıkları	36
3.8 Klasik ve Yeni Medya Etkileşimi	40
3.9 Dijital Güvenlik Sorunları	42
3.10 Dünyada Korona virüs Döneminde Yayıncılık.....	43
3.11 Korona Virüs ve TRT.....	52
4. COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE MEDYANIN YAŞADIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM TRT ÖRNEĞİ.....	61
4.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi	61
4.2 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları.....	61
4.3 Araştırmanın Yöntemi.....	62
4.4 Bulgular ve Yorum.....	62
4.5 Korona virüs İle Beraber Yeni Yapım Türleri ve Üslupları.....	64
4.5.1 Online Eğitim.....	71
4.5.2 Pandemi Döneminde Ana Haber.....	78
4.5.3 TRT EBA ve Çocuk Programları.....	78
4.5.4 Nostalji Kuşağı ve Akıllı Yarışmalar	80
4.5.5 TRT Belgesel	82
4.5.6 Evde Kal Müzikle Kal.....	83
4.6 TRT Akademi.....	86
5. SONUÇ.....	89

KAYNAKLAR	92
ÖZGEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Çev.	: Çeviren
DHA	: Demirören Haber Ajansı
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
IoT	: Nesnelerin İnterneti
İHA	: İhlas Haber Ajansı
M.Ö.	: Milattan Önce
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurum
Rtg	: Reyting (Toplam İzleme Oranı)
Share	: İzlenme Payı
Prg.	: Program
İnt. Kul	: İnternet Kullanıcıları
Pnt. Or	: Penetrasyon Oranı
Dny. Nfs. Yzd:	Dünya Nüfus Yüzdesi
Ltn. Amrk	: Latin Amerika
Kryp	: Karayipler
Okyns.	: Okyanusya
Avstrl	: Avustralya

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1: TRT Çocuk 2020 Mayıs Reyting Oranları	17
Çizelge 3.2: TRT Çocuk 2020 Haziran Reyting Oranları	17
Çizelge 3.3: TRT Çocuk 2020 Temmuz Reyting Oranları.....	17
Çizelge 3.4: Dünya İnternet Kullanımı Ve Nüfus İstatistikleri	38
Çizelge 4.1: TRT 2020 Temmuz Online Eğitim Planı	72
Çizelge 4.2: TRT Temmuz 2021 Online Eğitim Planı	75
Çizelge 4.3: TRT Ana Haber Bülten Verileri.....	78

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: 31.03.2020 Korona Virüs Tablosu Türkiye Geneli.....	5
Şekil 2.2: 31.03.2020 Korona Virüs Tablosu Türkiye Geneli.....	5
Şekil 2.3: Korona Virüs 30 Mart Tablosu Dünya Geneli	6
Şekil 3.1: TRT Dijital Dönüşüm Semineri	26
Şekil 3.2: Ocak 2021 Medyada Günlük Harcanan Zaman	38
Şekil 3.3: Rehber TV 14.05.2021 Tarihli Yayın	40
Şekil 3.4: TRT Haber 14.05.2021 Tarihli Yayın.....	41
Şekil 3.5: TRT Covid-19 Yıllık İzin Uygulamaları.....	53
Şekil 3.6: TRT ile #EvHayatDolu	54
Şekil 3.7: TRT Worl Digital Series	54
Şekil 3.8: TRT Worl Digital Series	55
Şekil 3.9: TRT Worl Digital Series	56
Şekil 3.10: TRT Worl Digital Series	57
Şekil 3.11: TRT Worl Digital Series	58
Şekil 3.12: TRT Worl Digital Series	58
Şekil 3.13: TRT Worl Digital Series	59
Şekil 3.14: TRT Worl Digital Series	59
Şekil 3.15: TRT Worl Digital Series	60
Şekil 3.16: TRT Worl Digital Series	60
Şekil 4.1: TRT 1 Ev Yapımı Dizisi	65
Şekil 4.2: TRT 1 Tutunamayanlar Çevrimiçi Dizisi.....	67
Şekil 4.3: TRT 1 Kalk Gidelim Eve	70
Şekil 4.4: Alman Reklam Filmi	71
Şekil 4.5: “Çevrimiçi” Program İlanı	77
Şekil 4.6: TRT EBA Ders Programı.....	79
Şekil 4.7: 23 Nisan Özel	80
Şekil 4.8: TRT Nostalji Kuşağı	81
Şekil 4.9: Soru Küpü	82
Şekil 4.10: Hastane İstanbul: Korona	83
Şekil 4.11: Evde Kal Müzikle Kal Program Görseli	84
Şekil 4.12: Evde Kal Müzikle Kal Programı Sanatçı Görseli	85
Şekil 4.13: Evde Kal Müzikle Kal Programı Sanatçı Görseli	86
Şekil 4.14: TRT Akademi Dergisi Pandemi Sayısı	87
Şekil 4.15: TRT Akademi Dergisi Pandemi Sayısı İçindekiler.....	88

COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNDE MEDYADAKİ DİJİTAL DÖNÜŞÜM: TRT ÖRNEĞİ

ÖZET

Günümüzde insanlık COVID-19 adı verilen ve tüm dünyayı etkisi altına alan salgın bir hastalıkla mücadele etmektedir. Salgın başta sağlık, ekonomi, eğitim, ticaret ve medya sektörlerinde derin ve onarılması zor yaralar açmıştır. Salgınla mücadelede kapsamında bazı tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerin en önemlisi virüsün yayılmasını engellemek adına sokağa çıkma yasağı kararı alınmıştır. Yasak kapsamında zorunlu haller dışında kişilerin evlerinden çıkmaması ve zaruri olmadıkça kalabalık ortamlarda bulunmaları yasaklanmıştır. Bu dönemde zorunlu olarak evde kalan vatandaşların psikolojik yönden kendilerini rahat hissetmeleri için oyun ve eğlence amaçlı bilgisayar kullanmaları, internet ve televizyon üzerinden film ve dizi izlemeleri, kitap okumaları tavsiye edilmiştir. Hükümetler tarafından işverenlere, işlerini evden yapabilecek personellerin esnek çalışma kapsamında evlerinden işlerine devam etmeleri tavsiye edilmiştir. Ayrıca hükümetler tarafından, alınan tedbirlerden dolayı ekonomik zorluk yaşayan sektörlerle maddi destek sağlanmıştır. Evden işe devam eden çalışanlar ve ağırla okullara bağlanan öğrenciler teknoloji kullanımını en üst düzeye ulaştırmıştır. Hem geleneksel medya hem de yeni medya araçları, Dijital Dönüşüm ile birlikte sürece kısa sürede uyum ve katkı sağlamıştır. Salgın vakaları Türkiye’de başlamadan önce TRT bir dizi tedbir almıştır. Tedbirler kapsamında yurtdışında çalışan personel yurda döndüğünde evde zorunlu karantinaya alınmış, karantinada olan personel idari izinli sayılmış ve personele evden çalışma olanağı sağlanmıştır. Bu zorlu süreçte TRT, dinleyici ve izleyicileri için yeni yapımlara yer vermiştir. Eğitim öğretimin aksamaması için TRT ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile TRT EBA kanalları kurulmuştur. “TRT Bil Bakalım” eğlence ve bilgi oyunu yine bu dönemde Android ve iOS marketler üzerinden erişime açılmıştır. Bu çalışmada Türkiye'nin kamu yayıncısı TRT örneğinden, COVID-19 pandemi sürecinde medyanın yaşadığı dijital dönüşüm nitel bir araştırma yöntemi olan vaka analizi ile incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Medya, Dijital Dönüşüm, Uzaktan iletişim, Covid19.*

COVID 19 DIGITAL TRANSFORMATION IN MEDIA IN THE PANDEMIC PROCESS: AN EXAMPLE OF TRT

ABSTRACT

Currently, humanity is fighting an epidemic disease called COVID-19, which affects the entire world. The epidemic has left deep and hard-to-repair wounds, especially in the health, economic, education, commercial and media sectors. In order to prevent the spread of the virus, it has been advised that people should not leave their homes and should not be in crowded environments unless necessary. During this period, it was recommended and encouraged that people stay in their homes constantly, use computers for games and entertainment purposes, watch movies and series over the internet and television, read books, and continue their work from their homes with flexible work. It has maximized the use of technology by connecting students and those who continue to work from home to schools through networks and interactive lesson processing. Both traditional media and New Media tools have also adapted and contributed to

Currently, humanity is fighting an epidemic disease called COVID-19, which affects the entire world. Governments and giant companies had to join forces to fight this epidemic, and eventually a vaccine was produced against the disease in as little as 12-18 months. The epidemic has left deep and hard-to-repair wounds, especially in the health, economy, education, commercial and media sectors. In order to prevent the spread of the virus, it has been advised that people should not leave their homes and should not be in crowded environments unless necessary. During this period, it was recommended and encouraged that people stay in their homes constantly, use computers for games and entertainment purposes, watch movies and series over the internet and television, read books, and continue their work from their homes with flexible work. It has maximized the use of technology by connecting students and those who continue to work from home to schools through networks and interactive lesson processing. Both traditional media and New Media tools have also adapted and contributed to the process with the impact of the digital transformation experienced with Industry 4.0. Before the outbreak was seen in Turkey, TRT took a number of measures related to its staff working abroad. As part of these measures, personnel returning to the country were allowed and provided the opportunity to work during the quarantine. TRT has included new productions for listeners and viewers and established TRT EBA channels so that education and training are not disrupted. "TRT Bil Bakalım" entertainment and information game was again available through Android and iOS markets during this period. In this study, in the case of TRT, the first and only broadcaster assigned to public broadcasting in Turkey, the digital transformation experienced by the media during the covid-19 pandemic is examined by case analysis, which is a qualitative research method.

Keywords: *Media, Digital Transformation, remote communication, Covid19.*

1. GİRİŞ

Sanayi devrimiyle beraber gelişen kitle iletişim araçları günümüz teknolojisine adapte olmaya başlamıştır. Endüstri 4.0 ile birlikte başlayan dijital dönüşüm kapsamlı bir süreçtir. Bu sürecin etki alanı ve geleceğe dönük vaatleri farklı yan unsurlarla birlikte kullanılmasını gerektirmektedir. Dijital dönüşüm yalnızca makinelerin dönüşümü olmayıp daha geniş kapsamlı ve uzun bir süreçtir. Dijital dönüşümün diğer sanayi devrimlerinden farklı olan yönü ise teknolojiye yaşanan gelişmelerin domino etkisi oluşturarak tüm sektörleri etki altına almasıdır. Endüstri 4.0 ile birlikte yaşanan dijital dönüşümün de etkisi ile birlikte hem geleneksel medya hem de yeni medya araçları da yayınlarını bu sürece uyumlu bir şekilde güncellemiştir.

Bunun yanında tüm dünyayı etkisi altına alan ve ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19 virüsüne karşı alınan önlemler kapsamında dünyanın birçok ülkesi; vatandaşlarını evlerinden çıkmama konusunda uyarılmış ve sokağa çıkma yasakları uygulamıştır. Ülke yöneticileri salgın nedeni ile evlerinden çıkamayan vatandaşlara; oyun ve eğlence amaçlı bilgisayar kullanmaları, internet ve televizyon üzerinden film ve dizi izlemelerini, kitap okumalarını ve esnek çalışmayı tavsiye etmiştir. Böylece evlerinden, işlerine devam edenlerin sayısı ve öğrencilerin interaktif olarak derslere katılımı artmıştır. Teknolojiden faydalanmaları gereken bu yeni gruplar teknoloji kullanımını en üst düzeye ulaştırmıştır. Evde kalan kişi sayısının artması televizyon ve internete ilgiyi arttırdığından medya üreticilerini bu yönde içerik üretmeye yönlendirmiştir. Bu çalışma da Türkiye'nin kamu yayıncı kuruluşu TRT örneğinde COVID-19 pandemi sürecinde medyanın yaşadığı dijital dönüşüm nitel bir araştırma yöntemi olan vaka analizi ile incelenmektedir. Bu kapsamda öncelikle salgın hastalıklar ve dijital dönüşüm kavramına yönelik kavramsal çerçeve çizilmekte ve salgın hastalıklar ve toplumsal yansımaları ele aldıktan sonra günümüzde devam eden korona virüs salgınının ne olduğu ve ne zaman ortaya çıktığı sorularının yanıtları aranmaktadır. Bu çerçeveden hareketle

TRT'nin pandemi dönemindeki yayınları incelenmektedir. Çalışmada ayrıca TRT Çocuk üzerinden enformasyonel değişim ve dönüşümün engelleri açıklanarak devletin resmi kanalı ve son on yıldır ciddi yatırım yapılmış olan yeni kanallar kuran bir üst lige çıkmaya çalışan TRT'nin olağanüstü durumlara ne denli hazır olduğu incelenmektedir. Çalışmanın bu bağlamda literatüre katkı sunması medya sektöründe politika yapıcılara ışık tutması ve sonraki çalışmalara veri sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE KORONA VİRÜS

10.000 yıl önce tarihte avcılık ve toplayıcılıkla hayatlarını devam ettiren toplumlarda görülen bulaşıcı hastalıklar, bu toplumların yerleşik düzene geçmesi, tarımsal faaliyetlerine başlaması ve hayvanların evcilleştirilmesi ile salgın hastalıklar oluşmuştur. Sıtma, tüberküloz (verem), lepra(cüzzam), enflüanza (grip) ve çiçek hastalığı ilk bu dönemler ortaya çıkmıştır. Bu hastalıklar nedeni ile dünya genelinde milyonlarca kişi hayatını kaybetmiştir. Bu hastalıkların günümüzde etkisi süren hastalıkların haritasının tekrar belirlenmesine varacak boyutta etkileri olmuştur. Tarihsel süreçte salgın hastalıklardan bazıları savaşların durmasına ve orduların dağılmasına neden olmuştur. Bulaşıcı hastalıklar, dünyanın belirli veya farklı yerlerinde yayılarak kısa süre içerisinde toplu ölümlere ve büyük acılara yol açmıştır. İnsanlık tarihinde büyük etkilere yol açan salgın hastalıklar milyonlarca kişinin yaşamını kaybetmesine yol açmıştır. Salgın hastalıklar; sınırların yeniden çizilmesine, imparatorlukların çökmesine, orduların dağılmasına, demografik, siyasal ve ekonomik olumsuz sonuçlara ve dünya haritasının tekrar çizilmesine etki etmiştir (Kural Ciğerli, ve İlhan, 2021:32).

2.1 Tarihsel Süreç İçerisinde Korona Virüs

2019'un sonlarına doğru Çin'in Wuhan şehrinde hastaneye giden zatürre hastalarında kümelenmenin olduğunun fark edilmesi ile anlaşılmıştır. Hastalığa yönelik ilk vakalar Wuhan'da bulunan hayvan pazarıyla ilişkilendirilmektedir. 27 Aralık 2019'da şehirdeki hastaneye ağır zatürre tanısıyla üç kişi başvurmuştur. İlk vakalar hayvan pazarındaki 49 yaşında olan bir balık satıcısıdır. Bu vakada göğüste sıkışma, öksürük ve yüksek ateş belirtileri ortaya çıkmıştır. Hastalığın dördüncü gününde ateş düşmüş nefes darlığı ve öksürük ise artmıştır. Hastanın tomografisinde zatürre ile uyumlu bulgulara rastlanmıştır. Bir diğer hasta ise sıklıkla hayvan pazarından alışveriş yapan 61 yaşlarında bir erkektir. Bu hasta öksürük ve ateş şikâyetiyle hastaneye başvurmuştur. Bir hafta

sonra hastanın solunum sıkıntısı ortaya çıkmıştır. Hastalığın ikinci gününde kötüleşen hasta entübe edilmiş ve ventilatöre bağlanmak durumunda kalmıştır (Url-1).

Aralık 2019'da, Çin'in Hubei eyaleti Wuhan kentinde kökeni tam olarak bilinmeyen ve daha önce tanımlanmış virüslere tam olarak benzemeyen viral pnömoni olgularının kümelenmesi ilk defa görülmüş ve bu viral pnömoniden yeni bir koronavirüsün sorumlu olduğu kayıt altına alınmıştır. Hastalığa neden olan korana virüs, 2003 yılında tanımlanan SARS virüsü pandemisine neden olan SARS-CoV ile yapısal benzerlikleri nedeni ile SARS-CoV-2 olarak isimlendirilmiştir. Çin dışında bulaş vakalarının oranı ülkeler arasında hızla artmıştır. 29 Ekim 2020 tarihinde, dünyada 44,5 milyondan fazla tespit edilip doğrulanmış vaka ve 1,1 milyondan fazla COVID-19 ile ilgili ölüm gerçekleşmiştir. Yüksek derecede bulaşıcı patojen, solunum damlacıkları ve aerosoller ve mukoza zarlarının doğrudan yolları ile bulaşır (Kuşçu, ve Taşova, 2020: 24).

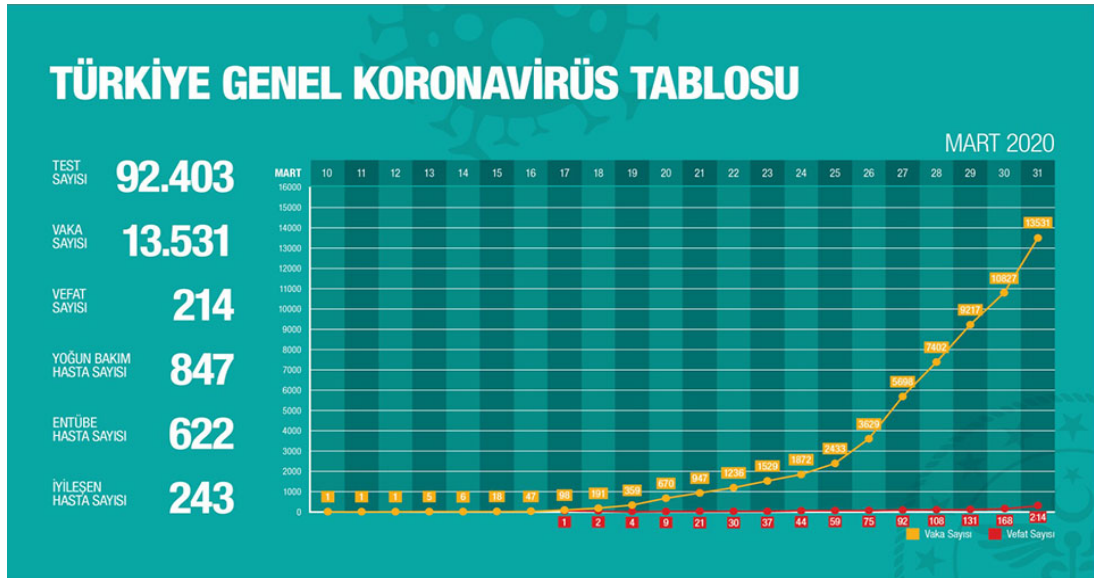
Salgın Türkiye'de ise 11 Mart tarihi itibari ile görülmeye başlanmıştır. Bu tarihte Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Türkiye'deki ilk vakanın tespit edildiğini açıklamış ve virüs görülen kişinin karantinaya alındığını belirtmiştir. Ayrıca virüsün, Avrupa teması üzerinden aldığı ve dış dünyadan izole edildiği ve erken tanı konulduğunu belirtmektedir. Ayrıca virüsün sınırlı alanda bulaştığını ve tüm aile bireyleri ile yakın çevresinin gözetim altında olduğu belirtilmektedir (İnce, ve Evcil 2020: 236).

Tüm dünyayı etkisi altına alan bu salgın 30 Mart tarihinde Dünyada ve 31 Mart tarihinde Türkiye'de şöyle bir bilanço karşımıza çıkartmaktadır (Şekil 1- 2 -3)

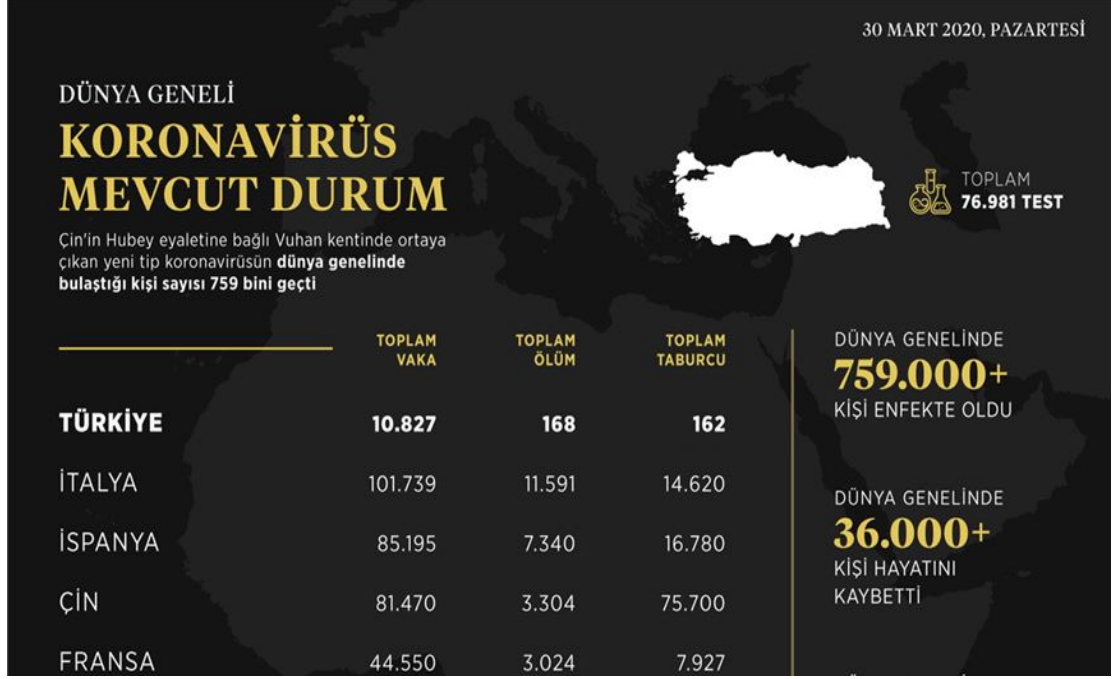
Şekil 2.1: 31.03.2020 Korona Virüs Tablosu Türkiye Geneli

Kaynak: Url - 2

Şekil 2.2: 31.03.2020 Korona Virüs Tablosu Türkiye Geneli

Kaynak: Url - 3

Şekil 2.3: Korona Virüs 30 Mart Tablosu Dünya Genelİ

Kaynak: Url - 4

Tablolardan anlaşılacağı üzere ciddi bir durum ile karşı karşıyayız her gün 1000'e yakın kişi hayatını kaybetmekte ve tüm dünyada bununla ilgili radikal tedbirler alınmaktadır.

2.2 Dünyada Korona Virüsün Etkileri

2019 yılında Çin'de ortaya çıkan Covid-19 virüsü yeni bir dünya sisteminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dünyayı etkisi altına alan virüsün ortaya çıkış nedenleri ile ilgili uzmanlar tarafından farklı teoriler öne sürülmüştür. Covid-19 virüsünün ortaya çıkış nedenleri ile ilgili iki görüş vardır. İlk görüşe göre virüs, Çin laboratuvarlarında üretildiği, ikinci görüşe göre virüsün tamamen doğal şekilde ortaya çıktığı yönündedir (Şahin, 2020: 74).

Salgının ilk olarak ortaya çıktığı Çin haftalarca salgının yayılmasını engellemeye çalışmıştır. Başlangıçta virüsle mücadelede zayıf kaldığı konusunda DSÖ ve ABD eski Başkanı Trump tarafından eleştirilmiştir. Yine Çin hükümeti salgını ciddiye almadığı gerekçesiyle suçlanmıştır. Durumun kötüleşmesi ile salgının ilk olarak yaşandığı şehir olan Wuhan tecrit edilmiştir. Ayrıca toplu taşıma kısmi olarak kapatılsa da diğer bölgelerde toplu taşıma rutin seyrine devam etmiştir. Bu durum on milyonlarca kişi üzerinde etkili olmuştur.

Salgınla ilgili internet üzerinden bilgi paylaşan iki gazeteci kaybolmuştur. Şehrin belirli yerlerinde vücut ısısını ölçen ölçüm noktaları oluşturulmuştur. Bazı bölgelerde halkı evlerinde tutabilmek için kapı girişlerine güvenlik görevlileri yerleştirilmiştir. Halkın serbestçe hareket etmesini kısıtladığı ve kamu sağlığını kontrol edebilmek için gözetleme sistemi kullandığı gerekçesiyle Çin hükümeti, uluslararası kuruluşlar tarafından suçlanmıştır. Böylece uluslararası kuruluşlar Çin'in salgınla mücadele yönteminin insan haklarına sansürü meşru hale getirdiğini belirtmiş ve eleştirmiştir. Çin de salgınla mücadele başarılı oldukça yaşam rutine dönmeye başlamıştır. Son dönemlerde durumun daha kötü hale geldiği İtalya, Çin'in ardından salgının en sert etkilediği ülkelerden biri olmuştur. Nitekim İtalya'da virüsün daha da yayılmasını engelleyebilmek için günlük yaşamda kademeli şekilde bazı kısıtlılıklar getirilmiştir. Buna göre öncelikle İtalya'nın kuzeyine yapılan seyahatler kısıtlanmış ve daha sonra ülke genelinde seyahat kısıtlamaları uygulanmıştır. Yöneticiler, halkın evde kalmasını tavsiye etmişler. Halkın sadece zaruri ihtiyaçlar için dışarı çıkmaları yönünde tavsiyelerde bulunulmuştur. Seyahat'e çıkıldığında da seyahat gerekçesinin gösterildiği bir form taşınması zorunlu hale getirilmiştir. Bu zorunluluklara uymayan kişiler hakkında idari para cezası ve hapis cezası uygulanmıştır. Halkına tecrit uygulamaya başlayan ülkelerden biri de İspanya'dır. Ülkede zorunlu haller dışında sokağa çıkma yasaklanmış ve açık olması zorunlu olan mekânların dışındaki iş yerleri kapatılmıştır. Ülkede ulusal acil durum ilan edilmiştir. Yöneticiler halkın fedakârlık yapması gerektiğini zor haftalardan geçildiğini ifade etmişlerdir. Şehirde vatandaşların toplu halde bulunmasını engelleyebilmek için ordu da güvenlik görevlileri konuşlandırmış ayrıca evsizleri koruma ve onların barınmasını sağlayabilmek için silahlı kuvvetler devreye girmiştir. Bazı ülkeler ise virüsün yaygınlaşmasını engelleyebilmek için daha ağır yaptırımlar uygulamıştır. Bu ülkelerden biri Suudi Arabistan'dır. Ülkede seyahat esnasında sağlık konusunda doğru bilgi vermeyen kişiler hakkında 133.000 dolar para cezasının uygulanacağı duyurulmuştur. Ayrıca bazı ülkelerde ise kara ve hava sınırları kapatılmış ve ülkeye girişler yasaklanmıştır. Zorunlu haller durumunda ülkeye giriş yapanlar ise özel konaklama alanlarında 14 gün boyunca karantina altına alınmıştır. Avustralya ise tecrit kurallarına aykırı davrananlara ağır para ve hapis cezası getirmiştir. Ülkede en yüksek

miktarda para cezasının uygulandığı bölge ise batı Avustralya'dır. Kurallara aykırı davranan kişilere 50.000 dolar para cezası uygulanmaktadır. Yeni Zelanda'da da tecrit kurallarına aykırı davranan kişilere ceza verileceği ve bunun yanında ülkeden gönderileceği ifade edilmiştir. ABD hastalığının önlenmesi adına ülkeye girişleri ve eyaletler arasındaki dolaşmaları kontrol amaçlı özel yetkili personel görevlendirilmiştir. . Bu yetkililer Wuhan'dan ABD'ye gelen kişileri mecburi olarak karantina altına almaktadır. Ayrıca özel yetkilendirilen bu görevliler halkın sağlığını koruyabilmek için eyalet sınırları içerisinde polislik faaliyeti yetkileri ile donatılmıştır. Ülkede bazı eyaletlerde günlük hayatı etkileyen kısıtlamalar getirilmiştir. Bunlar arasında 50 kişiden fazla topluluk oluşturulacak etkinliklerin yasaklanması bulunmaktadır. Bu kısıtlılıklara karşın ülkede kurallara aykırı davrananların sorun çıkardıkları vakalar da yaşanmıştır (Url-5).

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 Mart 2020'den itibaren Türkiye'de ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü covid-19'u küresel pandemi olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamadan sonra, covid-19 pandemisi nedeni ile dünya çapında sosyal ve ticari hayatta kısıtlama kararları alınmıştır. Bu kısıtlamalar ile birlikte, bilhassa sokağa çıkma yasakları nedeni ile hizmet sektörü finansal sıkıntılar yaşamıştır (Aydın, ve Sönmüş, 2021: 90).

Pandemi hızla yayılırken medya alanında en az salgın kadar tehlikeli görülen ve hızla yayılan diğer sorun infodemidir. Infodemi sorununa karşı halkın ruhi ve bedensel sağlığını korumak için hızlı adımlar atılmalı ve gereken tedbirler zamanında alınmalıdır. Tedbirlerin yetersiz kalacağı düşünüldüğünde; yaptırımlar konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Geleneksel medya, pandemi döneminde proaktif bir duruş sergileyerek üzerine düşeni başarılı bir şekilde yerine getirmiştir. Ancak teknolojik gelişmeler ile birlikte her biri farklı medya aracına dönüşen dijital platformlar yayıncılık yönünden henüz yolun başında olduklarından arzulanan seviyeye gelememişlerdir. Hızlı gelişen teknoloji yığılma ve yanıltıcı bilginin hızla yayılmasına neden olmaktadır. Noah Harari geleceğin dünyasında bilginin vergisi olmalı yorumu, her ne kadar abartılı görünse de infodemi ciddi bir sorundur ve buna karşı halk ve bilgi korunmalıdır. Infodemi sorununa bir de zorunlu sosyal mesafeli hayatı, 5G ile mekânın bile internete

dönüştürüleceği gerçeğini eklediğimizde eski ve yeni normallerimizi inşa etmeliyiz (Çakır, 2020: 13).

2.3 Türkiye’de Alınan Tedbirler

Virüsün yayılmasını yavaşlatabilmek ve engelleyebilmek için Türkiye’de birçok önlem alınmıştır. Buna göre seyahatin kısıtlandığı yeni düzenlemeler açıklanmıştır. Bu düzenlemelere göre yurtdışına uçuşlar tamamlıya yasaklanırken şehirlerarası yapılacak yolculuklar ise valiliklerin iznine bağlanmıştır. Alınan bu önlemlerin özellikle büyükşehirlerde titizlikle uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu bu tedbirler aşağıda sıralanmaktadır;

- Şehirlerarası seyahatlerin Valilik iznine bağlanması,
- Hem kamu hem de özel sektörde en az personelle esnek çalışmaya geçilmesi,
- Toplu taşıma araçlarına seyrek oturma düzeninin uygulanması,
- Ormanlar, piknik alanları gibi mesire yerlerinin hafta sonları kapalı olması,
- Ormanlar, piknik alanları gibi mesire yerlerinin hafta içi toplu kullanıma kapatılması,
- Yurtdışına uçuşların tamamen yasaklanması.
- Askerlere 14 günlük karantinaya alınacak bir şekilde terhis ve celp işlemlerinin uygulanması;

bu gibi kararlar konunun bütün taraflarının katılımıyla toplantılar yapılarak alınmıştır. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü’nün bünyesinde 7 gün 24 saat esasına dayalı görev yapan ekipler oluşturulmuştur. Alo 184 danışma hattı kurulmuş ve bu hat üzerinden bilgilendirmeler yapılmaya başlanmıştır. Hastalığın tanısı, uygulanması gereken prosedürler, kontrol ve koruma önlemlerini içeren rehber hazırlanmıştır. Bu rehber ve rehberine yönelik sunumlara sıkça sorulan soruların cevaplarının yer aldığı broşürler ve afişler hazırlanmıştır. Ayrıca bakanlık tarafından yapılan açıklamada sağlık personellerinin izinlerinin iptal edildiği duyurulmuştur (Url-6).

Bütün illerde valilerin başkanlık ettiği pandemi kurullarının oluşturulması ile alınacak önlemlerin takibinin yapılacağı ve gerektiği hallerde o şehre has ilave tedbirlerin de bu kurul tarafından kararlaştırılacağı belirtilmiştir. Önlemlerin Kocaeli, İzmir, Ankara ve İstanbul başta olmak üzere diğer büyük şehirlerin hepsinde titiz bir şekilde uygulanmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla söz konusu bu yerlerde valilikler bu kurullarla birlikte hareket etmektedirler. Türkiye’de salgının ilk başladığı dönemde alınan önlemlerde yüz yüze öğretime ara verilmiştir. Okulların en erken 30 Nisan tarihinde açılmasına karar verilmiştir. Ayrıca gece kulübü, bar, kafe ve restoran gibi eğlence mekânlarının faaliyetlerine geçici süre ara verilmiştir. Spor müsabakaları ertelenmiş ve toplu birçok etkinliğe ara verilmiştir. Halka yurtdışı seyahatlerine gitmemeleri ve mecbur olmadıkça evden çıkmamaları çağrısı yapılmıştır. 65 yaşın üstündeki vatandaşların sokağa çıkmasına kısıtlama getirilmiş ve yurtdışından Türkiye’ye gelen kişilere 14 gün karantina uygulaması başlatılmıştır. Daha sonraki süreçte virüsün yoğun şekilde rastlandığı ülkelerden Türkiye’ye gelen kişiler öğrenci yurtlarına alınmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı virüs tehlikesinin arttığını ve tehlikenin önemli boyutlara ulaştığını bu nedenle mescit ve camilerde cemaatle namaz kılmaya ara verildiğini açıklamıştır. Bu düzenlemeye göre tek başına kişiler camilerin istisna alanlarında namaz kılabilir. Bunun yanında Sağlık Bakanlığının bünyesinde bilim insanlarından oluşan bilim kurulu oluşturulmuştur (İnce ve Evcil, 2020: 236 - 239).

2.4 Korona Virüs ve Yeni Dünya Düzeni

Teknolojik gelişmelerin odak noktasını insan oluşturmaktadır. Yapılan her yeni icat insan hayatına etki etmektedir. Teknolojinin iyi ya da kötü olması göreceli bir şeydir; biri fişeği (havai fişek) insanı mutlu etmek için ateşlerken bir diğeri insan hayatını sonlandırmak için ateşliyor. Yaşamın en önemli döngülerinden olan çalışma hayatı yeni gelişmelerden nasıl etkilenecektir? Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte üretim sistemleri otomasyonu geliştirilmiş ve bu durum dijitalleşmenin önünü açmıştır. Böylelikle sayısallaştırma ile başlayarak 2000’li yıllarla beraber 4. Sanayi devriminin gerçekleşmesi siber fiziksel sistemlerin geçişi yani dijital dönüşüm dalgasını başlatmıştır (Yankın,

2018: 4). Bu dönüşüm çalışma yaşamının da buna uygun şekilde dönüşümü beraberinde getirmiştir.

“Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi, rekabetin giderek artması ve küresel bir hale gelmesi ekonomik modellerde önemli değişiklikleri zorunlu hale getirmiştir. Bu değişim çoğunlukla post endüstriyel gelişime paralel olarak ileri sanayi ülkelerinde kendisini göstermektedir. Değişimin dinamikliği ise ortaya çıkan sorunlara çözümler bulunmasını zorunlu hale getirmektedir. Teknolojide yaşanan ilerleme ve bilgi yönetim sistemlerinde yaşanan gelişme dijitalleşme olgusunu gündeme getirmiştir. Bu durumda bilgiyi kullanarak işleyen organizasyonlar mevcut iş süreçlerini, teknolojilerini ve çalışma modellerini yenilemiş ve bunları dijital dönüşüm sürecine adapte etmeye çalışmışlardır. Bu kapsamda işletme modelleri alt yapıları, ürünleri, hizmet ve servis şekilleri değişmiştir (Tutkunca, 2020: 65).

Geleneksel kitle üretiminin yerine esnek uzmanlaşma adı verilen sistem insan kaynaklarının yer ve işlevlerini rahatlıkla değiştirebilmelerine imkân tanımaktadır. Böylece maliyetlerde etkinlik sağlanarak iş gücünün verimliliği arttırılmış olmaktadır. Çalışanların kendi işinin sahibi olduğu ve sömürünün olmadığı, adalet ve eşitlik ekseninde yeni bir dönemin altyapısı hazırlanmıştır. 4. endüstri devrimi çalışma yaşamını dönüştürerek işçiler açısından farklı sorunları da beraberinde getirmiş, iş hukuku ve sendikanın dolmasına yol açarak çalışma ve üretim ilişkilerini etkilemiştir. Böylece ilerleyen süreçlerde ortaya çıkan uzmanlaşmaya dayanan fordist sistemin sendikalaşma sürecini hızlandırmıştır (Yankın, 2018: 3).

Gelişmiş ve erdemli bir toplumda insanların bir başka insanı köleleştirmesi ve onu sömürmesi düşünülemez. Sonuç olarak çalışma ilişkilerindeki değişimlerin ve özellikle de sanal şirketler ve esnek çalışma ilişkilerinin Malikiyet ve Serbestiyet Devri'nin gelişmesine yardımcı olduğu rahatlıkla söylenebilir (Kara, 2017: 194).

“Korona virüsü denilen salgın hastalık (Pandemi) esnasında ve sonrasında büyük bir ekonomik kriz bekleniyor. Elbette ciddi işsizlik ve sosyal problemler de baş gösterecektir. Devletler, bu hastalıkla mücadele ederken göstermiş olduğu başarılar ile tarih sahnesine geçeceklerdir. Çalışma ilişkilerinde hatta eğitimde dahi büyük değişiklikler olacağına benzemektedir. Örneğin eğitim

okullarda değil artık evlerde veriliyor. Birçok şirket çalışanların işlerini evden yapmasını istiyor. Otomasyon ve uzaktan çalışma neredeyse dünyanın bütün ülkelerinde sokağa çıkmanın kısıtlanması ile birlikte zorunlu olarak uygulanmaya başladı. Michel Husson, “Çalışma Hakkı Ya da Evrensel Gelir” başlıklı çalışmasında ücretliliğin köleliğinden sadece yarı zamanlı kurtulmanın mümkün olmadığını dile getirmiştir. Yani günde iki saat dahi olsa bir başkasına ücretli olarak çalışmasının sömürülmek olduğunu ifade etmektedir. “Bu şekildeki bir çalışmaya mecbur olmak, zamanın geri kalanında köleşmektir.” demektedir. Artık ekonomide dev şirketler yerine küçük ve orta ölçekli firmalar daha fazla yer edinebilecektir. Hatta çok az sayıda kişinin sahip olduğu küçük ölçekli firmaların sayıca artacağı bir dönemi öngörebiliriz. İşte bir salgın hastalıkla yapılan mücadele ve savaş sonrasında ekonomik ve sosyal hayatta çok büyük değişimlerin baş göstereceğini düşünebiliyoruz. Daha önce hayal deyip üzerinde durulmayan fikirler, şimdilerde tatbik safhasına girmeye başladı bile. Öyle ki çalışma hayatında bunun karşılığı çok büyük ölçekte görülecektir. Ağ ile kuşatılan toplumun artık çevre oluşum şeklinin değişme uğramıştır. İletişimin dijitalleşmesi bireylerin çalışma hayatlarına da sirayet etmiştir. İş günü, tatil zamanı, mesai ve mesai dışı zaman kavramları bir anlamda hükümsüz hale gelmiştir. Eskiden ofis ortamında çalışan bir kişi mesai saatinden çıktıktan sonra işi biterken, şimdi elindeki akıllı telefona ulaşır olması her an kişi çalışır duruma sokabilmektedir. Zamanı yöneten, planlamasını yapan birey elindeki telefon ekranına düşen bir maille, şirket yöneticisinden aldığı bir telefonla planını sil baştan kurgulamak zorunda kalabilmektedir. İşten uzaklık ofisten uzaklık olsa da, telefona olan yakınlık her durumu yeniden tanımlamaktadır (Sığın, 2020: 75).

Şirketlerin evden çalışmaya alıştıktan sonra tekrar eski usule bir daha geri dönmeleri biraz zor görünüyor. Şöyle izah etmeye çalışalım. Eskiden yüzlerce insanın çalıştığı işyerlerinde muazzam bir insan trafiği meydana geliyordu. İnsanlar sabahın erken saatlerinde yollara düşüyor günün belirli saatlerinde öğlen yemeği ihtiyacı için mesaiye ara veriliyordu. Fakat uzaktan kumandalı çalışma şeklinde yıllardan beri uygulanan bu sistemler büyük bir değişikliğe uğramış olacaktır. Sekreterler, odacılar, yemekhaneler, güvenlik elemanları, temizlikçilere kısaca yardımcı hizmet elemanlarına artık bu kadar ihtiyaç

kalmayacak. Sayıca çok oldukları için yüksek masraflara yol açan bu işleri, çalışanlar kendi evlerinden bizzat karşılamak durumunda kalacaklardır. Uzaktan çalışma yaygınlaştıkça mesai saatlerinde görülen trafik sıkışıklıkları da ortadan kalkacaktır. Üstelik haftada beş gün ve sekiz saat olarak uygulanan çalışma saatleri, haftanın yedi gününe ve 24 saatine dahi yayılma imkânı olacak. Fabrikalarda işçiler yerine akıllı makineler ve robotlar da bu mesai biçimine alışacaklar. Elbette bu yöntemle üretim çok daha fazla artarak her geçen gün artan dünya nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışacak. Bununla birlikte bazı işler zorunlu olarak insanlar tarafından yapılacak. Örneğin annelik; dünyanın en kutsal mesleği olan annelik mesleği, ruhsuz ve kişiliksiz robotların eline verilemez. Bunun yanı sıra bazı mesleklerde de otomasyon nedeni ile çalışan sayısı azalsa da; tamamen sona ermesi mümkün değildir (Kara, 2020: 187).

3. TEKNOLOJİK GELİŞMELER VE MEDYA

21. yüzyılın başlarıyla beraber robot teknolojisi ve yapay zekâ teknolojisinde yaşanan gelişmeyle birlikte akıllı fabrika sistemleri, nesnelerin interneti, üç boyutlu yazıcılar, sürücüsüz araba gibi yeni teknolojiler üretim yapısının tamamıyla değişmesine neden olmuştur. Yaşanan bu değişim süreci Endüstri 4.0 olarak adlandırılmaktadır. Bu süreç bunun yanında dijital dönüşüm sürecinin başlamasına da neden olmuştur. Endüstri 4.0'ın her aşaması üretim süreçleri ile beraber çalışma yaşamı ve istihdamı değiştirmiştir. Günümüzde üretim süreçleri geçmiş dönemlerden farklı süreçlerle yürütülürken iş, görev ve meslek tanımları değişime uğramakta ve yeni işler, yeni çalışma biçimleri ve meslekler ortaya çıkmıştır. Üretim otomasyonu ise yapay zekâ sistemleri ve gittikçe artan robotik teknolojiler ile gerçekleştirilmektedir. Bu yeni dönemde çalışma ilişkilerini kökten değiştirebilecek potansiyel bulunmaktadır (Yankın, 2019: 1).

Yapay zekâ; tabii düzende akıllıca veya basitçe, bilime dayalı nesnellığe konu olan yapay sistemlere, performanslarının artırımı için çalışan ve bunun nasallığını inceleyen bilim dalıdır (Say, 2021: 83).

Teknolojik gelişmeler insan elinden çıkmakta ve tarihten günümüze insani özellikler makineleştirilmiştir. Kuşkusuz yapılan icatlarda insanın somut özelliklerinin icatlara aktarıldığı ancak soyut “üzülme, acı çekme” özelliklerinin aktarılamadığı bilinmektedir. Süreç içerisinde soyut ’un aktarılması üzerine çalışılacağı bir gerçektir. Bunun şimdilik mümkün olamayacağı düşünülse de ileride mümkün olabilecek mi? Ne kadar iyi bir zekâ yaparsak yapalım, onun sadece bir taklitçi veya ruhsuz bir “zombi” olacağını (yani aslında “evde” kimse olmayacağı” ve hissettiğini söylediği şeylerin farkında olmadığı ve deneyimlemesinin olamayacağını savunuyorsanız, o zaman o görüşteki birisinin bir insansı(yapay zekâlı) robota işkence yaparken şunları söylediği hayal edin; “Saçmalamayın! Tabii ki bu robotun kolunu kırarsak canı acımaz! Plastikten ve makineden yapılmış bir nesne o! Daha geçen gün imalattan çıktı! Ağlayıp yalvarmasına aldırmayın! Numara yapıyor! Şimdi de

gözü oyalım! Oldukça rahatsız edici, değil mi? Bu sahneyi düşünmek bile insanı rahatsız etmektedir. İleride yapay zekâ ve ürünü robotların korunması ile kanun çıkması insanları şaşırtmayacaktır (Say, 2021: 161-162).

Endüstri 4.0 ile birlikte başlayan dijital dönüşüm kapsamlı bir süreci ifade etmektedir. Bu sürecin etki alanı ve geleceğe dönük vaatleri farklı yan unsurlarla birlikte kullanılmasını gerektirmektedir. Dijital dönüşüm yalnızca makinelerin iletişimden ibaret bir süreç olmayıp daha geniş kapsamlı bir süreçtir. Dijital dönüşüm sürecinin diğer süreçlerden farklı özellikleri ise teknolojiye yaşanan gelişmelerin birbirini hareket etmesini sağlayarak koordineli bir şekilde ve tüm alanların birbirinin etkisinde kalarak gelişmesini sağlamasıdır (Bulut ve Akçacı, 2017: 55).

Dijital dönüşüm sürecinin potansiyeli müşteri ihtiyaçlarını karşılama, optimize karar alma, esneklik sağlama, etkinlik ve kaynak verimliliği sağlama, yeni hizmetlere fırsat yaratma, iş ortamında demografik değişikliklere yanıt verme, iş yaşam dengesini sağlama olarak sıralanmaktadır. Bu süreç bunun yanında insan kaynağı yetiştirme ve yüksek standartta becerilerini ön plana çıkarmaktadır (Bonekamp ve Sure, 2015).

Dijitalleşme süreci iş dünyasını dönüştürmekte ve bunun sonucunda dijital becerileri kazanmak artık bölgesel, bireysel ve endüstri başarısı açısından temel bir şart haline dönüşmektedir. Dijital dönüşüm gerçekleştikçe insanların işleri de değişmektedir. Buna göre fabrika işçileri, torna tezgahları ve diğer teçhizatlar yerine bilgisayarların kontrolünde olan ekipmanlar kullanılmakta ve bu durum dijital sürecin merkezinde yer almaktadır (Muro vd., 2017).

Dijitalleşme süreci ile birlikte yeni bir iş ortamı olan dijital çalışma ortamı oluşmaktadır. Bu ortam bunun yanında iş gücünün farklı şekillerde çalıştığı anlamına gelmektedir. Bu sayede mobil cihazları ile bu cihazları mobil hale getiren ve bunların daha teknolojik bir şekilde çalışmalarını sağlayan dijital araçlar kullanılmaktadır. Dolayısıyla 21. yüzyılda yaşanan sayısallaştırma ve dijitalleştirme süreci hemen her alanının kurumsal yapılarında ve iş yapma biçimi de köklü değişiklikler ortaya çıkarmıştır. Dijital teknoloji ürünleri imalattan iletişime, sağlık kurumlarından bankacılığa ve medyaya kadar farklı hizmet sektörlerinde büyük bir değişim ve dönüşümün yaşanmasına ve bu

dönüşümle birlikte işlerin daha ucuz, etkili ve hızlı şekilde yapılmasına imkân sağlamıştır (Yankın, 2019: 14).

Korona Virüs öncesinde başlayan yeni bir sanayi devrimi oluşmaktadır. İnsanoğlunun bu devrimden ne kadar haberdar olduğu bu devrimin içinde olup olmadığı, eksilerinin ve artılarının neler olduğu gibi sorulara toplum olarak sanayi, iletişim, tarım gibi her alan da muhatap olunmaktadır. Öte yandan bu devrimin ve dönüşümün üstesinden gelinememesi durumunda çok büyük kriz ve çıkmazlara girileceği aşikârdır. Yaşar Süngü'ye göre: önceki alışkanlıkları sürdürerek yaşama devam etmek artık yok. Bu nedenle ya bir olarak hayatta kalacağız veya hep birlikte batacağız. Küresel ekonomiler açısından ciddi bir yol ayrımının eşiğindeyiz. Virüs insanlara tek bir seçenek sunmaktadır. O da birleşmektir. Artık insanların dayanışma halinde birlikte yaşamaları gerekmektedir. İnsani özellikler doğrultusunda yaşamak insanların keyiflerini bırakılmayacak kadar önemlidir. Sağlıklı yaşayabilmek için başkalarının da sağlıklı olmaları gerekmektedir. Aksi halde herkes tehdit altındadır. Dolayısıyla bundan sonraki süreçte herkesin kendisini düşündüğü kadar başkalarını da düşünmesi gerekmektedir (Süngü, 2020).

Bu konuda Pekka HIMANEN tehlikeyi özetleyerek şu çağrıda bulunmaktadır: “Genel olarak analitik ve pratik açıdan kritik soru şudur: küresel ağ toplumunda ilerlemenin bir yolu olarak daha sürdürülebilir bir kalkınma modeli için daha yapıcı bir proje kimliği formüle edebilir miyiz? Yoksa kriz küresel ağ toplumunun gelişimini olduğu gibi sürdürme girişimi ile insanların eski kalkınma modeli ile ilişki kuramadıklarından giderek daha güçlü bir direniş kimliği ifade etmeleri arasında şiddetli bir toplumsal ve kültürel krize mi dönüşecektir? Enformasyonel gelişmeyi, sağlıktan çevreye varıncaya dek insani gelişme ile birleştirecek, daha yapıcı bir proje kimliği ile desteklenen daha sürdürülebilir bir küresel ağı toplumu kalkınma biçimi acil bir çağrı halini almıştır. Bu onurlu bir hayat çağrısıdır ya da büyük durgunluğa daha onurlu cevap verecek yeni bir toplumsal sözleşme çağrısıdır (Castells, 2017: 179).

Dijital dönüşümde ve daha özelde medyanın dijitalleşmesinde en büyük engelin bu değişim ve dönüşümü tam olarak anlaşılmadığı ve orta kuşağın ayak direttiği gözükmektedir. Adward Ashford Lee: “Kuantum hesaplamanın bir öncüsü ve Oxford’da bir fizikçi olan Britanyalı David Deutsch, 2011 tarihli The Beginning

of Infinity [sonsuzluğun başlangıcı] isimli kitabında bilimin doğa yasalarından ziyade “iyi açıklamalarla” ilgili olduğunu iddia etmektedir (Lee, 2019: 35). Dönüşümün sosyo-kültürel etkileri göz önüne alınarak Türk Modeli Dijital dönüşümün nasıl olması gerektiği üzerine çalışma yapmak gerekmektedir. TRT’nin en çok izlenen kanalı TRT Çocuk Kanalı üzerinden konuyu anlatmak gerekirse 2020 Mayıs – Haziran ve Temmuz reyting oranlarında en çok izlenen çizgi filmler bu şekildedir.

Çizelge 3.1: TRT Çocuk 2020 Mayıs Reyting Oranları

Başlık	Ana Yayın	Prg. Ana Tipoloji	Ay Yıl	Rtg%	Share
Çomar	TRT Çocuk	Çocuk Programları	05/2020	1,05	2,17
Vikingler	TRT Çocuk	Çocuk Programları	05/2020	0,99	2,66
Rafadan Tayfa	TRT Çocuk	Çocuk Programları	05/2020	0,94	3,22
Ramazan Tayfa	TRT Çocuk	Çocuk Programları	05/2020	0,93	2,23
Babamın Gölgesi	TRT Çocuk	Çocuk Programları	05/2020	0,9	2,09

Kaynak: TRT Çocuk Kanalı

Çizelge 3.2: TRT Çocuk 2020 Haziran Reyting Oranları

Başlık	Ana Yayın	Prg. Ana Tipoloji	Ay Yıl	Rtg%	Share
Babamın Gölgesi	TRT Çocuk	Çocuk Programları	06/2020	0,77	2,56
Vikingler	TRT Çocuk	Çocuk Programları	06/2020	0,74	2,72
Kukuli	TRT Çocuk	Çocuk Programları	06/2020	0,66	4,02
İbi	TRT Çocuk	Çocuk Programları	06/2020	0,65	3,33
Rafadan Tayfa	TRT Çocuk	Çocuk Programları	06/2020	0,65	3,24

Kaynak: TRT Çocuk Kanalı

Çizelge 3.3: TRT Çocuk 2020 Temmuz Reyting Oranları

Başlık	Ana Yayın	Prg. Ana Tipoloji	Ay Yıl	Rtg %	Share
Vikingler	TRT Çocuk	Çocuk Programları	07/2020	0,74	4
Pırıl	TRT Çocuk	Çocuk Programları	07/2020	0,7	4,68
Sizinkiler	Çatlak TRT	Çocuk Programları	07/2020	0,67	4,5
Yumurtalar	TRT	Çocuk Programları	07/2020	0,65	4,3
Çatlak Yumurtalar	TRT Çocuk	Çocuk Programları	07/2020	0,64	3,6
Rafadan Tayfa	TRT Çocuk	Çocuk Programları	07/2020	0,63	4,18
Nasrettin Hoca	TRT Çocuk	Çocuk Programları	07/2020	0,63	4,18

Kaynak: TRT Çocuk Kanalı

Buna göre Mayıs ayında en çok izlenen ilk beş çizgi filmin % 100'ü Tarihi ve Kültürel, Haziran ayında en çok izlenen ilk beş çizgi filmin %60'ı Tarihi ve Kültürel %40'ı Eğitici, Temmuz ayında en çok izlenen ilk beş çizgi filmin %60'ı Tarihi ve Kültürel %40'ı eğitici çizgi filmlerdir.

Üç aylık reyting ölçümünden anlaşılacağı üzere TRT Çocuk izlenme alışkanlıkları %73,33 oranla tarihi ve kültürel çizgi filmler daha fazla izlenmiş. Orta kuşak yapımcılar tarihi ve kültürü daha fazla öne çıkartan izlenebilirliği yüksek yapımlara imza atmakta ve izleyici kitlesinin ilgisini cezbetmektedirler.

Bu veriler ışığında yeni sınırlar çizmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

3.1 Dijitalleşmenin Tanımı

İnternet altyapısının gelişmesinin sonucunda bilgi ve iletişim teknolojileri ile bilgi yönetimi daha önemli hale gelmiştir. Böylece zaman içerisinde organizasyonlar yürüttükleri faaliyetleri dijital ortamlara taşımış ve dijital teknolojilerden faydalanmaya başlamışlardır (Tutkunca, 2020: 65-66). Dijital teknolojiler bilgisayar sistemleridir. Tüm bilgisayar sistemlerinde çok elektronik sistem, sinyallerin var yok şeklinde yani 1 ve 0 şeklinde sınıflamasına dayanır. 1 ve 0 olarak ifade edebildiğimiz bir şey, elektronik devrelerin dünyasına sokulabilir hale gelmiş, bilgisayar ortamına taşınabilir olmuş demektir.

Bunlar yeni bilgiler değil. Yeni olan, giderek daha çok şeyinin şeyin 1'ler ve 0'lar olarak ifade edilmesi... Dergilerden, kitaplardan tutun duygu ve heyecanlara kadar... Sanat eserlerinden oyunlara kadar... İş süreçlerinden aşk süreçlerine kadar pek çok şey 1'ler ve 0'lar olarak ifade edilebiliyor. Dijitalleşmeyle birlikte işletmeler yeni iş modelleri geliştirmeye çalışmış ve yapısal olarak değişimlere uğramıştır. Dijital dönüşüm ve inovasyon sürecinde işletmeler paydaşları ile etkileşime girebilmek için dijital kanallar kullanmaya başlamışlardır (Ernst ve Young, 2011:1).

Dijitalleşme bir nesnenin yahut kavramın 1'ler ve 0'lar olarak ifade edilmiş hale getirilmesi ve sanal/dijital ortama sokulmasıdır. Bir şeyi bir kez dijital hale getirirseniz onunla yapabileceğiniz şeyler inanılmaz ucuzlaşır (Canan ve Acungil, 2018: 68).

Dijital dönüşümle ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalardan birinde dijital dönüşüm iş süreçlerine dijital teknolojilerin entegre edilmesi olarak ifade edilmiştir (Liu vd., 2011: 1728).

Başka bir tanımlamaya göre ise teknolojilerinin rekabet avantajı oluşturacak şekilde ve yüksek verimlilik elde edebilmek amacıyla kullanılması yeni iş süreçleri ve modelleri geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Schwertner, 2017: 388).

3.2 Sanayi Devrimi (Yeni sanayi Devrimi)

Teknolojinin kaderi insanın kaderiyle paralel ilerlemektedir. Deniz Ülke Arıboğan'a göre; İnsanlık tarihi olarak ifade edilen husus teknoloji tarihidir. Teknolojinin gelişmesiyle insanlar dönüşmekte insanlar dönüştükçe teknoloji gelişmektedir. İnsanlar içerisinde yaşadıkları teknolojiyi kabul etmektedirler. Bu durumun ne gibi bir durum olduğuyla ilgilenmemektedirler ve teknolojiyi yaşamlarının bir parçası olarak düşünmektedirler. Günümüzde ilk defa insan topluluklarından, yaşam tarzından ve bağımsızlaşmadan başlayan ve başka uygarlıkların izini yansıtan bir dönüşümden bahsedilmektedir (Url-7).

Dijitalleşme süreci 2010 yılına kadar olan süreçte kademeli olarak gelişen teknolojik olaylar son 10 yılda baş döndürücü şekilde gelişmektedir. Orta kuşak olarak bu gelişmelere ayak diremekteyiz ancak gençler bu gelişmelerin çok ötesinde gözükmektedir. Arıboğan'a göre: yalnızca ders anlatma şekilleri değil tüm sistem değişmektedir. Bu yeni düzene uyum sağlanmaması durumunda dışarda kalma ihtimali bulunmaktadır. Endüstri 4.0 gençliğin dünyasına yetişememektedir. Bu nedenle zamanı durdurmaya gayret edilmektedir (Url-8).

Daniel Bell, Nora ve Minc'in bilgisayarların toplum üzerindeki etkisine ilişkin 1980 tarihli incelemesinin ön sözünde: "Kültürel tarihte bilinçli olarak bir devrimden farklı biçimde kapsamlı bir sosyal dönüşüme tanıklık edebilmemiz nadir görülen bir andır. Sanayi devrimi başlarken pek az kişi olup bitenlerin önemini fark etmiştir. Bu kavramın kendisi ancak sürecin başlangıcından 100 yıl sonra 1984 yılında Arnold Tornbee tarafından bulunmuştur; Tornbee o sırada "sanayi devrimi" diye adlandırdığı dönemin geriye dönük incelendiği bir dizi konuşma yapıyordu. Bugün toplumsal sonuçlara ve geleceğe yönelik daha fazla

duyarlılığımızla ve gerçekten de (bilim kurgu ile koşullanmış olduğunuzdan) her yeni aleti toplumsal değişimin sihirli değneği diye yüceltmeye hazır oluşumuzla birlikte, teknoloji ve düzen değişiminin olası getirilerine karşı daha tetikteyiz; bunlar iyi ki var çünkü duyarlı davrandığımız ölçüde sonuçlar hakkında tahmin yürütmeye çalışabilir ve sahip olduğumuz değerlerle uyumlu biçimde, bizim için erişilebilir olan gelecekleri biçimlendirmek, kabul etmek, hatta reddetmek için hangi politikaları seçmemiz gerektiğine karar verebilir” demiştir (Neuman, 2018: 107)

3.3 Yeni Sanayi Devrimi Olarak Tanımlanan Dijital Dönüşüm

Endüstri 4.0 kavramı olarak ilk defa 2011 yılında Hannover Fuarında kullanılmaya başlanmıştır. Proje Alman hükümeti tarafından yürütülen ileri seviye teknoloji düşüncesi ile ortaya konmuştur. Projede hedef; üretimden insan unsurunu çıkartarak yerine bilgisayarları ikame etmektir. Daha önce yapılmış olan sanayi devrimlerinde “buharlı makineler gibi icatların yapmış olduğu etki göz önüne alınarak” bu gibi makinelerin yapmış olduğu dönüşümlere gönderme yapılmış ve projeye, Endüstri 4.0 denmiştir (Banger, 2016: 79).

Endüstri 4.0, kuramsal ölçekte anlamlandırılması ve literatüre kazandırılması ilk defa 2011 yılında yayınlanan bir makale ile “Endüstri 4.0: Nesnelerin interneti ile 4. Endüstri Devrimine Giderken” Kagerman ve arkadaşları tarafından gündeme getirilmiştir (Kagerman, vd., 2011). Makale dünyada var olan sistemin ihtiyaçları karşılamaya yetmediği ve mevcut sistemin eskidiği ve yeni bir sisteme ihtiyaç olduğuna değinmiştir. Makalede, yenedünya düzeni, getirilmesi düşünülen yeni sistemin “Endüstri 4.0” olarak adlandırıldığı ve yeni sistemde kurgu unsurları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Akabinde 2013 yılında proje, yayınlanan Alman Ulusal Bilim ve Mühendislik Akademisi (Acatech) “Endüstri 4.0 Stratejik İnisyatifinin Uygulanmasına Yönelik Tavsiyeler” adıyla yayınlanan raporla kuramsal ölçekte kabul görerek resmi olarak ele alınmış ve resmiyet kazanmıştır (Url-9).

Endüstri 4.0, üretim süresince “hammadenin üretim yerine girdi olarak getirilip ürün olarak çıkması” birbirlerinden bağımsız bir şekilde entegrasyonu kuran teknoloji ve cihazlara istinat eden üretim döngüsünün sistematiğini ifade

etmektedir. Bu dönüşüm yapısı ileriye yönelik “akıllı” üretim yerleri olarak ifade edilen, bilgisayar tarafından sevk ve idare edilen sistemlerin nesnel döngüleri izlediği, nesnel sanal örneğini oluşturduğu, kendi kendini organize edebilen sistemlere dayalı, bireysel ve özerk kararlar alabilen bir oluşumu ifade etmektedir (Url-10). Endüstri 4.0 ile mühendislik, tasarım, üretim, işlerlik ve nakliye-iletişim(lojistik) zamanlamasında ileri seviye kalite standartlarıyla beraber daha çok değişkenlik ve mukavemet sağlayacak; bununla birlikte maliyet, tasarrufta bulunma ve sermaye tüketimi gibi çeşitli kıstaslara dayanılarak iyileştirilebilir aktif, reel zamanlı olarak fonksiyonel edilmiş, organizasyon tasarımı insan tarafından yapıldıktan sonra herhangi bir insan müdahalesine ihtiyaç duymadan değer dizisini oluşmasını ifade etmektedir (Kagerman, 2013: 20).

Endüstri 4,0’ın ana özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Url-11):

- Birlikte Çalışabilirlik: Siber-fiziksel sistemler insanların ve akıllı fabrikaların birbirlerine entegrasyonunu ve iletişim kurmalarını olanak tanımaktadır. Örnek olarak; tarım aletleri ve traktör gibi araçlar için hidrolik valflerin üretiminin yapıldığı Bosch Rexroth Hamburg’ta bulunan üretim yerinde uygulanmakta olan pilot proje verilebilir. Proje dahilinde insanlar, makineler ve ürünler birbirlerine entegre bir şekilde çalışmakta, ilerinin üretim alanlarının nasıl tasarlanacağına yönelik bir düşünce sergilemektedir (Url-12).

- Sanallaştırma: Akıllı Fabrikanın sanal bir örneği, sensor verilerinin sanal modellemeler ve benzetim modelleriyle entegrasyonu ile oluşturulur. Örnek olarak; Almanya’da bulunan Siemens Amberg fabrikası bu modelleme ile kurulmuş ve üretim dizileri, üretim alanında kullanılan yüksek seviye teknolojiler sayesinde kendini müşteri taleplerine göre hızlı bir şekilde düzenleyebilecek hale getirilmiştir (Ersoy, 2016: 21)

- Yerinden Yönetim: Siber-fiziksel düzenlerin kendi kararlarını verme kabiliyetine sahip olması ve 3d baskı gibi teknolojik imkânlar sayesinde mamulleri yerinde üretmek. Bu gelişmelerin neticesinde birçok küresel şirket, üretim merkezlerini maliyeti düşük olan ülkelere (Çin ve Hindistan gibi) yeniden şirket merkezlerinin bulunduğu ülkelere nakletmeye başlamış durumdadır (Soylu, 2018: 45).

- Gerçek Zamanlı Yetenek: Verileri toplama, çözümlene, yorumlama ve çıkarımsal analizleri hemen oluşturma kabiliyeti. Örnek olarak; Eaton (Enerji yönetim şirketi), yüksek basınç hortumlarına, hortumun ne zaman deforme olacağını fark eden sensorlar koyarak oluşma ihtimali bulunan tehlikeli kazaların önüne geçmiştir. Bununla birlikte hortumlar ile ilintili makinelerin plan dâhilinde olmayan hortum arızalarından kaynaklı “atıl durum” maliyetinden tasarruf sağlanmıştır. (Schwab, 2016: 151).
- Platform Odaklı Hizmetler: Servis sağlayıcı platformlar üzerinden siber-fiziksel sistemler, insanlar ve akıllı fabrika servislerinin sunulmasını ifade etmektedir. Müşteri odaklı üretim yapılmalıdır, bu çerçevede akıllı cihazlar ve insan kaynakları, müşteri taleplerine uygun ürünler üretmek için servis sağlayıcı platformlardan istenilen yerlere verimli ve hızlı bir şekilde bağlanabilmeli ve ulaşabilmelidir (Soylu, 2018: 46).
- Modülerlik: Değişen talep ve gereksinimlere cevap verebilecek değişim kabiliyetine sahip veya genişletilmeye müsait modüllere sahip akıllı fabrikaların değişen gereksinimlere esnek bir şekilde uyarlayabilmek (Age, 2018: 46).
- Nesnelerin İnterneti: Endüstriyel internet olarak da adlandırılan “Eşyanın interneti” (IoT), akıllı servislerin, akıllı ürünlerin ve akıllı fabrikaların esaslarını teşkil etmektedir. Bir üretim alanında ya da hizmet sektöründe var olan değişik kaynaklardan verilerin toplanılabilmesi, kopyalanabilmesi ve sistematize edilebilmesini ifade etmektedir (Alçın, 2016:25).

Bir sektörün gelirleri ve karlılığı uzun süren, yapısal bir düşüş yaşadıkdan sonra bunu geri çevirmek için daha köklü bir dönüşüm talep eder. BT Grup’u (eski adıyla British Telecom); temel iş alanı İngiltere’de sabit hatlı telefon ve geniş bant ağlarına erişim satmaktır. Fakat mobil teknoloji hizmetlerinin sürekli ve artarak yaygınlaşması sabit hat pazarının 2010-2013 arası 31 milyar dakikalık küçülmesine neden oldu. Bu da şirketin sektör içindeki lider pozisyonunu kaybetmesine ve kaynaklarının erimesine neden olmuştur Bu düşüşe karşı BT Grup ana işi için derin bir dönüşüm stratejisi geliştirdi. BT Grup İngiltere’deki ve dünya çapındaki futbol, ralli, kriket ve diğer spor dalları ile birlikte canlı olarak yayınlanan BT sporun temel unsurları etrafında içerik tabanlı geniş bant teklifleri hazırladı. BT Sport’un temelini oluşturan teknoloji platformu, BT’nin hızla belirgin stratejik ayarlamalar yapma becerisini vurgulayarak sadece 150

günde kuruldu. Bu BT'nin geniş bant pazar payında yedi yıl üst üste artışını sağladı (Kaygın, 2018: 80-81)

Endüstri 4.0 teknolojilerinin, Covid-19 pandemisi ile mücadele döneminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Sağlık alanında teşhis ve tedavi sürecinin her aşamasında, eğitim alanında öğretmenden öğrenciye ve idareciye kadar ulaşılabilir olan herkes tarafından uzaktan öğretim uygulamalarında, e-ticaret uygulamalarında kullanılmıştır. Ayrıca üretim aşamalarında Covid-19'un ortaya çıkarttığı sorunları en aza indirmek ve pandemi döneminin elden geldiğince daha az zayıt ile geçirmek için çözüm önerileri sunmaktadır (Yiğitol ve Sarı, 2020: 67-68).

Yakın bir zamanda sosyo-ekonomik hayatın tümünü etkisi altına alacağı düşünülen dijital gelişmelere göz atıldığında, insan vücuduna adapte edilebilen teknolojiler, izlenebilir teknolojileri, ileri seviye mobil iletişim teknolojileri, işyerlerinden her türlü yaşam alanlarının akıllı sistemler ile dizayn edilmesi, nesnelerin interneti, robotik ve yapay zekâya dayalı teknolojiler, paylaşım ekonomisi, 3D yazıcılar ve BlockChain uygulamaları öne çıkan konular olarak karşımızda gözükmektedir. Endüstri 4.0'in etkisi ile yeni iş ve meslekler ortaya çıkmaktadır. Böylece yeni girişimciler için yeni fırsatlar ve meydan okuma alanları oluşmuştur. Yeni girişimcilik anlayışında artık esas aktör dijital yeniliklerdir. Girişimciler klasik yöntemde gerekli olan sermaye ve satın alma tarzları dışında artık kiralama, fikri mülkiyet, veri analizleri, kişisel ürünler üretmeye dayalı yöntemlere başvurmaya başlamışlardır. Sanayi 4.0'ın girişimcilik alanına sunmuş olduğu resim, genel resim ile uyumlu bir değişim ve dönüşmeyi barındırmaktadır. Artık klasik uğraş alanlarının ve iş tarzlarının seri bir şekilde dönüşüm yaşamaya başladığı bir dönem ile karşı karşıyayız. (Soylu, 2018: 55).

2018 yılında Çin'in Zhejiang Eyaleti'nde "Dünya İnternet Konferansı" düzenlenmiştir. Konferansa Çin Devlet Başkanı Si Cinping bir tebrik mektubu göndermiştir. Mesajda: "Dünyada, derin bir bilim, teknoloji devrimi ve endüstriyel dönüşüm yaşanmaktadır. Küresel İnternet idare düzenine geçmeli ve teşvik etmeli, Dijital ekonomi ve sanayi gelişimini süratle tamamlamalıyız". Çin Komünist Partisi tarafından öncelenen politikalar arasında; yapay zekânın eğitim, ekonomi ve güvenlik gibi alanlarda kullanımının artırılması bulunmaktadır. Konferansta ayrıca Sinhua Haber Ajansı'nın sunucularında

Zhang Zhao'ya ses ve görüntü olarak benzeyen dünyanın ilk İngilizce konuşan yapay zekâ sunucusu tanıtılmıştır. Öte yandan Çin'in ABD ile rekabette olduğu konuların başında; yapay zekâ başta olmak üzere teknolojinin gelişim gösterdiği tüm alanlar gelmektedir (Url-13).

Canan ve Acungil'e (2018: 70) göre pek çok şey tamamen dijitalleşebilir. Başka şeylerde bazı yönleriyle dijitalleşmeyecek olsa bile pek çok yönleriyle dijitalleşebilir. Yedek parçanın hammaddesini dijitalleştiremezseniz ve biçimini ve üretimi dijitalleştirebilmeniz gibi... Yediğimiz yemekleri düşünelim. Yemeğin dijitalleşmesi düşünülemez gibi duruyor. Çünkü bir mide ve sindirim sistemimiz var. Yediğimiz şeylere enerji üretmek için ihtiyacımız var. Yaşamımız buna bağlı. Diğer taraftan yemekten alınan lezzeti dijitalleştirmek mümkün mü? Yemek yeme sürecindeki izlenimler, algılar, deneyimler dijitalleştirilebilir. Çok severek yenilen yemekler genellikle vücuda çok iyi enerji verdiği için değil, hissedilen lezzet ve benzeri duygular için severek yenilmektedir. Tadı, kokusu, içindeki kimyasal yapıları insan vücuduna ve beynine tetiklediği etkileşimlerdir. Bu deneyimler ve etkiler dijitalleştirildiğinde fiziksel bir yemek yeme faaliyetinin gerçeğinden daha etkili hoş gidecek bir dijitalleşme sağlanabilir. Gerçek bir yemek deneyimini böyle bir dijital ve fiziksel karmasıyla değiştirmek istenmeyebilir. Bir kitabı dijital olarak okumak yerine basılı olarak okumak istenebileceği gibi. Dolayısıyla dijitali yapılan bir şeyin fizikseli de yaşamaya devam edebilir. Bu durumda ikisinden birini seçmek insanlar için bir seçenek haline gelir (Canan ve Acungil, 2018: 69-70).

Korona virüs salgının öncesinde de yeni teknolojik gelişmeler takip edilmekteydi. Bu dönemde akıllı evler akıllı, akıllı arabalar akıllı, televizyonlar, akıllı fırınlar gibi insan hayatına her alanına nüfuz eden yeniliklerle orta çıkmaktaydı. Dışarıdan evin ısısı ve yeni güvenlik sistemleri cep telefonuna yüklenen yazılım programlarıyla ile takip edebiliyordu. Ses komutlarıyla çalışan televizyonlar daha önce girilen internet sitelerin verileri yapay zekâlar tarafından toplanıyor tercihleriniz doğrultusunda ürün reklamları ve fırsatlardan haberdar ediliyorsunuz. Yazılım mühendisliği insanoğlunun göremediği lüksü ve konforu yaşıtıyordu. Elindeki cep telefonuna indirdiği uygulama ile kitap ve dergi aboneliği oluyor, sanal platformlardan kitap okuyor, çocuğuna bez, istediği restorandan yemek siparişi veriyor ve mağazalarda bulamadığı bedenine uygun

model ve elbiseyi satın alıyordu. E-ticaret sayfaları kuruluyor bu sayfalar vasıtasıyla kişi dükkân açmıyor, mal satın almıyor ve batma riski olmadan müşteri ile satıcıyı buluşturuyor satışın karına zararına bakmadan kazanç elde etmeye başlıyor. Bunlarla birlikte bazı sektörler yok oluyor örneğin; restoran sektöründeki komiler yerlerini paket servisi yapan kuryelere bırakıyor, büyük ve göz alıcı mağazalar yerini sade depolara bırakıyor. Lojistik sektörünün olmadığı bir dönemden lojistik merkezli bir ticari hayata geçildi. Bundan 20 sene önce duyamadığımız yeni yeni iş kolları ve yeni yeni çalışma sistemleri geliyordu. TRT'nin 2018 yılında düzenlemiş olduğu Endüstri 4.0 Dijital Dönüşüm seminerin de Siemens'in eski Genel Müdür Yardımcısı Ali Rıza Ersoy; katılımcılara yeni teknolojik gelişmelerin insanları işsiz bırakıp bırakmayacağını sormuştu. Katılımcılardan bir kaç kişi hariç tüm katılımcıların yeni teknolojik gelişmelerin bir işsizlik ordusu oluşturacağını ve toplumsal bir kaos yaşatacağını söylemiştir. Ancak Castells' "ağ toplumu" için işsizliği öngörmemektedir. Örneğin: "20.yüzyılda Amerikan ekonomisinde teknolojik değişimin olağanüstü hızı tarım kesiminin işgücü kitlesini yerinden etmiş aynı zamanda 1900'de 27 milyon olan iş imkânı sayısı 1999'da 133 milyon seviyesine çıkmıştır. En geleneksel imalat işleri ile tarım sektöründe istihdam gerilerken, ileri teknoloji imalatında ve hizmet sektöründe iş imkânları yaratılmaktadır" (Castells, 2008a, s.339'dan aktaran Aykutalp, 2013:105). Buna göre sektör bazında işsizlik yaşanmakta ancak yeni sektörler ve iş fırsatları ortaya çıkmaktadır. Devlet ve hükümetlerin doğru ekonomi politikaları ve yurttaşları doğru sektöre yönlendirmeleri ile herhangi bir işsizlik olmayacaktır.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE ENDÜSTRİ 4.0 UYGULAMALARI SEMİNERİ

EĞİTİCİLER

Ali Rıza ERSOY / Genel Müdür / ION Akademi Genel Müdürü
Muharrem GEZER / Genel Müdür / TROVARİT Türkiye Genel Müdürü
Selda BAĞLAN / Genel Müdür / Franklin Covey Genel Müdür
Zafer Polat KOYUNCU / Genel Müdür / MCV Genel Müdürü

AMACI

Kurumumuz Yöneticilerine, hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlar ve değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda "Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Uygulamaları hakkında bilgi vermek.

KONU BAŞLIKLARI

- Dijital dönüşüm nedir
- Dijital dönüşüm ihtiyacı nedir? Bileşenleri nelerdir?
- Özel işletmelerde dijital dönüşüm uygulamaları
- Türkiye'de Dijital Dönüşüm Uygulamaları
- Dünyada dijital dönüşüm Uygulamaları
- Dijital dönüşüm uyarılama (Bilgi Teknolojileri Altyapısı/Donanım/Yazılım Çözümleri ve Görevleri/ERP,CRM,MES-MOS VB/BT-OT Entegrasyonları
- Akıllı İş Uygulamaları
- Dijital Dönüşüm vizyonu ve farkındalığı
- Dijital Performans Yönetimi
- TRT'de dijital dönüşüm hedefleri neler olmalıdır?
- Dijital Dönüşüm Körlüğü
- Dinamik zihin eğitimi
- Yeni dünyaya adaptasyon metodları
- Pozitif enerji ve oluşum gücü
- Yeni bir fikri nasıl kabul ettiririz
- Kuantum düşünce tekniği ve uygulamaları
- Makina öğrenmesi, derin öğrenme ve destekleyici öğrenme
- Stratejiye dayalı yol haritasının belirlenmesi
- Eylem adımları ve öncelikler ölçülebilir somut çıktılar

BAŞLAMA VE BİTİŞ TARİHLERİ

23.07.2018 - 26.07.2018

SAATİ

09:30-16:30

AÇIKLAMA

YERİ

Ankara / 215 nolu dershane

KATILACAKLAR

Yönetici personel

EĞİTİM SORUMLUSU / TEL

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Şekil 3.1: TRT Dijital Dönüşüm Semineri

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

3.4 Türkiye’de Dijital Dönüşüm

10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi kurulmuştur. Teknolojik gelişmeler, kamu reform ihtiyacı, toplumsal gerçekler ve gerekçeler yönünde, farklı kurumlar tarafından verilen hizmetler ve ayrı ayrı sürdürülüp geliştirilen dijital dönüşüm (e-Devlet), siber güvenlik, milli teknolojiler, büyük veri ve yapay zekâ ile ilgili çalışmaların tek çatı altında toplanması gayesi ile yeni bir organizasyon oluşturulmuştur.

Dijital Dönüşüm Ofisi görevleri şu şekilde yasallaştırılmıştır.

- Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak kamunun dijital dönüşümüne öncülük etmek, Dijital Türkiye (e-devlet) hizmetlerinin sunumuna aracılık etmek, kurumlar arası işbirliğini artırmak ve bu alanlarda koordinasyonu sağlamak.
- Kamu dijital dönüşüm yol haritasını hazırlamak.
- Dijital dönüşüm ekosistemini oluşturmak amacıyla kamu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirerek bunların dijital kamu hizmetlerinin tasarım ve sunum sürecine katılımını teşvik etmek.
- Görev alanına giren hususlarda kamu kurum ve kuruluşlarınca hazırlanan yatırım projesi tekliflerine ilişkin Strateji ve Bütçe Başkanlığına görüş vermek ve uygulamaya konan projelerle ilgili gelişmeleri takip edip gerektiğinde yönlendirmek.
- Bilgi güvenliğini ve siber güvenliği artırıcı projeler geliştirmek.
- Kamuda büyük veri ve gelişmiş analiz çözümlerinin etkin kullanımına yönelik stratejiler geliştirmek, uygulamalara öncülük etmek ve koordinasyonu sağlamak.
- Kamuda öncelikli proje alanlarında yapay zekâ uygulamalarına öncülük etmek ve koordinasyonu sağlamak.

- Yerli ve milli dijital teknolojilerin kamuda kullanımının artırılması yoluyla geliştirilmesi ve bu kapsamda farkındalık oluşturulması amacıyla projeler geliştirmek.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının dijital teknoloji ürün ve hizmetlerin maliyet etkin şekilde tedarik etmesine yönelik strateji belirlemek.
- Görev alanına ilişkin proje ve uygulamalara gerektiğinde destek sağlamak.
- Devlet teşkilatı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların merkez, taşra ve yurtdışı teşkilat birimlerinin elektronik ortamda tanımlanmasına ve paylaşılmasına yönelik çalışmaları koordine etmek.
- Görev alanına giren konularda politika ve strateji önerilerinde bulunmak.
- Cumhurbaşkanınca verilen diğer görevleri yapmak (C. B. K., 2018: md. 527)

Yapılan bu çalışmalar ile hükümet programlarında dijital dönüşüme önem verildiği görülmekte ve stratejiler geliştirilmektedir.

3.5 Toplumsal Ağ

İlk defa Jan Van Dijk (Sosyolog), Lev Manovich (Bilgisayar bilimi profesörü) ve Manuel Castells (Sosyolog) gibi düşünürler tarafından temellendirilmeye çalışılan, ağ ve dijital yeni sosyolojik yapının ana materyalidir (Akaydın, 2014: 19).

Manuel Castells kitabına girişte Sima Qian'nın "Confucius" adlı eserinden şu diyalogu aktarmaktadır;

“ - Sen beni bilgili, çok okumuş bir adam mı sanıyorsun?

— Tabii ki - dedi Zi-gong - öyle değil misin?

— Pek sayılmaz - dedi Konfüçyüs ben yalnızca başka her şeyi birbirine bağlayan bir ipi tuttum”. Hıristiyanlık çağının ikinci bin yılının sonlarına doğru, tarihsel önemde birkaç olay insan hayatının toplumsal görünümünü değiştirdi. Bilgi (enformasyon) teknolojilerini merkez alan teknoloji devrimi, ivme

kazanan bir hızla toplumun maddi temelini yeniden şekillendirmeye başladı (Castells, 2008: 1).

Castells İsa'nın doğuşunu milat olarak günümüze kadar olan süreci Hıristiyan çağı olarak nitelemekte ve enformasyonu merkeze alan bilgi teknoloji devriminden bahsetmektedir. Ortaçağdan Rönesans'a giden süreç Hıristiyanlık çağı olarak nitelendirilemez. Doğu Roma'nın yıkılması ve Fatih döneminde Bosna'ya kadar yapılan fetihler Hıristiyanlık için mağlubiyet çağı olarak nitelendirilmektedir.

Bir Yunanlı yazar İstanbulun fethi için, “Hiçbir zaman daha korkunç bir olay olmadı ve asla olmayacak,” diye yazmıştı. Kimse buna hazır değildi ve Batı Hıristiyanlığı bu haberle dehşete düştü. Sadece hilal haç üzerinde muzaffer olmakla kalmamış iki bin yıl öncesine antik Yunanistan'a giden bir bağlantı da kopmuştu. Bir devletten daha fazlası, bin yıllık bir Hıristiyan İmparatorluğu'nun yanı sıra Roma geleneği de sona ermişti. Bu ayrıca tarihi değişimde en dramatik andı. Yakındoğu Balkanlar ve Doğu Akdeniz'de Hıristiyan devletler tümüyle yok olmuş ve yerlerine yeni bir dünya gücü, Osmanlı İmparatorluğu geçmişti (Roberts, 2020: 190).

Ağ toplumu; ağlar oluşturma mantığı etrafında merkezlessiz, hiyerarşi içermeyen, yatay ilişkilerin hâkim olduğu bir toplumsal örgütlenme biçimidir. Ağ mantığı; medyadan, küresel sermayeye; toplumsal hareketlerden, kimlik biçimlerine ve çalışma ilişkilerine kadar enformasyonel toplumun bütün alanlarının temelini oluşturmaktadır. Endüstri toplumundan enformasyon toplumuna geçiş ağlar oluşturma mantığının hâkim olmasını simgelemekle birlikte, endüstri toplumunun ortadan kalkıyor olması temelde kapitalizmin de ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Enformasyon toplumunda olan şey kapitalist ilişkilerin ağ mantığı dolayımıyla küresel ölçekte yaygınlaşmasıdır. Ağ toplumu, küresel ölçekte sermayenin, kültürün, işgücünün ve toplumların karşılıklı bağımlılık içerisine girmeleridir (Aykotalp, 2013: 114).

Castells ve diğerlerinin “ağ toplumu” olarak nitelediği ve 1960 sonrası gelişen üç bağımsız sürecin birlikte oluşmasıyla meydana gelmiştir. İlki; bilgi teknoloji devrimi, ikincisi; kapitalizmin de devletçiliğın de ekonomik krize girmesi ve peşinden yapılanmaları, son olarak; insan hakları, liberteryanizm, çevrecilik ve

feminizm gibi kültürel ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasıdır (Castells, 2007a, 486'dan aktaran Aykotalp, 2013:102).

Bilgi teknoloji devriminin köklerinde genetik ve mikro elektronik mühendisliği bulunmaktadır. Mikro-elektronik devrim olarak nitelenen; “mikroçipi, bilgisayarları, telekomünikasyonu ve onların ağlarını ifade etmektedir. Bu yeni devrimci teknolojiler bilgi işleme kapasitesinde; sadece bilgi hacminde değil, işlemlerin karmaşıklığında ve işlem hızında da olağan dışı bir artış sağlarlar” (Castells, 2007b, s.149'dan aktaran Aykotalp, 2013:103). Transistorun, bilgisayarın icadı ve mikroçiplerin makinelere uyarlanması teknolojik dönüşümü hızlandırmıştır. Buna göre bilgi işlem teknolojilerin üç temel ayırt edici özelliği vardır.

- Hacim, karmaşıklık ve hız açısından kendisini genişleten işlem kapasiteleri,
- Yeniden birleştirme yetenekleri,
- Dağıtım esneklikleridir (Castells, 2007b, s.148-149'dan aktaran Aykotalp, 2013:103).

Sanayi devrimi için buharlı makineler üretim süreci için ne ifade ediyorsa, enformasyon işlem teknolojilerinin üretim sürecine girmesi enformasyon toplumu için aynı anlamı ifade etmektedir. Teknolojiler belirli bir teknoloji paradigması etrafında örgütlenirler. Enformasyon toplumunun temelindeki teknoloji paradigması “bilgi işlem teknolojileri kümesi çerçevesinde merkezlenmiş olan bilgi işlem teknolojisi devrimi etrafında başlatılan yeni bir teknoloji modelidir” (Castells, 2007b,s.148'dan aktaran Aykotalp, 2013:103). Buna göre ağ toplumunun temelinde de bu teknoloji modeli ve bilgi işlem teknolojileri temeline dayanan, ağlar oluşturma mantığı bulunmaktadır. (Aykotalp, 2013:103).

Çağdaş toplumlardaki sosyal ağlar ve medya ağları giderek artan bir biçimde, herhangi bir bireyin veya kurumun, kısa bir aracı zinciriyle birbirine bağlanabileceği küçük dünyalar ve kümeler yaratmaktadır. Bu da bağlı bir dünyada yaşadığımız ve toplumun giderek birbirine daha bağlı hale geldiğine dönük artık klişeleşmiş ifadelerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Kısaca toplum bir ağ topluma dönüşmektedir (Dijk, 2018: 60).

Ağlar, toplumun tamamını kapsayacak şekilde yapılandırmaktadır. Bu durum yeni pazarları yönetebilmek ve kontrol edebilmek için yeni yöntemler arayışına yardımcı olmakta ve önceki örgütlenme şeklini bozmaktadır. Ağlar, modern toplumlarda eşzamanlı şekilde ortaya çıkan ölçek daralması ve genişlemesi süreçlerini birbirine bağlamaktadır. Ağlar bir taraftan sosyalleşmeyi ve küreselleşmeyi desteklemekte diğer taraftan da kişiselleşmeyi ve yerelleşmeyi desteklemektedir. Bu bağlamda ağların modernleşmeyi hızlandırdıkları öne sürülebilir (Dijk, 2018: 58). Böylelikle toplum, bir taraftan küreselleşmeli diğer taraftan yerelleşmeli ve hükümetlerce küreselleşme sınırlar belirlenmelidir.

Ağ kavramına Castells tarafından sosyolojik bir anlam yüklenerek; bir veya birden fazla toplumsal ilişkiyle(iş, cinsiyet, milliyet vb.) birbirine bağlanmış, bu saikle toplumsal bir bağ oluşturmuş birey ve toplulukları ifade etmektedir. Bu yönüyle toplumsal ilişkilerin var olduğu günden geleceğe kadar ağ kavramı sosyal hayatın bir gerçeği olarak değerlendirilmiştir. 1985 yılından itibaren kullanılmaya başlanan internet ağları, enformasyon teknolojilerinin gelişme göstermesiyle birlikte yeni bir sosyal ağ türünü ortaya çıkarmıştır. Ağlarla örülü bu model “ağ toplumunun” yeni yapısıdır. Toplumun ağ kavramı ile özdeşleştirilmesi ya da birlikte anılması, onun ağ temeli üzerine kurulmuş (sosyal, ekonomik, politik) ilişkileri yoğun bir şekilde kullanıyor olmasından kaynaklanmaktadır (Göker ve Doğan, 2011: 178). Dünyada yapılan hiçbir devrim insanın dışsallaştırılmasıyla gerçekleşmemiştir. Bu bağlamda “buharlı makinelerin icadı sanayi devrimini netice vermiş” söylemi doğru, “buharlı makine sanayi devrimini gerçekleştirmiş” söylemi yanlıştır.

Enformasyon ve Konfüçyüs’ün tuttuğu ip (ağ), enformasyonun merkeze alınışı Castell’in bahsettiği gibi 1960 sonrası gelişmeler değildir. Platon (M.Ö. 427-347) devleti yönetecek kişinin bilgin olması gerektiğini belirtmiş ve “Filozof Kral” modelini ortaya koymuştur. İslam düşünürlerinden Farabi, Eflâtun’un ütöpik devlet modelinden esinlenerek faziletli bir toplum “erdemliler şehri (kent)” oluşturmak üzere “Erdemli Devlet” tezini ortaya koymuştur (Karakuş, 2020: 211). Bu nedenle enformasyonun merkeze alınışı milattan öncesine dayandığını söyleyebiliriz. Ancak Castell’in bahsettiği enformasyon ile Platon’un bahsettiği enformasyon arasında önemli bir fark vardır. Bu fark şu şekilde izah edilebilir; Platon’a göre, “bilgi nedir?” sorusuna verilecek cevap,

pratik amaca dönük teknik bilgiler değildir. Pratik amaca dönük bir bilgi, ‘bilgi’ adını almaya hak kazansa dahi, genel itibari ile tecrübeye dayalı ve ancak ‘nasıl’ sorusuna yanıt olabilecek bir bilgidir. Oysa Platona göre bilgi adını almaya hak kazanabilecek bir söylem (önerme), en kapsamlı ifade ile varlığın cevherine(öz) yönelik olan kavrayışlara ilişkin olmalıdır. Bu tür bilgi insanı ve doğayı anlamak üzere sorulan ‘neden?’ ve ‘nedir?’ sorularına bir yanıt verebilir (ANLI, t.y: 2). Bu bağlamda Konfüçyüs’ün tuttuğu ip “ilim ve ya ilmin kaynağı” olarak ele almak gerekmektedir. Castell’in din ve cemaat üzerinden yaptığı tartışma üzerinden giderek Kur’an-ı Kerim “Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın.”(Url-14) gerçek anlamıyla bir ipten bahsetmemektedir. İslamiyet (barış) barış üzere bir toplumsal hayatı tavsiye etmektedir. Aksi halde adaletin olmadığı ve sınıf farklılıklarının derinleştiği toplumlarda savaş ve kaos eksik olmayacaktır. Enformasyonun ve iletişimin tarihi seyrine baktığımızda insan, enformasyona ulaşmaya çalışmış ve iletişim ihtiyacını hissetmiştir. Bu nedenle tarih boyunca insan edilgen değil etken bir pozisyonda olmuştur. Ancak Castell’e ve diğerlerinin “Ağ toplumu” kavramı ile insanı edilgen bir nesne haline getirmiştir. İnsan “ağlara bağlı” değil ağları kullanandır. “Ağ toplumu” kavramı yerine “toplumsal ağlar” kavramı insan ve enformasyonu daha anlamlı kılacaktır. Yeni ağlardan (sosyal paylaşım siteleri) öncede iletişim vardı, yeni ağ araçları iletişim için mekân, zaman ve somutluluk algılarını değiştirmiştir.

Ağlar birer yapıdır ve sistemleri organize ederler. Ağ teorisi çoğunlukla bir yapısal teori ve sistemler teorisi türüdür. En genel ifade ile sistemler teorisidir. O veya bu nedenle çevreleri ile etkileşime geçmeye ve ağdaki diğer birimlerle etkileşime zorlandıkları anda açık bir sistem yaratırlar. Açık bir sistemde kesin kararlılık yok olur ve yeni şans ve tesadüf olaylara bırakır. Bu da değişim ve yeni fırsatların çıkması demektir. Ağlar veya ağ oluşturmanın bir örgütlenme kaidesi olmasının sırrı da kapalı sistemleri açmalarına dayanmaktadır. Göreceli olarak açık sistemler olarak hareket eden ağlardan yardım alırlar. Axelrod ve Cohen’in (1999) evrim (sistemler) türettikleri biçimde, adaptasyon birbirini takip eden üç süreçten ortaya çıkar: varyasyon, etkileşim ve seçim. Ancak bence bu teorideki doğru sıra etkileşim, varyasyon, seçim ve bilginin tutulmasıdır ve bende bu sırayı kullanacağım (Dijk, 2018: 57).

3.6 Yeni Medya

1945 yılından itibaren sanayi; bilgi işleyecek makineleri tasarlayan, işleten ve yöneten karmaşık bilim dalı vasıtasıyla enformasyon teknolojisini devrimci bir değişime tabi tutmaktaydı. Yenilik getiren gelişmelerin çok azı bu kadar süratle ilerlemiştir. Yenilikçi ve geliştirici çalışmaların temelleri büyük ölçüde İkinci Dünya Savaşı ile beraber atılmıştır. Bilgisayarların hacimlerindeki küçülme ve görsel çözünürlük kapasitesindeki gelişmelerle birleşen güç ve hız artışı daha öncesine göre çok daha fazla enformasyonun hızla sağlanıp işlenebileceği anlamına gelmekteydi. Sanayinin seri üretime geçişi kalite artışını beraberinde getirdi. Entelektüel gelişme hiçbir zaman bu kadar hızlı bir etki bırakmamıştır. Bilgisayarların kapasitesi ve gücü şaşırtıcı bir hızla arttı ve güçleri giderek daha küçük makinelere sığdırıldı. Otuz yıl içerisinde kredi kartı büyüklüğünde bir mikroçip, eskiden ortalama bir İngiliz oturma odası büyüklüğündeki makinelerin yaptığı işi yapabilir hale gelmişti. Bu gelişmelerin dönüştürücü etkileri para kazanmaktan savaşmaya kadar her insan faaliyetinde hissedilmeye başladı. İletişim ve yenilikleri zincirinin sadece son halkası bilgisayarlardır. Bilgi iletişimi yarım yüzyıl gibi bir süredir devrimci bir değişiklik göstermiş demiryolları boyunca elektrikli telgraf hatlarını taşıyan direkler alışagelmış bir görüntü haline gelmişti. Daha sonra Marconi telsiz mesajını gönderebilmek için elektromanyetik teoriden yararlandıktan sonra vericiler ve alıcılara fiziki bağlantı kurmalarına gerek kalmamıştır. Atlantik'i aşan ilk radyo mesajı, bu keşfinin derin bir şekilde etkilediği yüzyılın ilk yılına uygun şekilde, 1901'de yapıldı. 1930'da "telsiz alıcılara" sahip olan insanların çoğu (ve bunlar milyonları buluyordu) yayın dalgalarının kendilerine erişmesi için pencerelerin açık kalması gerektiğini inanmaktan vazgeçmişlerdir. Bu tarihte bütün ülkelerde geniş ölçekli radyo yayını yapılmaktaydı. Resimlerde kısa sürede ses kadar hızlı bir şekilde üretilmeye başlandı. 1896 yılında Londra'da ilk sinema gösterisi Regent Street Polytechnic'te yapıldı. 1914 yılında İngiltere'de 3500 sinema vardı ve diğer ülkelerde çok daha fazlası faaliyetteydi. Film yapan sanayiler en başta ABD'de çok hızlı bir şekilde gelişti (her ne kadar sonunda Hindistan dünyada en çok film üreten ülke konumuna gelecekse de). 1939'a gelinliğinde ve radyo insanların alışkanlıklarını, zevklerini ve fikirlerini değiştirmeye başlamıştı ve her ikisi de mallarını satmak isteyen politikacılar, hükümetler ve

iş insanları tarafından sahiplenilmişti. 20 yüzyılda ilkokul eğitimi, okuryazarlık ve gazete basımı dünya çapında çok büyük bir yaygınlığa ulaşmış olsa da, bunlar hayatın sunduğu şeylerle ilgili bilginin yaygınlaşması için radyo ve sinema kadar etkili olmamıştır. Ve her ne kadar Sovyet Rusya, Hindistan ve Japonya kendi seyircileri için çok seçkin filmler yapmış olsalar da, sinema çoğu zaman Kuzey Amerika ve Avrupa'daki hayatı temel alan fikirleri ve standartları yaygınlaştırmıştır. Televizyonun etkisi daha da büyük olmuştur. Resim aktarımındaki başarı 1911 yılında bir Alman tarafından kaba bir şekilde gerçekleşmiştir. 1936 yolunda BBC ilk düzenli Televizyon yayınlarını başlattı. Bununla birlikte televizyon yayını ancak 1945 yılında yerleşti ve bu ilk olarak ABD'de gerçekleşti, yirmi yıl sonra ise önde gelen sanayi ülkelerinde sıradan bir şey haline gelmiştir. Etkileri ile ilgili tartışmalar sürmektedir fakat gazetelerin, radyonun ve sinemanın cazibesini azalttığı görülmektedir. Okuryazarlık yerine imajların esas rol oynadığı yeni bir görsel iletişim çağını başlatmış olabilir. Matbaanın icadından beri kültürel ve sosyal değişim sağlayan en büyük güç olabilir ve insanları kelimelerden resimlere; düşünceden duyguların, izlenimlerin ve gerçek olmayanların gelgitine doğru yönlendirebilir (Roberts, 2020: 429-431). Bir dizi halinde gelişen teknolojik buluşlar daima “yeni”leri üretmektedir. Bu durum eskinin yok olması değil eski üzerine yeniyi tesisi etme eylemidir.

Sosyal medyayı anlamak ve ne olduğunu tanımlamak için ilk olarak yeni medya ile olan bağlantısını açıklamak gerekir. Altyapısını internet ve internet teknolojileri ne dayandıran tüm gelişmelerin yeni medya, yeni medyanın teknoloji ve iletişim dünyasına bir armağanına ise sosyal medya denmektedir. Geleneksel medyanın tek taraflı ve durağın yapısının karşıtı olarak tanımlayabileceğimiz sosyal medya, üretilen içeriğin mahiyeti ile ilgili karar mekanizmasında etkili olan bir yapıyı ortaya koymuştur. Bugüne kadar okuduğu, izlediği ya da dinlediği medya içeriğinin sadece alıcısı konumunda bulunan bireylere, artık o içerik hakkında fikir beyan edebilme, yorum yapma ve bunu eşzamanlı olarak paylaşma imkânı tanımıştır. Karşılıklı etkileşimin imkânlarına bağlı olarak, güncellenebilme özelliğini, geleneksel medya ile karşılaştırıldığında çok avantajlı maliyetlerle oluşturabilme olanağını sağlamıştır. Sosyal medya da bir alt başlığı olarak düşünebileceğiniz sosyal

paylaşım siteleri ya da sosyal ağlar vasıtasıyla tüm dünya üzerinde geniş bir hinterlanda etki eder hale gelmiştir. Özellikle oldukça popüler olan Facebook, Twitter, YouTube ve Instagram gibi sosyal ağlar aracılığıyla çok çeşitli ve zengin bir içerik üretim mekanizması kurmuştur. Ses, görüntü, video, yazı ya da bunların birleşmesinden oluşacak her türlü yeni medya ürününün sınırsız ve sansüresüz bir şekilde Dünya üzerinde çok çeşitli platformlardan erişimine kapı açmıştır (Bulunmaz, 2017: 82-83).

Yeni medya; klasik medyanın ürettiği içeriğin dijital ortama aktarılarak ve gelişen enformasyon teknolojisinden yararlanılarak yeni içerik ve yapımlara yer verilmesidir (Özdemir, 2019: 3).

Endüstri 4.0 olarak adlandırılan ve yirmi birinci yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren gündelik yaşama doğrudan müdahil olmaya başlayacağı öngörülen yeni koşulların kazanımları yıpratıcı, yıkıcı ve yok edici sonuçları şimdiden görülmeye başlamıştır (Tellan, 2017: 90). Her yenilik eskiyi yıkmak ve yok etmek gibi sonuçlar doğurmayacak bilakis eskiyi dönüştürüp güncel kılacaktır.

Yapılan her yenilik insani değerler üzerine tasarlanmaktadır. Telsiz ve Arpanet'in savunma duygusu ile, Facebook ve Instagram beğenilme ve varoluş saikleri ile ve youtube eğlenme ve prodüksiyon arzusu ile tasarlanmış ve kullanılmaktadır. Günümüzde yeni medya ve klasik medya kesin bir hat ile birbirinden ayrılmamaktadır. Hükümetler ve patronlar klasik ve yeni ağlar sayesinde güvenlik ve ticaret için veri toplamakta ve analiz etmektedir.

Lenin'in "kâğıtsız gazete... ve sınırları olmadan" ile tanımladığı telsizin icadı ve gelişimi ile sinemada gelişen teknoloji beraberinde televizyonlara da etki etmiştir. Günümüzde sosyal medya ile propaganda daha da büyük kitlelere ulaşmıştır (Karaca, ve İspir, 2018: 289).

Korona virüs medya sektörünü en fazla yayıncılık türleri, yayın tarzları ve yayın kültürü yönleri ile ilgilendirmektedir. Hükümetler tarafından zorunluluk kapsamında evde kalma süreci ile başlayan ve gittikçe artan dijital platformlardaki yükseliş ve dönüşüm, çevrimiçi eğitim formatlarını, kültür sanat platformlarının sanallaşmasını, yeni ekonomik modelleri ve yeni yatırım araçlarını etkilemiştir. Pandemi sürecinin felsefî, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik anlamlandırılmasında dijital ve teknolojinin enformasyonu başat

etken olarak göze çarpmaktadır. İngiltere’de ve Türkiye’de yapılan araştırmalar, pandemi sürecinde kamu yayıncılığını, televizyon ekranının gerekliliğini ve kamu gücünün önemini ortaya koymuştur. Godard: “Önemli olan bir şeyleri nereden aldığın değil, nereye götürdüğüdür.” Pandemi süreci doğru bilginin hızdan daha önemli olduğunu göstermiştir. Dijital mecralar yoluyla yayılan infodemik bilgilerle verilen mücadele bunun en önemli göstergesidir. Pandemi ile beraber dolaşıma sokulan ve salgınla mücadeleyi zorlaştıran infodeminin yayılma şekli ve hızı, geleneksel ve dijital medya haberciliğinde editöryal süreci öne çıkartacaktır. Gelecekte önemli olan enformasyon ve haber değil, enformasyonun ve haberin teyit mekanizması olacak (Durdu, 2020: 7).

3.7 Yeni Medya Türleri ve Algı Sınırlılıkları

Dünya, çevrimiçi ortama gün geçtikçe daha fazla katılım sağlamaktadır. Sosyal ağlar ve medya paylaşım sitelerine rağbet her gün daha fazla artmakta ve yeni paydaşlar çoğalmaktadır.

- Asenkronize iletişim: e-posta, e-posta listeleri, haber ve tartışma forumları.
- Senkronize iletişim: sohbet ağları (chat) ve whatsapp gibi uygulamalar.
- World Wide Web: www sayfalarını, url ile tanımlanan ağlar ile ağdaşları birbirine bağlamak.
- İşbirlikçi yazarlar: Wikipedia gibi doküman oluşturma, koruma ve ortak bilgi havuzu oluşturma. Negativ yönü aynı yönlü bilgilerin yığılarak çöplük haline gelmesi.
- Bloglar ve Podcastler: WordPress ve Blogger gibi türler video, resim, ses ve metin paylaşımı yaparak kendi muhatap kitlesini oluşturmakta ve klasik medya üreticileri ile rekabet etmektedirler.
- Sosyal Paylaşım: Facebook, youtube gibi siteler video ve resim paylaşımı yapılan sitelerdir. Bu tür sosyal siteler takipçilerinin ayak izlerini toplar her ne kadar web’de unutmaya hakkı olsa dahi bulut teknolojilerinde tamamen silinmemektedir. Kapitalist sistem takipçilerin beğenilerini ve tıklamalarını toplayarak bu verileri hükümet ve şirketlere

pazarlayarak sermaye konusu edebilir. 2021 yılında whatsapp sosyal mesajlaşma programının veri depolama ve veriye erişim kararı sonrasında pandemi döneminde fiziki sınırlar kapalı olmasına rağmen sosyal sınırlar kapanmamış ve telegram uygulamasına geçişte rekor kırılmıştır.

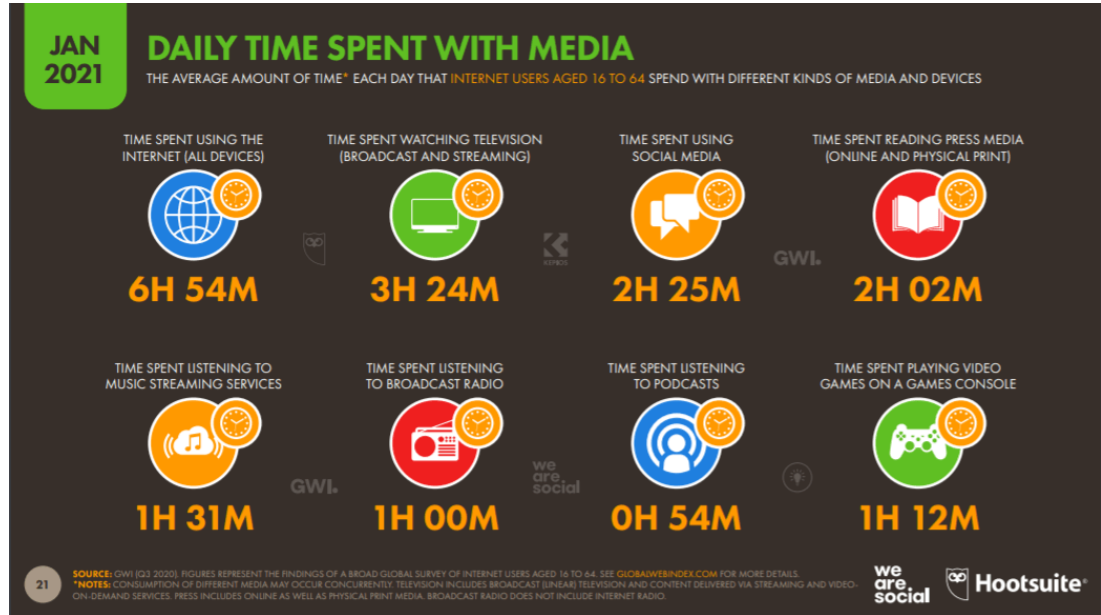
- Sosyal Ağ Hizmetleri: Sosyalleşme ve tanışma siteleridir. En bariz örneği dating siteleri. Bu tür sitelerin boşanmaya sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Ancak bir sitenin tek başına sadakati veya ihaneti oluşturması mümkün değildir. Background’unda dating sitesine yönelme eğilimleri ve iyi gitmeyen bir evliliklerden bahsedilmektedir.
- Çevrimiçi Pazarlar ve Üretim: Satıcı ve üreticileri aynı platformda buluşturarak alıcıların geri dönüş (beğenme ve eleştiri) enformasyon üretimine zemin hazırlayan sitelerdir. Amazon, Ali Baba, Hepsi burada ve TripAdvisor gibi siteler.
- Fikir Üretimi: Şirketlerin, farklı fikir ve düşüncelerden yararlanarak güçlü bir sinerji oluşturma ya da fikir sahiplerinin fikirlerini sunarak ağdaşların eleştirileri ile fikri gelişimlerini sağlamak için bağlandıkları yapılardır. IdeaConnection veya Google gibi şirketlerin, şirket açığını bulmaya yönelik açtıkları platformlar bu türe örnektir.
- Sanal Dünyalar ve Mobil Tabanlı Hizmetler: Google Maps, Yandex gibi ağ platformlarının insan tercihlerine yön vermeleri ve Foursquare benzeri mobil uygulamalar ile kullanıcıların puanlama yaparak etkileşime girmeleri ve birbirlerini yönlendirme yaptıkları ağlardır. Sanal oyunlar ile ego tatmini ve oyun mesaj alanları ile yeni sosyal grupların oluşturmaları (Fermanoğlu, 2020: 226-242)

Çizelge 3.4: Dünya İnternet Kullanımı Ve Nüfus İstatistikleri

Bölgeler	Nüfus (2021 Tahmin)	Dny. Nfs. Yzd.	İnt. Kul. 31 Mart 2021	Pnt. Or. (% Pop.)	Büyüme 2000-2021	İnternet Dünyası %
Asya	4.327 (Mn.)	%54,9	2.762 (Mn.)	6%3,8	%2.316,5	%53,4
Avrupa	835 (Mn.)	%10,6	736 (Mn.)	%88,2	%601,3	%14,3
Afrika	1.373 (Mn.)	%17,4	594 (Mn.)	%43,2	%13.058	%11,5
Ltn. Amrk. / Kryp.	659 (Mn.)	%8,4	498 (Mn.)	%75,6	%2,658.5	%9,6
Kuzey Amerika	370 (Mn.)	%4,7	347 (Mn.)	93,9 %	%221,9	%6,7
Orta Doğu	265 (Mn.)	%3,4	198 (Mn.)	74,9 %	%5,953.6	%3,9
Okyns. / Avstrly	43 (Mn.)	%0,6	30 (Mn.)	%69,9	%298,7	%0,6
Dünya Toplamı	7.875 (Mn.)	%100	5,168(Mn.)	%65,6	%1.331,9	%100,0

Kaynak: (Url-15)

Dünya nüfusunun %34,4'ü internetten mahrum kalmaktadır. İnternetin sınırlılığı %65,6 olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 3.2: Ocak 2021 Medyada Günlük Harcanan Zaman

Kaynak: (Url-16)

Medyada günlük harcanan zaman (tüm cihazlar baz alınarak): 6 saat 54 dakika internet, 3 saat 24 dakika TV izleme, 2 saat 25 dakika sosyal medya, 2 saat 5 saat 2 dakika haber ve medya takibi şeklindedir.

Türkiye’de sosyal medyanın gücünün test edildiği olayların başında Gezi Parkı eylemleri gelmektedir. Ancak bu gücün doğru okunmadığı ve abartıldığı

düşünölmektedir. Gezi Parkı protestosunun altında yatan sebepler iyi irdelenmediğinden eylemlerin gücü sosyal medyaya (Facebook) dayandırılmıştır. Bu durum infodemiye neden olmuştur. Gezi Parkı eylemleri üzerinden 8 ay geçtikten sonra yapılan bir araştırma sonucuna göre, Gezi Direnişinin sosyal medya kullanıcılarının siyasi katılımını temelden etkilediğini ileri sürmek zordur. Eylemlerin sınırlı ölçüde sosyal medyayı siyasi amaçlı kullanımına etki etmiştir. Anket katılımcılarının % 77'si Gezi Parkı eylemlerinin sosyal medya kullanımına herhangi bir etkisi olmadığını, % 23'ü etkisi olduğunu ifade etmiştir. Etkisi olduğunu düşünen bu katılımcılara, daha ayrıntılı sorular yöneltilerek nasıl bir etkisi olduğu ölçölmüştür. Katılımcıların % 87'si Gezi Parkı eylemleri sırasında sosyal medya ile daha çok etkileşim içinde olduklarını, % 85.82'si daha sık paylaşımda bulduklarını, % 67.67'si arkadaşlarının daha fazla paylaşımda bulduklarını, % 88'i yeni bir sosyal medya hesabı açmadığını gelişmeleri mevcut hesaplarından takip ettiğini belirtmişlerdir. Gezi Parkı eylemleri sürecinde ana akım medya gelişmeleri yayınlamaması ve bu nedenle kullanıcıların sosyal medyaya 'sarılmaları'na karşın ankete katılanların önemli bir kısmı, eylemler ile ilgili haberleri büyük bir oranda televizyondan takip ettiklerini belirtmişlerdir (% 83.13). Eylemlerin takibinde, internet haber siteleri (% 50.43) ve Facebook (% 43.10) oranı gerçekleşmiştir. İlginç bir şekilde eyleme yönelik gelişmeleri Twitter'dan (% 16.35) takip edenlerin oranı, gelişmeleri gazetelerden takip edenlere oranından (% 25.55) oldukça az ve Facebook'a oranla da daha aşağı seviyededir. Twitter'ın Türkiye'de Anadolu kentlerinde daha az kullanılması büyük şehirlerde yaygın olması ve Anadolu'da Facebook kadar yaygın olmaması bunun nedenleri arasında gösterilmektedir. Göröldüğü üzere, sosyal medya kullanıcılarının üzerinde Gezi Parkı eylemlerinin kökten bir etkisi olmamıştır. Gezi Eylemleri, sosyal medya kullanıcılarının paylaşımlara etki etmiş, sosyal medya kullanıcıları, sosyal medya arkadaşlarının daha fazla paylaşım yaptıklarına inanılmaktadır (Şener vd., 2015: 91).

En etkili mesajlar olumsuz mesajlar olduğundan, karakter katli, olumsuzluğun en kesin biçimi olduğundan, siyasal bir liderin şahsen ya da bağlantıları üzerinden ona atfedilebilecek skandal davranışların sızdırılması, icat edilmesi, biçimlendirilmesi ve yayılması yoluyla yıkıma uğratılması skandal siyasetinin

nihai hedefidir. Biraz önce “muhalefet araştırması” gibi taktiklerin bir siyasetçinin ya da bir partinin popüler cazibesini aşağıya çekmekte kullanabilecek hasar verici enformasyon bulmaya dayanmasının nedeni budur. Medya siyaseti Enformasyon Çağı siyaseti olduğunda, skandal siyaseti de devrimizin siyasal mücadelelerinde tercih edilen enstrümandır (Castell, 2016: 293).

3.8 Klasik ve Yeni Medya Etkileşimi

14 Mayıs 2021 tarihinde İsrail Ordusu Twitter’den Filistin’in Gazze kentine kara harekâtı başlattığını duyurdu. Ulusal ve uluslararası yayın şirketeler bu tweet üzerine gece boyunca canlı yayınla açıklanan operasyonu değerlendirdiler. Ancak yayınları TÜRSAT üzerinden erişilebilen, düşük bütçe ve dar kadro ile yayınlarını sürdürün Rehber TV kısa bir süre içinde bu tweet’in gerçeği yansıtmadığını ekranlarına taşıdı.

Şekil 3.3: Rehber TV 14.05.2021 Tarihli Yayın

Kaynak: Rehber TV

Şekil 3.4: TRT Haber 14.05.2021 Tarihli Yayın

Kaynak: TRT Haber

Yeni medya unsurlarından (twitter), ulusal ve uluslararası medyaya yön verirken yine düşük bütçeli bir medya kanalı, yayılan bu infodemik haberi editöryal bir başarı ile ortaya çıkarmıştır.

Klasik ve yeni medya arasındaki fark ve etkileşim daha çok savaş ve hastalık gibi olağanüstü durumlarda ortaya çıkmaktadır. Üstelik savaş farklı hegemonyaların karşı karşıya geldiği alandır. Öncelikle, hegemonik ana akım medya pratiklerinin son derece görünür olduğu bir alandır. Bunun sebebi kısmen alternatif medyanın bu pratiklere karşı ateşli bir şekilde (elinden geldiğince) direnmesidir. Ana akım medya pratikleri ve temsilleri sınırlarına dayanmıştır ve gitgide çatlakları, yarıkları ve ishal çelişkileri ortaya döker. Ana akım (haber) kanallarının nesnellik, denge ve özellikle de dürüstlük kavramları, kanıksanmış hallerini kaybeder, savaşın sisi bu kanalların “gerçekten” ne olduğunu ortaya koyar: bunlar her daim ideal tip kavramların belli başlı yapılarıdır. Bu büyüü bozma sürecinin iki anlamı vardır: ana akım medyanın savaş zamanlarında yüzleşmesi gereken pratik sorunların devasa dalgası ve bir başka ekonomik düzlemde karşılaşma, yani silahlı çatışma döneminde rinde medya kuruluşları ve medya çalışanları için kaçınılmaz hale gelen savaşın ideolojik modeli (Bailey, vd. 2015: 119).

İnsanlık tarihi kadim zamanlardan beri çok çeşitli gözetim ve karşı-gözetim faaliyetlerine tanık oldu. İnsanlar diğer insanları, dönemlerinin teknolojileri olmadan etkin ve kesin bir şekilde gözetleyemezler. Teknoloji hem insanlar hem de hükümetleri güçlendirebilecek bir araçtır. Sonuçlar, kullanıcıların niyet ve amaçlarına bağlı olarak farklıdır. Tzu 2500 yıl önce “hem kendini hem de düşmanını tanırsan, sayısız (tam olarak ‘yüzlerce’) savaşı tehlikesiz kazanırsın” demişti. Bu söz hala geçerliliğini koruyor. İyi bir gözetim ve karşı-gözetim için iki tarafı da bilmek esastır ve bu konuda teknolojiye erişim çok önemlidir. Şüphesiz bilgi güçtür ve bilgiye erişecek teknoloji olmadan güçlü olmak imkânsızdır. Teknolojide daha da uzmanlaştıkça, gözetimi ve karşı-gözetimi daha etkili kılanı öğreneceğiz ve daha da güçleneceğiz (Kadivar, Derleyen: Çoban ve Ataman, 2015: 214)

Yapılan darbelerin arkasında ticari ve silahlı desteğin etkisi oldukça önemli olmakla birlikte darbecilerin medya desteğini almadan darbeleri gerçekleştirmesi mümkün gözükmemektedir (Özkır, 2017: 7). 15 Temmuzda askerlerin medya üzerinden bildiri okutması ve yine Cumhurbaşkanı'nın medya üzerinden verdiği mesajla halkın sokağa çıkmasını istemesi, medyanın her zaman güçlü bir propaganda aracı olduğu gerçekliğini göz önüne sermektedir.

Neira Cruz Xose Antonio'ya göre; gelişen teknolojilerle beraber dijital çağ olarak adlandırılan dönemde kullanılan iletişim araçları da değişmiştir. Beraberinde kitle iletişiminde çok önemli değişimler yaşanmıştır. Dijital çağla birlikte iletişimin yeni bir dil üretmiştir. Dijital çağda kitle iletişiminin değerli avantajlar, sayılamayan ihtimaller ve belirsiz sınırlar ortaya koymuştur. Ancak biz hâlâ buzdağının görünen kısmını görmekteyiz (Url-17).

3.9 Dijital Güvenlik Sorunları

Geçmişte basılı materyallerle yapılan işler günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla dijital ortamlarda üretilmekte ve saklanmaktadır. Bu durum dijital verilerin güvenliğini daha önemli kılmaktadır. Bu teknolojileri kullananlar genellikle yaşanabilecek risk ve tehditlerin farkında değildirler. Ancak bu tehditler bireyi maddi açıdan zarara uğratabileceği gibi bireyin sahip olduğu bilgilere izinsiz şekilde erişilmesini olanaklı hale getirmekte, bu

bilgilerin değiştirilmesine veya silinmesine ve böylece tamir edilmesi olanaksız hasarların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (zen, 2007: 183).

ABD ile İnan arasındaki siyasi çatışma medyaya da sıçradı. ABD Adalet Bakanlığı, aralarında İnan devlet televizyonuna ait Arapça ve İngilizce yayın yapan televizyon kanallarının da bulunduğu bazı internet sitelerine el koydu. ABD Adalet Bakanlığı konu ile ilgili şu açıklamayı yapmıştır: "Bugün mahkemece verilen kararlar bağlamında, İnan Radyo ve Televizyon Birliği (IRTVU) tarafından kullanılan otuz üç internet sitesi hesabına ve Kataib Hizbullah tarafından idare edilen üç internet sitesine ABD'nin ambargo kararlarını deldikleri için el koyduk."(Url-18).

Günümüzde ilerleyen iletişim teknolojileri karşısında, yeni medya araçları geleneksel medya araçları kadar g kazanmıştır. Yeni medya araçlarının gelişimi ile beraber küresel çapta organizasyonlar, birbirlerine iletişim araçları ile entegre olmaktadır. Bu bağlamda, teknolojik gelişmelerin yükselmesi ile beraber, devletlerin sosyo-ekonomik hayatları, yerel ve küresel altyapıları ve sosyal hayatları daha fazla dijitalleşmeye başlamıştır. Bu noktada, teknoloji ile beraber "terör ve savaş" kavramı ilintilenmiştir. Artık siber kavramının kendisi de beşinci boyutta bir savaş meydanı olmuştur (Holat, 2021: 106).

Bununla birlikte, kanun uygulayıcı kurumlar ve siber güvenlik, bu karmaşık ve sürekli değişen doğası nedeni ile oluşan saldırıların önüne geçememektedir. Yapılan yasal düzenlemelerin yetersizliği, hükümetlerin ngrszlğ, akademik çalışmaların yetersizliği ve icrai karar vericilerin pasif durumları nedeniyle her geçen gün siber saldırılar artmaktadır. Bu durum suçlular tarafından kullanılmakta ve suçlular her geçen gün teknolojik yeniliklerden daha fazla yararlanmaya devam etmektedirler (Gediz Oral, ve Yeşilkaya, 2021: 232).

3.10 Dünyada Korona virüs Döneminde Yayıncılık

EBU (Avrupa Yayın Birliği) ilk Kovid-19 vakasından sonra ilk olarak tüm faaliyetlerinde personelinin sağlığı ve güvenliğini önemsemiştir.

EBU pandemi ile beraber şu politikaları geliştirmiştir.

- Emsallerine göre personel sağlığına daha fazla önem vermek.

- Üyelere her konuda destek sağlamak.
- Azami derecede evden çalışma ile faaliyetleri sürdürerek meslektaşların virüs kapmamasını sağlamak.
- Hastalığa karşı uluslararası savaşın farkında olarak, Dünya ve İsviçrelilere karşı sorumlu davranmak.
- Krizin etkilerini ve büyüklüğünü göz ardı etmeden kriz dışındaki konulu programlar ile vatandaşın pandemik buhrandan kurtulmasını sağlamak.
- Kamu Servisi Medya Organizasyonları (KSMO), Avrupa genelinde akşam haber bültenlerinin kapsamı iki kat genişletmek.
- Çocuk programlarının saatleri genişletmek, eğitim içerikleri farklı platformlarda arttırmak ve uzaktan eğitime yardımcı olmak için yeni içerik geliştirmek.
- Üyelerimiz ayrıca evlerinde kalmak zorunda olan ve boş zamanlarında yaptıkları birçok aktiviteden bu dönemde mahrum kalan seyircilere iyi vakit geçirmeye, onları eğlendirmeye yönelik birçok çalışma yapmak.

EBU'da evden çalışma devam etmekte, evden çalışma ile ilgili personellerin dönütlerinin olumlu olduğu, hatta evden çalışmanın ofiste çalışmaktan daha verimli ve rahat olduğunu belirtmişlerdir (Curran, 2020: 25).

Medya hızlı bir adaptasyonla en büyük birleştirici ve destekleyici güç olup sınırlarını aştı. İnsanlara salgına karşı almaları gereken tedbirleri sağlayarak hayata dokundu ve dünyayı bu bilinmezliğe karşı birleştirdi.

ABU tarafından salgın döneminde şu politikalar geliştirilmiştir.

- Asya-Pasific View içerik değişim platformu lansmanını öne çekti.
- Program üretiminin imkânsız hale geldiği dönemde program listelerinin kaliteli programlarla doldurulmuş ve gerekli durumlarda üyeler arasındaki içerik paylaşımını önemli ölçüde arttırdı.
- Covid-19 pandemisi, Asyavizyon'un 35 yayıncısı tarafından değiştirilen haber manşetleri ve günlük haberlerde ciddi bir başarı yakalandı.

- Fiji ve Vanuatu'dan Türkiye ve İran'a kadar 4000'e yakın Covid-19 ile ilgili hikayeler paylaşıldı.
- Ortaklardan Telif Hakkı Ücretsiz İçerik sağlandı.
- ABU, üyelere BM Uluslararası Günleri'ni kutlamak için çeşitli konser ve programların yayın haklarını güvence altına almak amacıyla birçok BM ajansı ve STK ile ortaklık kurdu.
- Dünya çapında 850 milyondan fazla çocuk ve gencin eğitimlerinin devam etmesini sağlamak üzere DDI, Hindistan gibi ABU üyeleri; RRI, Endonezya; TRT, Türkiye; Rai, İtalya; halkı için çevrim içi dersler sundu. NHK, Japonya ve DDI, Hindistan bir adım daha da ileriye giderek dersleri eve getirmek için yeni bir çevrim içi kanal oluşturdu.
- Haber Departmanı, Kovid-19 krizi boyunca eğitimin devam etmesini sağlamak için bir dizi çevrim içi atölye çalışması olan Let's Get Digital'i başlattı.
- 21 farklı ülkeden 107 katılımcıyla Let's Get Digital Sanal Atölyeler serisinin bir dizi çevrim içi haber oturumunu tamamlamıştır. Video ve ödevlerin yer aldığı beş haftalık dizi Metin Yazma, “Yaratıcılık Yenilik ile Buluştu (Script Writing: Creativity meets Innovation)” olarak adlandırıldı. 29 Mayıs 2020'de 77 katılımcıyla başlayan Çok Yönlü Video (Versatile Video) başlığı altındaki ikinci seriye “Canlıya Geçiş! Her zaman, Her yerde (Go Live! Anytime, Anywhere)” olarak adlandırıldı.
- Krizden önce ABU, ayda bir veya iki web semineri sunmaktaydı. 2020 Nisan ayında “seyahat kısıtlamalı” yeni normal ile ABU, üye Kuruluşları için Güvenlik ve Emniyet dâhil olmak üzere çeşitli konularda 1049 katılımcıya 19 web semineri düzenledi. Mayıs ayında ABU, farklı organizasyonlardan yaklaşık 1400 katılımcıyla 21 farklı konuyu kapsayan 28 web semineri oturumu düzenledi. ABU eğitim ile ilgili üyelere olumlu dönütler almıştır. Yönetim, programlama, teknoloji, haber, spor ve hukuk konuları üzerinden düzenlenen çevrim içi eğitim oturumlarına 3000'den fazla profesyonel katıldı.

Bu etkileyici çevrim içi eğitimler, 2020 yılının ileriki zamanlarında başlatılması planlanan ABU Sanal Medya Akademisinin de temelini teşkil edecektir (Mottaghi, 2020: 27-28).

- Pandemi boyunca gerçek bilgiye ulaşma konusunda çaresiz kalan halkına yardımcı olmak için Güney Kore kamu hizmeti medyası, Kore Yayın Sistemi (KBS) üzerinden karantina yetkililerinden ve uzman gruplardan gelen en sağlıklı bilgileri vatandaşa iletmeyi kendine görev bilmiştir. KBS en yenilikçi yollarla seyircilere en doğru bilgiyi sunabilmek için canla başla çalışmıştır.
- KBS, Covid-19 krizini avantaja çevirmiş ve kamu hizmeti medyasının asli değerlerini güçlendirmek için uygun bir fırsat oluşturmuştur.
- “Kore’deki seyircilerin kalbi” olarak bilinen KBS TV, 14 Mart 2020’den itibaren Covid-19 Haber Merkezi “24 Saat Acil Operasyonu” başlatmıştır. KBS, gün boyunca Kovid-19 ile ilgili özel programlar yaparak önemli haber ve bilgileri izleyicilerine sunmak için son derece özverili bir şekilde çalışmaktadır.
- KBS; Covid-19 salgınını durdurmak için vatandaşlara maske takmaları, ellerini 30 saniyeden fazla yıkamaları ve hapşırırken nasıl davranmaları gerektiği gibi konularda bilgilendirici yayınlar yapmıştır.
- KBS ayrıca ‘MyK’ ve ‘Wavve’ gibi dijital platform hizmetlerini de güçlendirerek kamu hizmeti görevini yerine getirme konusunda üzerine düşeni yapmıştır.
- Acil durumlardaki son dakika haberleri dijital platformlar aracılığıyla vatandaşa iletilmiştir. Gazetecilik çalışmaları için Reuters Enstitüsü tarafından hazırlanan “infodemi hakkındaki rapor”, Kore’de oldukça yüksek oranda insanın Kovid-19 hakkında bilgi almak için haber organizasyonlarına güvendiğini ortaya koymuştur. Çalışma, Birleşik Krallık da dâhil olmak üzere altı ülkede yapılmıştır.
- KBS, ‘Gag Concert’ ve ‘Immortal Songs’ gibi en çok izlenen eğlence programlarına seyirci almamaktadır. KBS, salgın kontrol altına

alınıncaya kadar prodüksiyonlarında “Seyirci yok” politikasını sürdürecektir (Sung-Dong, 2020: 37)

Covid-19 salgınının görülen ilk Avrupa devleti İtalya’dır. İtalya’nın kamu yayıncısı Rai tarafından pandemi döneminde en önemli iş; toplumun her kesimine kamu hizmetinin önemini anlatmaktır.

- Zorlu çalışma koşullarına rağmen pandemi döneminde İtalyan Radyo Televizyonu (RAI-Radiotelevisione Italiana); bilgi, eğlence ve eğitsel içerik sağlamaya devam etmiştir.
- Rai, İtalyan halkını bilgilendirmek için, esnek ve dinamik bir yaklaşımla çalışanlarının güvenliğini korumuş ve bunun için kılavuzlar çıkartmıştır. Rai Avrupa Birliği’nde kılavuz çıkartan ilk kamu yayıncısıdır.
- Rai, tüm kamu kuruluşları ile her anlanda dayanışma içerisinde olmuştur.
- Pandemi ile infodemi ile ilgili yanlış haber ve bilgilendirmelerin önüne geçmek için de gayret göstermiştir. Bu amaçla Rai, “Yalan Haber Görev Gücü” ve “Sosyal Acil Durum Görev Gücü” birimleri kurmuştur.
- Rai’nin dijital platformu RaiPlay özel içerikli kanallarla birlikte okulların kapanmasından doğan eğitim boşluğunu doldurabilmek için sınıf ve e-öğrenme programları hazırlayarak öğrencileri ve eğitimi desteklemiştir. (Foa, 2020: 43).

Çekya Televizyonu pandemiye dair gelişmelerle ilgili haber servis etme hizmetini güçlendirerek daha kaliteli hâle getirmiştir.

- Yayındaki bilgi kuşakları “acil durum” anlamına gelen sarı renkle vurgulanmakta ve CT1 Kanalının program akışına, izleyicilere yönelik temel sağlık kurallarını, Korona Virüsün yayılımını engelleyen ve genel sağlık kurallarını hatırlatan özel infografikler yerleştirilmiştir.
- Çocuk izleyicilerinin sorularını onlar tarafından kolayca anlaşılabilir şekilde yanıtlayan özel bir web sitesi hazırlanmıştır.

- Çek Cumhuriyeti'nin her tarafında olduğu gibi maske temininde Çekya Televizyonu da sıkıntı yaşamıştır. Bu sorunu aşmak için Çekya Televizyonu kendi koruyucu ekipmanlarını kendi imal etmiştir. Kanalın sahne prodüksiyon ekibi maske dikmiş ve eğlendirici bilim şovu “Zazraky Prirody” (Doğa Harikaları) programından kimyagerler antiseptik jel (dezenfektan) karışımlarını hazırlamıştır. Yine haber merkezi kostümcüleri işaret dili tercümanları için şeffaf siperlikler üretmiştir.
- CT24, Çek Televizyonu Haber Kanalı, Covid-19 sürecinde yayın akışını değiştirmiştir Haftalık yayınlanan haber ve aktüalite programlarından bazılarını yayından kaldırıp yerine güncel gelişmelerin aralıksız olarak bildirildiği habercilik modeline geçmiştir.
- Kanal, pandemi döneminde hiçbir detayı ve haberi atlamamak için daha fazla sayıda muhabir çalıştırmış ve daha uzun süreli mesai harcamıştır.
- “UciTelka (TV Öğretmeni).” hızlı ve benzersiz konseptiyle üç saatlik canlı eğitim programı hazırlayarak; çocuklara, ebeveynlere ve öğretmenlere katkı sağlamıştır.
- Yaşça daha büyük çocukları da eğitimin içinde tutmak için “Skola Doma (Evdeki Okul)” programını hazırlamıştır. Program haftada iki bölüm halinde yayınlanmakta, öğrencilerin okullara giriş sınavlarına yönelik eğitim yayınları yapmaktadır.
- Alanında uzman kişilerden oluşan bilim servisi; uzmanların, tıp doktorlarının ve bilim insanlarının yer aldığı çeşitli tartışma programları hazırlamıştır.
- Çek Televizyonu haberleri, 10 izleyiciden 9'u tarafından önemli ve güvenilir olarak kabul edilmiştir. Bu yönü ile Çek kamu yayıncısı halkı için temel bilgi kaynağı konumunda yer almaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre katılımcıların %39'u temel bilgi kaynağını Çek Televizyonu olarak görmektedir. İkinci en yaygın güvenilir bilgi kaynağı olarak interneti %27 görmektedir. Ankete katılanlardan sadece yüzde 11'i başka televizyon kanallarından edindikleri bilgiye güvendiklerini belirtmişlerdir.

- Toplumun en kırılgan grubu olarak bilinen ve evlerinde zorunlu tecrit altında kalan yaşlı nüfusa yönelik, nostaljik programlara yer verilmiştir.
- Kiliseye gidemeyen dindar kişilere destek olmak için her pazar bir kilise ayini canlı olarak, tiyatro oyunları ve konserler de canlı olarak yayınlanmıştır.
- 2020 Mart ayında haber kanalı, 2005 yılındaki açılışından bu yana en yüksek reyting oranına erişmiş ve rekor seviyede bir izleyici kitlesine ulaşmıştır. Haber kanalı Çek Halkının yüzde 77,5'inin ilgisini çekmiştir.
- Atmış yaş üzeri anket katılımcılarının yaklaşık %70'i, CT3 Kanalının "acil durum ilanı ve karantinanın etkilerini hafifletme" konusunda kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Anket, ebeveynlerin %94'ünün UciTelka projesini ilk on dört gün içinde dikkatle takip etmeye başladıklarını ortaya koymuştur.
- Çocukların hem evden hem de uzaktan çalışmalarına yardımcı olacak yeni bir web sitesi çalışması yapılmaktadır. Siteye "CT Edu." adresinden erişilmektedir. Web sitesince, deneyimli öğretmenler tarafından seçilmiş 3.000 eğitsel video, anaokulu öğrencilerine ve ortaöğretim öğrencilerinin erişimine açılacaktır. Biyolojiden coğrafyaya kadar yirmiden fazla alanı kapsayan videolar hazırlanmaktadır.
- Güncel duruma uygun olarak iki yeni program hazırlanmıştır. Linka 1212 (Hat 1212) isimli magazin programı, izleyicilere uzman desteği ve tavsiyeleri sunacaktır. Bir belgesel serisi olan Nemocnice v Prvni Linii (Bir Birinci Basamak Hastanesi) isimli yapım, Çek sağlık sisteminin aktüel günlük işleyişini anlatacaktır.
- Siperlikler kullanarak ve asgari sayıda oyuncuyla, Laska v case korony (Korona Zamanında Aşk) adında toplumdaki güncel durumu yansıtan komedi dizisi çekilmektedir.
- "Ceska tleska (Çek Alkışları)" isimli yeni bir proje oluşturulmaktadır.
- Kültürü yaşatmak adına, kültürel etkinlikler hazırlayanlar desteklenmektedir. Kültürel etkinlikler için Çek Televizyonu ekranlarının kullanılmasına izin verilmektedir.

- Acil durum sürecinde, sekizi hayır kurumu ve dördü hastane olmak üzere 12 özel yardım programı hazırlanmıştır. Bu programlar sayesinde 19 milyon Çek korunasından daha fazla bir miktar yardım toplanmıştır.
- Çek kanalı, pandemi başlangıcından itibaren kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından verilen hizmetlere ulaşma yardımcı olmak üzere özellikle bilgi ve acil durum hatlarına erişim konusunda yardım kuruluşlarının irtibat bilgilerine ilişkin reklam ve spotları bedelsiz olarak yayınlamıştır. Bu tarz 300 prodüksiyon gerçekleştirilmiştir. 219 yılına kıyasla, pandemi döneminde günlük izleyici payı yaklaşık %8 oranında artarak %32,3'e ulaşmıştır (Dvorak, 2020: 45-48).

“Asla iyi bir krizi boşa harcamayın.” Son haftalarda, savaş sonrası İngiltere'de Winston Churchill'e atfedilen bu sözler Almanya dışında da birkaç kez pandemi döneminde alıntılanmıştır.

- Pandemi döneminde Münih merkezli Bayerischer Rundfunk'un (BR) günlük ortalama izlenme oranı, %30'dan fazla artmış ve bu oran genç izleyiciler arasında %20'den fazla artmıştır.
- BR'nin br.de üzerindeki dijital erişimi neredeyse %100 oranında artmıştır. BR24 platformundaki haber ve güncel olayların takibi ise neredeyse %500 oranında artış göstermiştir.
- Linear veya linear olmayan yayın, Tv, radyo ya da çevrim içi programlar son haftalarda Bavyera ve Almanya'daki izleyiciler tarafından eskisinden daha fazla takip edilmektedir.
- İzleyicilere Korona'nın tüm tıbbi, bilimsel ve aynı zamanda ekonomik yönleri hakkında inanılır ve güvenilir arka plan verileri sağlanmıştır.
- Seyirciler için günlük tavsiye ve pratik yardım yayınları devam etmektedir. Pandemi sürecinde izleyicilere yönelik olarak evde eğitim ve yüksek kalitede eğlence programları hazırlanmıştır. BR Bavyera'daki sanatçılara ve kültür profesyonellerine de dijital bir sahne olan yeni formatlar oluşturmuştur. Kültür sektörüne yönelik bu çalışma, özellikle sahnelerin, tiyatroların, gösteri mekânlarının ve müzelerin aniden

kapanmasından muzdarip olan ve serbest çalışan birçok sanatçının dikkatini çekmiştir.

- Covid-19 pandemisi; toplumun tamamı için olduğu gibi izleyici ve medya sektörü için de sıra dışı ve olağanüstü bir durum ortaya koymuştur. BR'nin yayın politikasına bakıldığında Korona'nın mart ayından bu yana medya kullanımını önemli ölçüde etkilemiştir. Hareket alanlarıyla ilgili kısıtlamalar, insanları televizyona, radyoya ve çevrim içi ortamlara yöneltmiştir. Son haftalarda, tüm yayıncılık türleri arasında iyi ve doğru gazeteciliğe yüksek bir talep olduğu görülmüştür (Wilhem, 2020: 51).

Japonya'da düzenlenecek olana "Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunları" pandemi nedeni ile bir yıl ertelenmiştir. 24 Mart 2020 tarihinde Japon televizyon kanalı NHK "Korona Virüs Krizini Birlikte Aşma Eylem Ajandası" planını izleyicileri ile paylaştı.

"Korona Virüs Krizini Birlikte Aşma Eylem Ajandası" eylem planı şu şekildedir:

- Halkın infodemik bilgidan korunması adına öncelikle doğru bilgiyi hızlıca yaymak ve spekülasyon ve güvenilir olmayan bilginin önüne geçmek.
- Pandeminin sosyo-ekonomik etkisini azaltacak programlar yapmak.
- NHK, Eğitim TV kanalında çocuklar için eğitimin aksamaması için yoğun bir şekilde farklı programlar yayınlamak. NHK, aynı zamanda eğitim web sitesini, NHK for School Masagaki Satoru (Japonya NHK Genel Müdür Yardımcısı) ve NHK WORLD-JAPAN hizmetlerini farklı yaş ve dillerdeki kişilere özel içerik sunmak için kullanacak.
- Toplumda oluşan korku ve kaygıyı azaltmaya yardımcı olmak için yüksek kaliteli eğlence, kültürel ve sanatsal içerik sunmaktadır. Pandemi döneminde korku ve kaygıyı azaltmak, insanları duygusal olarak güçlü tutmak ve onların kendilerini iyi hissetmelerini sağlamak için yüksek kaliteli dramalar, eğlence, spor, kültürel ve sanatsal içerikler sunacak.

- Pandemi döneminde Japonya hakkında doğru bilgi vererek uluslararası topluma katkıda bulunmak.
- Kamu yayıncısı olarak hayati öneme sahip yayın hizmetlerini kesintisiz devam ettirmek. Virüsün personele enfekte olmaması için sağlık tedbirlerine riayet etmek.
- Hükümetin almış olduğu; “Fiili işe gitme zorunluluğu bulunmadıkça evden çalışma, 3C’ye (Kapalı alanlar, kalabalık yerler, yakın temaslar) dikkat etme” gibi tedbirlere riayet etmek (Satoru, 2020: 55-56).

3.11 Korona Virüs ve TRT

Türkiye'nin kamusal yayın yapan kanalı TRT pandemi sürecinde en hızlı hareket eden kurumların başında gelmektedir. Bünyesinde birçok yabancı dilde yayın yapan kanal bulunan ve çok fazla yabancı çalışanı olan TRT yurtdışına çıkan tüm personeline daha ilk günden itibaren 14 günlük karantina kuralına riayet etmiştir ve bu çalışanlara kurum dışından çalışma imkânı vermiştir. İlerleyen dönemlerde riskin büyümesi ile beraber tüm çalışanlarına uzaktan erişim imkânı sağlayarak çalışanlarının sağlıklarını ön planda tutmuştur.

Sayı : 50598328-900
Konu : Yıllık İzin Uygulamaları Hk.

DUYURU

2020 / 6

Yeni tip Koronavirüs (Covid-19) salgını önlemleri kapsamında; Kurumumuz personeline (Kadro Karşılığı Sözleşmeli Personel, Özel Hukuk Hükümlerine Tabi Personel ve Kurumumuza hizmet veren personel) zorunlu haller dışında yıllık izin kullanılmaması, Zorunlu hallerde ise personelin çalıştığı birimin bağlı bulunduğu Genel Müdür Yardımcısının onayı ile izin kullanılmaması, zorunlu nedenlerden dolayı izin kullanılacak olan personelin ise 09.03.2020 tarih ve 66372 sayılı Olur ile oluşturulan Komisyon raporunun;

- 2. Maddesine göre zaruri haller dışında (aile yakınları ile ilgili ölüm, hastalık vb.) Yurtdışı izni verilmemesi,

- Zaruri nedenlerle personelin yurtdışına çıkışına izin verilmişse söz konusu Komisyon raporunun 3. Maddesine göre, personelin yurtdışı dönüşünde çalışanları korumak amacıyla Kuruma gelmeksizin ikametgâhından ayrılmamak kaydıyla 15 gün uzaktan çalışmasının sağlanması,

- Zorunlu nedenlerden dolayı izin kullanılan personelin Yurtdışına çıkış yapmış olduğunun izin süresinin başlangıcında ve izin süresinin bitiminde Birim amirlerinden alınacak yazılı beyanla takip edilmesi ile,

Buna yönelik tedbirlerin alınması hususlarında gereğini rica ederim.

İbrahim EREN
Genel Müdür

Şekil 3.5: TRT Covid-19 Yıllık İzin Uygulamaları

Kaynak: TRT İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı

Salgında personelinin nasıl davranması gerektiği ile ilgili kılavuz hazırlayarak çalışanları ile paylaşmıştır. Kılavuzda sağlıktan çalışma şekline varana kadar en ayrıntılı biçimde bilgilendirme yapmıştır.

Korona virüs ile ilgili TRT tarafından yayınlanan tanıtım filminde: İyi günde olduğu gibi zor günler de buradayız. Onlarca farklı içerikle daima ekranlardayız. Siz keyifli zaman geçirin diye, canı gönülden çalışmaya devam ediyoruz. İyi günde olduğu gibi zor günde de yanındayız. Sen yeter ki evde kal biz dopdolu içeriğimizle ekranlarına dünyaları taşırız. Her ev hayat dolsun diye biz buradayız Türkiye’de. Sen yeter ki evde kal “TRT ile ev hayat dolu” mesajları ile kesintisiz ve renkli içerik ile yayınlarını aksatmadan izleyicinin yanında olacağı mesajını vermiştir (Url-19).

Şekil 3.6: TRT ile #EvHayatDolu

Kaynak: TRT

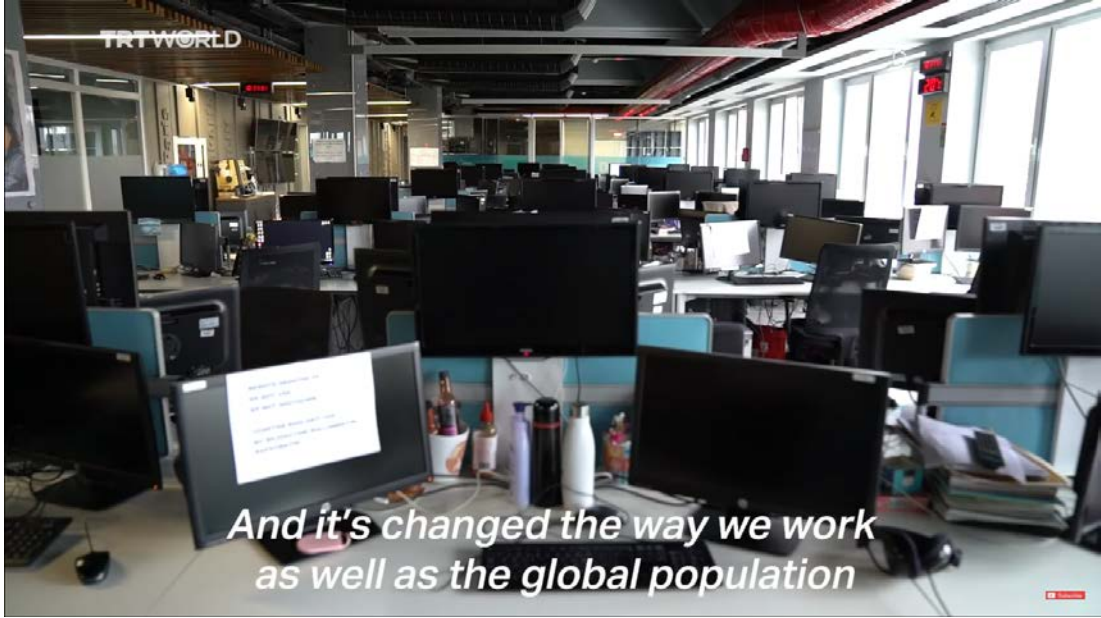
TRT World tarafından yapılan "Being a Journalist in a Pandemic" "Pandemide Gazeteci Olmak" adlı dijital dizinin 1. Bölümünde TRT'nin pandemi döneminde ne tür önlemler alındığı ve çalışma şekillerinin nasıl evirildiği ile ilgili bilgilere ulaşmamıza yardımcı olmaktadır (Url-20).

Şekil 3.7: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Pandemi sürecinde birçok kurum personeli uzaktan erişim ile yayıncılık sistemi üzerindeki operasyonel işleri yürütebilmiştir. Bu şekilde ev ortamında nöbet tutan personelin sokakla teması minimuma indirilerek hem personel sağlığı hem yayın devamlılığı olumlu olarak desteklenmiştir.

Şekil 3.8: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

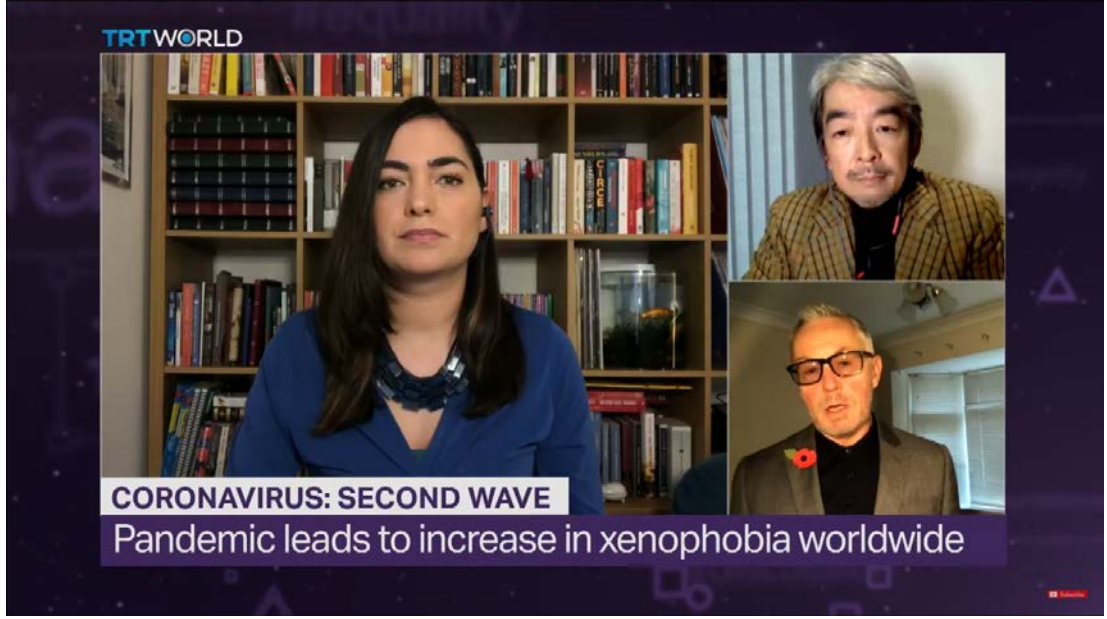
Ayrıca bu süreçte bazı sunucuların evine mini stüdyolar kurularak teknolojik yeterli altyapı ile içerik üretimi farklı bir boyuta taşınmıştır. Pandemi döneminde dünyada da birçok benzeri /örneği görülen bu durum yayıncılığın yayın yapılacak alan algısının değişimini göz önüne açmıştır. Yayıncılar yeri geldiğinde yatak odasının küçük bir köşesini monitör ve ışık ile stüdyoya çevirerek, yayınlarını seyirci ile buluşturmuştur. Yine yeşil fon kurularak, bu fon önünde sunulan görüntü 4G transmisyon ekipmanları ile yayın merkezlerine getirilmiş ve burada sanal olarak modellenmiş stüdyolar içine bindirilerek yayınlarda kullanılmıştır.

Şekil 3.9: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Korona salgını ile birlikte eve kapanma, insanların kalabalıktan kaçınması gibi zorunlu nedenler ile yayıncılar var olan dijital iletişim ve erişim programlarını etkin bir şekilde kullanma eğilimi göstermişlerdir. Skype, Zoom, Microsoft teams ve benzeri yeni nesil görüntülü iletişim ve yazılım programlarının tamamı yayıncılığın en önemli araçları haline geldiler. Yayın içeriğini zengin tutabilmek için potansiyel risklerini kabullenerek yoğun bir şekilde bu yazılımları kullanılmıştır. Yayıncılar kalite kontrol ve yayına alınabilecek minimum kalite gibi detayları görmezden gelerek sadece içeriğe ulaşmaya odaklanmıştır (Url-21).

Şekil 3.10: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Her yıl düzenli olarak yapılan TRT World Forum 2020 yılında “Evden katılabileceğiniz, aynı zamanda konuklar ve diğer katılımcılarla tam etkileşim içinde olabileceğiniz, Covid-19 içermeyen küresel bir etkinliği nasıl düzenlersiniz?” sloganı ile tanıtıldı. Bu yıl #TRTWorldForum2020'de "Değişen Dinamikler: Pandemi Sonrası Dünyada Uluslararası Düzen" başlıklı 20 saatlik canlı yayın yapıldı. 2 günlük forum, binlerce katılımcı ile dünya çapında yaklaşık 200 beğenilen konuşmacı, tartışmacı ve ünlü sanatçıdan oluşan 30 oturum içeriyordu. Artırılmış sanal gerçeklik teknolojisi ile TRT World Forum 2020'nin özel olarak tasarlanmış dijital fuayesi, katılımcıların sanal sergilere ve film gösterimlerine “ev hayat dolu” güvenliğinde erişmelerini sağladı (Url-22). Şekil 14 – 18 görüldüğü üzere green box, yeni nesil “Skype, Zoom, Microsoft teams” iletişim araçları, dijital kurgu stüdyolar ve yazılım programları kullanılmıştır. Forum konukları uzaktan iletişikle foruma katılım sağlamıştır. Forumda sanatçılar pandemi koşullarında sanatlarını icra etmişlerdir Şekil-19.

Şekil 3.11: TRT World Digital Series

Kaynak: TRT World

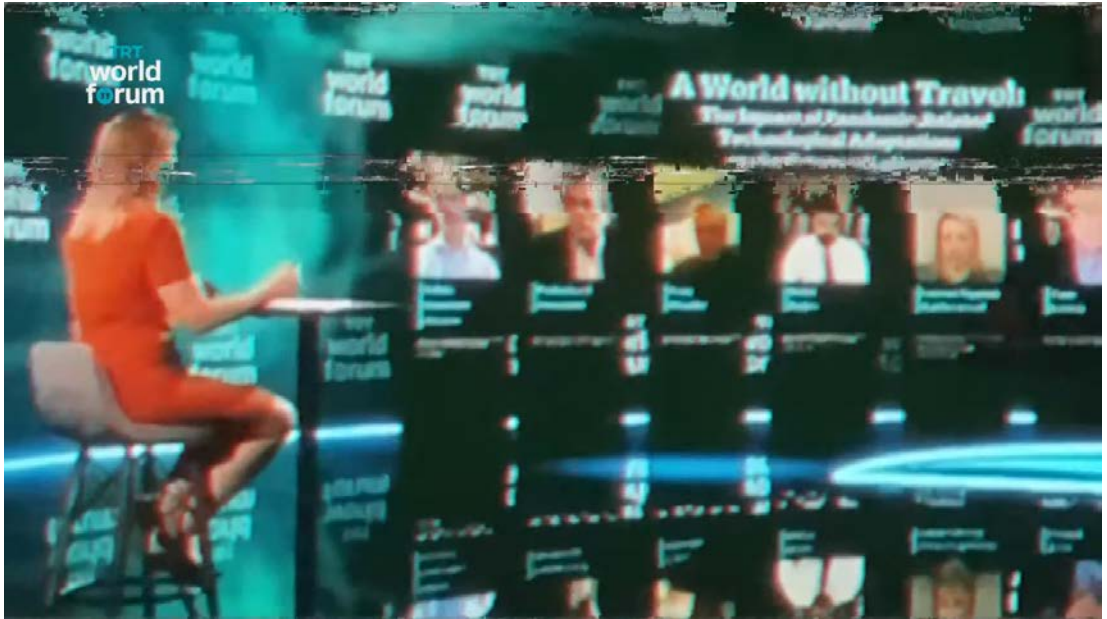
Şekil 3.12: TRT World Digital Series

Kaynak: TRT World

Şekil 3.13: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Şekil 3.14: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Şekil 3.15: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

Şekil 3.16: TRT Worl Digital Series

Kaynak: TRT World

4. COVID–19 PANDEMİ SÜRECİNDE MEDYANIN YAŞADIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM TRT ÖRNEĞİ

4.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada COVID-19 pandemi sürecinde medyanın yaşadığı dijital dönüşüm, Türkiye'nin kamu yayıncılığı yapmak konusunda görevlendirilmiş yayın kuruluşu olan TRT örneğinde incelenmektedir. Bu temel amaç doğrultusunda TRT'nin pandemi dönemine dönük süreçleri tanıtılmaktadır. Dijital dönüşüm konusunda yerli ve yabancı literatürde birçok teorik ve görgül çalışma bulunsa da pandemi döneminin bu süreçle ilişkilendirildiği çalışma sayısı sınırlıdır. Çalışmanın bu noktada literatüre katkı sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan araştırma sonucunda elde edilen bulguların, medya sektöründe politika yapıcılara katkıda bulunacağı ve daha sonraki çalışmalara veri sağlayacağı düşünülmektedir.

4.2 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Bu çalışmanın zaman ve verilerinden kaynaklı sınırlılıkları aşağıda ifade edilmektedir:

- Çalışma TRT'nin kurumsal web sitesinin ve uluslararası veri şirketlerinin yayınladığı verileri ile sınırlandırılmıştır.
- TRT'nin kurumsal web sitesinden elde edilen bilgiler 2020 ve 2021 yılı güncellemeleri ile sınırlandırılmıştır.

Bunun yanında araştırma aşağıda ifade edilen varsayımlardan hareketle yürütülmüştür:

- Çalışmada dünyada hızlı bir şekilde devam eden “dijital dönüşüm” ülkemizde hassasiyetle takip edildiği varsayılmaktadır.
- Çalışmada TRT, medyada “dijital dönüşümü” önemseyen ve bunun için projeler ürettiği varsayılmaktadır.

- Çalışmada COVID-19 pandemisinde dijital teknolojinin kullanıldığı varsayılmaktadır.
- Çalışmada başvuru kaynaklarının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
- Çalışmanın modelinin araştırma konusu ve yöntemine uygun olduğu varsayılmaktadır.

4.3 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma temel amacı itibari ile nitel araştırma türlerinden tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Bu kapsamda TRT'nin pandemi dönemi çalışmaları vaka analizi yöntemi ile incelenmektedir. Vaka analizi, güncel bir olayın veya olgunun yaşandığı anda incelendiği araştırmacıların olay veya olgu üzerinde etkilerinin ya da kontrollerinin bulunmadığı incelenen olay ya da olguların bağlama ile arasında keskin sınırların bulunmadığı bir ya da daha çok kanıtın veri olarak kullanıldığı durumlarda başvuru bir yöntemdir (Yin, 2003: 13-14). Vaka analizleri sonucunda ulaşılan bulgular genelleştirilemezler. Bu bulgular hâlihazırdaki durumun nasıl anlaşıldığına vurgu yapmaktadır (Denzin ve Lincoln, 1985: 435).

4.4 Bulgular ve Yorum

Yayın akışında değişikliğe giden TRT dizi setlerini 2 hafta iptal ederek yeni tedbirler almıştır. "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kanallarında yayınlanan dizilerin set çalışmalarına, (Covid-19) ile mücadele kapsamında yetkili makamlarca alınan tedbirlere destek vermek amacı ile iki hafta kadar ara verildi. TRT'den yapılan açıklamada; Covid-19'un ülkemizde yayılım hızını düşürmeğe katkı sağlama ve bu süre içinde toplum ve Kurum personelinin sağlığını gözetme yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca açıklamada; dış yapım, firma çalışanlarının (emekçilerin) hastalıktan korunmaları için bir dizi tedbir alındığı belirtilmiş ve şu bilgilere yer verilmiştir: "Tüm bu tedbirlere rağmen yoğun insan ve ekipman hareketliliğinin olduğu dizi setlerinde Korona Virüs yayılım riskini engelleyebilecek daha steril bir ortamın oluşturulmasında güçlükler yaşandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle,

TRT kanallarında yayınlanan dizilerin setlerindeki tüm çalışmalara 2 hafta süreyle ara verilmesi kararlaştırılmıştır.” Alınan bu kararın TRT ile çalışan tüm yapımcılara bildirildiği belirtilen açıklamada, 2 haftanın bitiminde ülkedeki genel duruma göre ve Kurumca belirlenen koşulların da sağlanması şartıyla alınacak ikinci bir kararın ardından set çalışmalarına devam edileceği kaydedildi. Set çalışmalarının en sağlıklı koşullarda yeniden başlayacağı güne kadar ilgiyle takip edilen dizilerin yayınlanmamış bölümlerinin ekranlarda yer almaya devam edeceği vurgulandı. TRT tarafından dizi setlerinde alınacak tedbirler belirlendi. Açıklamada, setlerde alınması gereken ve TRT tarafından karara bağlanan şartlara ilişkin de bilgi verildi. Buna göre;

- Setlerde ambulans ve sağlık çalışanı, setlerde ve kurgu stüdyolarında yeterli sayıda ateş ölçerlerle, dezenfektan ve maske bulundurulacak.
- Setlerde ve kurgu stüdyolarında çalışan herkesin günlük olarak ateşi ölçülecek.
- Son bir ayda yurt dışı seyahati yapanların en az 14 gün sete gelmesi engellenecek.
- Riskli grupların (60 yaş ve üzeri olanlar, hamileler, yasal süt izni kullananlar, engelli çalışanlar, Sağlık Bakanlığının belirlediği dezavantajlı gruplar, bağışıklık sorunu olanlar, kanser hastaları, kronik solunum yolu hastaları, obezite ve diyabet, kalp damar hastaları, organ nakli olanlar, kronik hastalar) çalıştırılmamasına özen gösterilecek.
- Belgelemek şartıyla, risk grubuna dâhil çalışanların çalışma ortamları ve saatleri kişiye özel düzenlenecek.
- Haftada 24 saat izin verilmesine ilişkin kanuni düzenlemeye uyulacak ve çalışma saatleri günlük 10, haftalık 45 saati geçmeyecek şekilde düzenlenecek.
- İlk ve orta öğretimde çocukları olan kadın çalışanlar ücretli izinli sayılacak.
- Çay, kahve, yemek aralarında kalabalık şekilde bulunulamayacak ve kişiler arasında en az 1 metre mesafe olmasına dikkat edilecek.

- Çalışanların her saat başı 10 dakika dışarıda hava alması sağlanacak, çalışma mekânları da sık sık havalandırılacak.
- Her oyuncuya özel ayrı makyaj malzemesi kullanılacak.
- Yiyecek ve içecek malzemeleri tek kullanımlık olacak.
- İlk defa girilecek çekim mekanları, sürekli kullanılan çekim mekanları ile kostüm, aksesuar, makyaj, set ve dinlenme alanları 20 günü geçmeyecek şekilde profesyonel bir firma tarafından dezenfekte edilecek.
- Kapı ve pencere kolları, masa üstleri, koltuklar gibi ortak kullanılan ve herkesin temas edebileceği yerler çamaşır suyuyla saatte bir kez temizlenecek.
- Her oyuncuya özel ayrı makyaj malzemesi kullanılacak.
- Çekimlerde kullanılan her türlü prodüksiyon malzemesi günlük olarak çamaşır suyuyla dezenfekte edilecek.
- Kurgu stüdyolarında çalışma ortamları ve araç gereçlerin dezenfeksiyonu sağlanacak.
- Çalışanların transferlerinin sağlandığı ulaşım araçları, karavan ve benzeri araçlar her gün dezenfekte edilecek.
- Dizilerde figürasyon sayısı asgari düzeye indirilecek. Senaryo yazılırken bu hususa dikkat edilecek.
- Riskli gruplar içinde yer alan oyuncuların sahneleri ve çalışma saatleri azaltılacak (Gündoğan, 2020).

4.5 Korona virüs İle Beraber Yeni Yapım Türleri ve Üslupları

Oyuncuların kendi evinden kendi çekimini yapacağı 'Ev Yapımı' dizisi TRT'de ekranlara gelmektedir. Yapımcı, senarist ve yönetmen Birol Güven, yeni tip korona virüs (Covid-19) tedbirleri kapsamında tüm oyuncuların kendi evlerinde, kendi çekimlerini yaptığı "Ev Yapımı" adlı dizinin çalışmalarına başlamıştır. Ajanda şu altı planda oluşmaktadır:

Şekil 4.1: TRT 1 Ev Yapımı Dizisi

Kaynak: TRT 1

Hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından "Hayat Eve Sığar" sloganıyla yapılan "evde kal" çağrısına uyan Güven bu tür bir yapıma imza atmıştır (Uştuk, 2020).

“Ev yapımı” dizisi 09.04.2020 tarihinde başlayıp 13 bölüm devam ettikten sonra en iyi reyting sıralaması 24 en kötü reyting sıralamasında 35(son sıra) olmuştur. Dizi 11 Haziran 2020 tarihinde sona ermiştir (Url-23).

TRT'nin bir diğer dizisi “Tutunamayanlar”, ismini “Tutunamayanlar Çevrimiçi” olarak değiştirerek konsept değiştirmiştir. TRT, tüm setlere ara verildiğini resmi bir açıklamayla duyurmuştu. TRT 1'in saçma komedi dizisi Tutunamayanlar'da bu süreçte, stok bölümleri sayesinde rakiplerine göre daha uzun süre yayında kalmayı başarmıştır. Ancak 14 Nisan Salı akşamı yayınlanan 13. bölümüyle birlikte Tutunamayanlar dizisinin de stok bölümleri bitmiş oldu. Bu tarihten sonra Tutunamayanlar, dizisinin özel tekniklerle çekilmesine karar verilmiştir. Çekimlere 3 hafta önce ara veren “Tutunamayanlar” ekibi hızlı bir karar süreciyle, dizi çekimlerine robot kameralarla devam etme kararı almıştır. Dizinin çekimlerinin yapıldığı 2 mekânda strelizasyon çalışmalarının ardından, teknik ekipler bir kaç gün arayla mekâna gelerek kablosuz ağ üzerinden yönetilebilen kameralar ve teknik ekipmanlar yerleştirmiştir. Dizinin sanat ve kostüm sorumluları ise kullanılacak araç ve eşyayı strelize ettikten sonra bir gün önceden mekâna bırakmıştır. Çekimleri başlayan bu özel seride, serinin çekildiği sete gelen başrol oyuncusu Doğu Demirkol, set hazırlığını(kamera, ışık, mikrofon) bizzat kendisi yapmaktadır. Dizi yönetmenleri Murad Zaloğlu (İstanbul), Osman Nail Doğan (Yozgat) uzaktan erişimle evlerinden internet vasıtasıyla, robot kameralar aracılığıyla çekimleri yapılan diziyi izleyip diziyi yönetmektedir (Url-24).

Şekil 4.2: TRT 1 Tutunamayanlar Çevrimiçi Dizisi

Kaynak: TRT 1

İsmi “Tutunamayanlar çevrimiçi” olarak değiştirilen dizi 6 bölüm çekildikten sonra sezon finali yaptı. Yapılan açıklamada “Yeni kadro ve hikâyelerle önümüzdeki sezon devam edeceğiz” denmektedir (Url-25). Dizi yeni sezonda devam edeceğini belirtse de aradan bir yıl gibi bir zaman geçmesine rağmen halen yayına başlamamıştır.

TRT 1’in üç sezondur beğeni ile izlenen dizisi “Kalk Gidelim”, koronavirüs sebebiyle oyuncularını kendi evlerine geçti ve “Kalk Gidelim Eve” olarak isim değiştirdi. “Kalk Gidelim” dizisi gibi samimi aile hikâyesini ekrana getirmeye devam edecek. “Kalk Gidelim Eve” için oyunculara sağlanan teknik malzemelerle çekimler gerçekleştiriliyor. Dizinin yönetmeni Mustafa Şevki Doğan ise oyunculara görüntülü olarak bağlanarak yapımı gerçekleştiriyor. Başrollerini Ufuk Özkan, Erkan Sever, Mehtap Bayrı, Ayça Varlıer, Aslı Omağ, Hayrettin, Kerim Yağcı, Alper Saylık, Can Kıran, Sena Çakır, Ali Dinç, Dilara Gül Demiral ve Bayazıt Gülercan’ın paylaştığı “Kalk Gidelim Eve”, cumartesi yerine cuma akşamları saat 21.45’te izleyici ile buluşmaya devam etti. Dizinin yapımcısı Eyüp Üstün, “Öncelikle, ülke olarak evde kaldığımız bu süreçte dizimizin sevenlerine müjdeyi verebiliriz. Dizimiz yeni versiyonuyla kesintisiz olarak devam edecek. ‘Kalk Gidelim Eve’ isimli yeni dizimizin çekimlerinde,

biz oyuncularımıza teknik malzeme sağlıyoruz ve onlar da çekimlerin büyük çoğunluğunu kendi evlerinden yapıyorlar. Bazı oyuncularımızın çekimle ilgili zorlandığı sahnelerde onlara bir arkadaşımız yardımcı oluyor. Tabii ki devletimizin belirttiği ve başta sosyal mesafe kuralı olmak üzere tüm sağlık tedbirlerine uyuyoruz.” şeklinde konuştu (ÖYMEZ, 2020:46).

TRT'nin 3 sezon gösterime giren ve 135 bölümlük bir diğer serial'i “Kalk Gidelim” pandemi döneminde yayınladığı bir bölümde:

Seyfettin: Baba!

Hacı Hüseyin: Oğlum, Seyfettin...

Seyfettin: Nasılsın?

Hacı Hüseyin: İyiyim oğlum. Vardın mı köye?

Seyfettin: Yok baba... Ben İstanbul'da kaldım. Araba arıza yaptı.

Hacı Hüseyin: Yapma ya! Buraya dönseydin

Seyfettin: Ee baba vesait yok. Dönemiyorum ki nasıl döneyim? Ya baba ne diyeceğim? Bu sene ayrı gayrı kaldık. Ne güzel hep bir arada olurduk. Bu sene böyle ne bileyim, hazan yaprağı gibi savrulu verdik. Ya ben seni ondan aramıştım. Hatta baba bir bekle istersen Mustafa Ali'yi de çağırım he! Bakam becerebilirimsem tabi...

Mustafa Ali: Baba, abi...

Hacı Hüseyin: nasılsın oğlum?

Mustafa Ali: İyiyim baba iyiyim. Sağ ol. İftar saatini bekliyorum. İşte ne yapayım sağ olsun Sevda Yengem iftarlık hazırlamış. Sen nasılsın?

Hacı Hüseyin: Hamdolsun, oğlum çok iyiyim.

Mustafa Ali: Çok ayrı kaldık be baba! Vallahi çok özledim.

Seyfettin: He ya, bende onun için aramıştım babamı, Mustafa Ali... Sonra seni aldım yayına. Hani bir nebze olsun ayrılığımızı böyle telefonla konuşarak bastırabilirdim diye düşündüm. Ama bilmiyorum...

Hacı Hüseyin: Ayrılık dediğin böyle olmaz oğlum. Bir arada olmak demek her zaman aynı masada oturmak değildir. Gönülden hissetmedi mi insan yan yana

bile otursa dünyanın en uzak insanıdır. Bak bir musibet geldi hem dert oldu ayağa hem başa. Herkes bundan etkilendi tabi. Biz nasipse gene bir gün aynı masanın etrafında toplaşacağız oğlum. Bu demek değil ki ayrılık... Siz benim her daim hem aklımda hem gönlümdesin.

Mustafa Ali: Ne güzel söyledin be baba!

Seyfettin: Baba, ben azıcık ağlayacağım izin var mı? Duygulandım da...

Hacı Hüseyin: Siz gönlünüze huzuru maneviyatı doldurun oğlum biz bu günlerden dertlenerek tasalanarak çıkmayacağız. Biz bu günlerden birbirimize kenetlenip üreterek çalışarak çıkacağız.

Seyfettin: Doğru baba, haklısın.

Hacı Hüseyin: Hadi bakalım, şimdi vakit yaklaştı. Anneler sofrayı kurmuştur. Beklerler orada. Masada da beklemek lazım... Hadi bakalım Allah iman edenlerin ibadetlerini kabul etsin.

Seyfettin: İnşallah baba öpüyorum ellerinden. Halil'e Nuriye'ye herkese selamlar...

Mustafa Ali: İpek'i de öp bizim için.

Hacı Hüseyin: Ve aleykümselam, öperim tabii. Hadi bakalım...

Bu serial de görüldüğü üzere hem pandemi kısıtlamaları işleniyor hem de yardımlaşma ve dayanışma söylemi üslup olarak ön plana çıkmaktadır. Farklı iletişim yöntemleri ile de iletişimin sağlanabileceği ve önemli olan gönül birliği mesajı verilmektedir (Url-26)

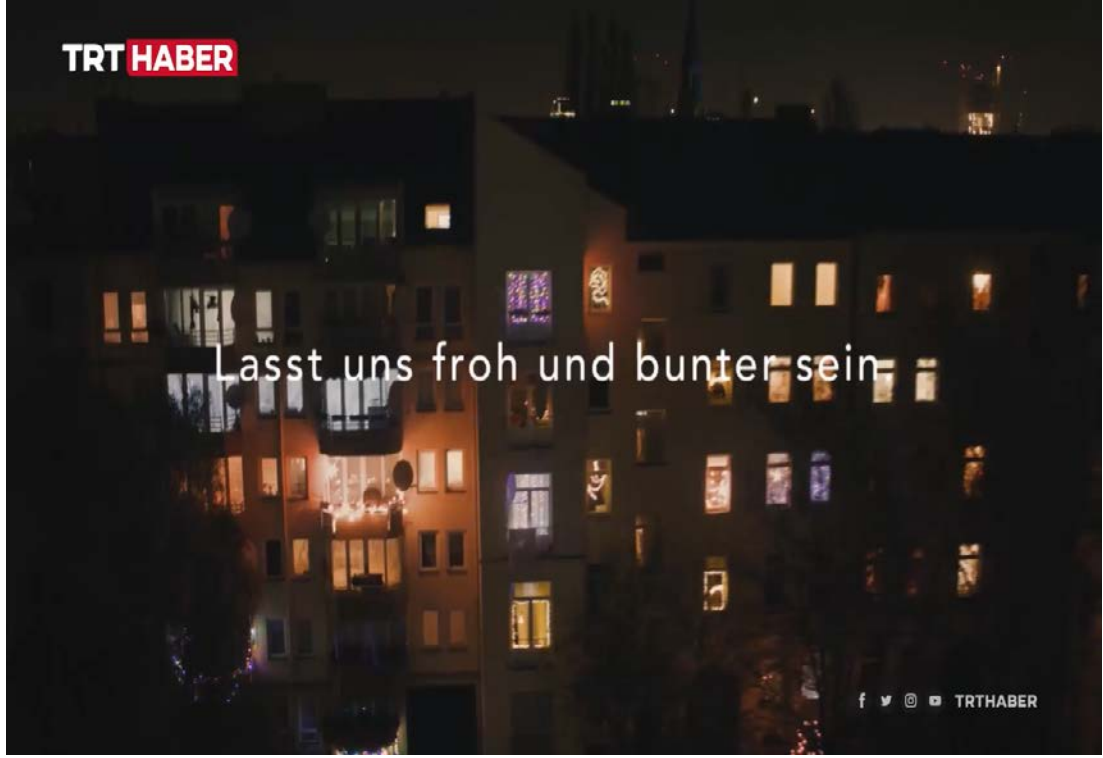

Şekil 4.3: TRT 1 Kalk Gidelim Eve

Kaynak: TRT 1

Aynı yardımlaşma üslubunu başka ülkelerin yayınlarında da görmekteyiz. Almanya'nın ünlü bir market zinciri, Noel ve yeni yıl için hazırladığı reklam filminde korona virüs salgını ve yalnızlık temasını işledi.

Türk çocuklarının oyun oynarken çıkardığı gürültüye kızan, merdivenlerden çocukların koşturarak inmesine tepki gösteren Bay Schmidt, kendisine ikram edilen Türk baklavasını da geri çeviriyor. Gelen telefonla, korona virüs testinin pozitif çıktığını öğrenen ve sarsılan adam, evine giriyor kapısına da, "Dikkat Korona! Uzak Durun" yazılı bir bildirim asıyor. Bunu fark eden Türk çocukları ise durumu aileleri ile paylaşıyor. Türk aile, yaşlı adam için bir tepsi hazırlayarak kapısına bırakıyor. Kapıyı açan adam tepsiyi görünce duraksıyor. Merdivende bekleyen Türk çocukların, "Mutlu Noeller" sözleriyle duygusal anlar yaşıyor. Türk komşularının jestiyle duygulanıyor. Reklam filmi, Türkçe olarak, "Dünyada en güzel şey dost edinmek" sözleriyle sona eriyor (Url-27).

Şekil 4.4: Alman Reklam Filmi

Kaynak: TRT Haber

4.5.1 Online Eğitim

TRT Eğitim Dairesi Başkanlığınca ilki 18 Mayıs - 12 Haziran 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmek üzere pek çok seçenekten oluşan bir program hazırlanmıştır. Eğitimler online olarak Zoom programı üzerinden yapılmış ve kontenjan sınırlı olduğundan katılımcılar, başvuru önceliğine göre belirlenmiştir. Mesleki eğitimlerde, öncelik kişinin profesyonellik alanı ve eğitim ihtiyacı olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.1: TRT 2020 Temmuz Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat	Saat
2 TEMMUZ	Konu Konuk 10:00 Stres Ve Öfke Kontrolü Muhammed Emin Aytan Psikolog	Konu Konuk 11:00	Konu Konuk 13:00	Konu Konuk 14:00 Bilinçaltı Yönetimi Hatice Kübra Aslan Durna Uzman Psikolog	Konu Konuk 15:00 Bilinçaltı Yönetimi Hatice Kübra Aslan Durna Uzman Psikolog
3 TEMMUZ	10:00 Müzakere Teknikleri Ahmet Sait Ceylan Arabulucu	11:00	13:00	14:00 Uzaktan Çalışmada Verimliliği Artırma Dr. Ömer Akgül Akademisyen	15:00 Uzaktan Çalışmada Verimliliği Artırma Dr. Ömer Akgül Akademisyen
6 TEMMUZ	10:00 İş Hayatında Karşılaştığımız Problemlerin Çözülmesi Dr. Ömer Akgül Akademisyen	11:00 İş Hayatında Karşılaştığımız Problemlerin Çözülmesi Dr. Ömer Akgül Akademisyen	13:00	14:00 İş Hayatını Kolaylaştıran İletişim Becerileri Dr. Didem Hekimoğlu Tunç Akademisyen	15:00 İş Hayatını Kolaylaştıran İletişim Becerileri Dr. Didem Hekimoğlu Tunç Akademisyen
7 TEMMUZ	10:00 Etkili Beden Dili Fulin Arıkan TRT - Spiker	11:00 Etkili Beden Dili Fulin Arıkan TRT - Spiker	13:00	14:00	15:00
7 TEMMUZ	10:00	11:00 Psychological Resillence Dilara Duyuran Psychologist	13:00	14:00	15:00
8 TEMMUZ	10:00 Grup İçi İletişim Dilara Duyuran Psikolog	11:00 Grup İçi İletişim Dilara Duyuran Psikolog	13:00	14:00 Çatışma Ve Savaş Bölgelerinde Habercilik Ahmet Görmez - TRT Spiker	15:00 Çatışma Ve Savaş Bölgelerinde Habercilik Ahmet Görmez - TRT Spiker
8 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Interviewing Techniques Imran Garda Presenter	14:00 Interviewing Techniques Imran Garda Presenter	15:00
9 TEMMUZ	10:00 İş Hayatında Etkili Yazışma Teknikleri Doç. Dr. Ekmel Geçer Akademisyen	11:00 İş Hayatında Etkili Yazışma Teknikleri Doç. Dr. Ekmel Geçer Akademisyen	13:00	14:00 Nefes Ve Otojenik Gevşeme Alev Ünel Terapist	15:00
10 TEMMUZ	10:00 Hafıza Geliştirme Teknikleri Recep Özkul Eğitimci - Yazar	11:00 Hafıza Geliştirme Teknikleri Recep Özkul Eğitimci - Yazar	13:00	14:00 İşe Alımlarda Mülakat Teknikleri Dr. E. Ensari Ciceralli Akademisyen	15:00 Srebrenitsa Soykırımının 25. Yılı Prof. Dr. Tufan Gündüz Akademisyen
10 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Photography Belal Khaled Senior Videographer	14:00 Photography Belal Khaled Senior Videographer	15:00
13 TEMMUZ	10:00 İmaj Yönetimi	11:00	13:00	14:00 Dünden Bugüne Yurttan Sesler	15:00

Çizelge 4.1: (devamı) TRT 2020 Temmuz Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat	Saat
13 TEMMUZ	Doç. Dr. Deniz Sezgin Akademisyen 10:00	11:00 Pitching Stories	13:00	Zafer Gündoğdu 14:00 Hazırlanmasından Sunumuna Habercilik	15:00
14 TEMMUZ	10:00 15 Temmuz'da Medyanın Verdiği Sınav Resül Serdar Ateş - Hande Fırat	Bora Bayraktar Current Affairs Manager 11:00 Hayır Diyememe Sendromu İclal Gözcü Atayay	13:00 Feature Writing	Mehmet Yeşilkaya TRT Haber - Haber Koordinatörü 14:00 Feature Writing Merhoob Jeelani Senior Editor	15:00
15 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00 Fake News: How To Detech And Resist Disinformation Tarek Cherkaoui Research Centre Manager	15:00 Fake News: How To Detech And Resist Disinformation Tarek Cherkaoui Research Centre Manager
16 TEMMUZ	10:00 Televizyon Haberciliğinde Etik Ümit Yalman TRT Haber - Haber Editörü	11:00 Televizyon Haberciliğinde Etik Ümit Yalman TRT Haber - Haber Editörü	13:00	14:00 Haber Diliyle Hikâye Anlatımı Mahmut Gürer TRT Haber - Haber Editörü	15:00
16 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Feature Writing Merhoob Jeelani Senior Editor	14:00 Feature Writing Merhoob Jeelani Senior Editor	15:00
17 TEMMUZ	10:00 Etkili Konuşma Ve Diksiyon Mehmet Çelikyay TRT - Spiker	11:00 Etkili Konuşma Ve Diksiyon Mehmet Çelikyay TRT - Spiker	13:00	14:00 Mobil Gazetecilik – Mojo Özgür Teksen TRT Haber - Görsel Yönetmen	15:00
17 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Feature Writing Merhoob Jeelani Senior Editor	14:00 Feature Writing Merhoob Jeelani Senior Editor	15:00
20 TEMMUZ	10:00 Dijital Medya Platformlarında Yayıncılık Tuğba Çınarlı TRT Dijital Stratejist	11:00 Hayatın Ritmi - Sağlıklı Yaşamın Sırrı Doç. Dr. Halit Yerebakan Akademisyen	13:00	14:00 Grup Verimliliğini Artırma Ve İletişim Geliştirme Dr. Didem Hekimoğlu Tunç Akademisyen	15:00 Grup Verimliliğini Artırma Ve İletişim Geliştirme Dr. Didem Hekimoğlu Tunç Akademisyen
20 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00

Çizelge 4.1: (devamı) TRT 2020 Temmuz Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat	Saat
		Voice Training	New Media And Communication Psychology: Personality Vs Visuality Ekmel Gecer Academician		
21 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
	Viral Yalanlardan (Infodemi) Korunma Ve Viral İçerik Üretme	Voice Training			
	Tolga Akkuş TRT Dijital İletişim Uzmanı	Natalie Poyhonen Senior Producer			
22 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
		Yapay Zekâ Medyayı Nasıl Dönüştürüyor?		Gelenekselden İnternete Bir Haber Serüveni - Değişim Ne Getirdi Ne Götürdü	
		Furkan Akyürek TRT Dijital Ürün Yöneticisi		Sadullah Bora Yıldırım TRT Haber Kanal Koordinatör Yardımcısı	
22 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
			Feature Writing	Feature Writing	
			Merhoob Jeelani Senior Editor	Merhoob Jeelani Senior Editor	
23 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
				Yeni Siyasal Kırılmalar: Popülizm, Irkçılık Ve Yabancı Düşmanlığı	
				Prof. Dr. Talip Küçükcan Akademisyen	
23 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
			Final Cut Pro Training – News	Final Cut Pro Training – News	Final Cut Pro Training – News
			Semir Sejfovic Senior Producer	Semir Sejfovic Senior Producer	Semir Sejfovic Senior Producer
24 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
	The Kashmir Tinderbox			Türk Dünyasına Kültür Köprüsü Trt Avaz	Voice Trining
	Ravale Mohyidin Researcher			Sedat Sağırkaya TRT Avaz Kanal Koordinatörü	Natalie Poyhonen Senior Producer
27 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	14:00	15:00
	Televizyon Ve Dijital Mecrada Çocuk Medyası		Final Cut Pro Training – News	Final Cut Pro Training – News	Final Cut Pro Training – News

Çizelge 4.1: (devamı) TRT 2020 Temmuz Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat	Saat
28 TEMMUZ	Mustafa Bora Durmuşoğlu TRT Çocuk Kanal Koordinatörü 10:00	11:00 Voice Training	Semir Sejfovic Senior Producer 13:00 Final Cut Pro Trainingprog rammes	Semir Sejfovic Senior Producer 14:00 Final Cut Pro Trainingprogrammes	Semir Sejfovic Senior Producer 15:00 Final Cut Pro Trainingprogra mmes
29 TEMMUZ	10:00 Instagram'dan Tıktok'a Sosyal Medyada Haber Yayıncılığı	11:00 Natalie Poyhonen Senior Producer	Semir Sejfovic Senior Producer 13:00 What's What, Who's Who?: LIBYA EDITION	Semir Sejfovic Senior Producer 14:00	Semir Sejfovic Senior Producer 15:00
	Sadullah Bora Yıldırım TRT Haber Kanal Koordinatör Yardımcısı		Obaida Hitto		

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

Çizelge 4.2: TRT Temmuz 2021 Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat
5 TEMMUZ	Konu Konuk 10:00	Konu Konuk 11:00	Konu Konuk 13:00 Bir Film Nasıl Okunur?	Konu Konuk 15:00 Bir Film Nasıl Okunur?
6 TEMMUZ	10:00	11:00	Alin Taşçıyan 13:00 Bir Film Nasıl Okunur?	Alin Taşçıyan 15:00 Bir Film Nasıl Okunur?
7 TEMMUZ	10:00 Mindfulness'ın Günlük Yaşam Pratiklerine Uyarlanması Prof.Dr.Zümra Atalay	11:00	Alin Taşçıyan 13:00	Alin Taşçıyan 15:00
8 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Media And Environmental Pollution: "Future Is Mess Without Clean Environment" Dr. Ilgar Seyidov	15:00
9 TEMMUZ	10:00 Dijital Hikâye Anlatımı Prof. Dr. Emel Baştürk	11:00 Dijital Hikâye Anlatımı Prof. Dr. Emel Baştürk	13:00	15:00
12 TEMMUZ	10:00 Dijitalleşme Ve Mesleki İletişim Doç. Dr. Hediyeullah Aydeniz	11:00 Dijitalleşme Ve Mesleki İletişim Doç. Dr. Hediyeullah Aydeniz	13:00	15:00
13 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Masumiyet Karinesi Ersel Aslan Onur Utku Sevim	15:00 Masumiyet Karinesi Ersel Aslan Onur Utku Sevim

Çizelge 4.2: (devamı) TRT Temmuz 2021 Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat
14 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Dünden Bugüne Yurttan Sesler Zafer Gündoğdu	15:00
26 TEMMUZ	10:00 Hayır Diyememe Sendromu İclal Gözcü Atayay	11:00 Hayır Diyememe Sendromu İclal Gözcü Atayay	14:00	15:00
27 TEMMUZ	10:00	11:00 E-Spor Konusunda Merak Edilenler Alper Afşin Özdemir	14:00 Kampçılık Ve Doğa Belgeselciliği Serdar Kılıç	15:00
27 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00 Increased Screen Time During The Covid-19 Pandemic: Screen Addiction Doç. Dr. Elif Mutlu	15:00
28 TEMMUZ	10:00 Sanatın Dijitalleşmesi Bağlamında Blokchain Ve Nft Teknolojileri Sedat Boynueğri	11:00 Sanatın Dijitalleşmesi Bağlamında Blokchain Ve Nft Teknolojileri Sedat Boynueğri	14:00	15:00
30 TEMMUZ	10:00 Yapay Zekâ Ve Z Kuşağı Zafer Küçükşabanoglu	11:00	14:00	15:00
Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat
5 TEMMUZ	Konu Konuk 10:00	Konu Konuk 11:00	Konu Konuk 13:00 Bir Film Nasıl Okunur? Alin Taşçıyan	Konu Konuk 15:00 Bir Film Nasıl Okunur? Alin Taşçıyan
6 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Bir Film Nasıl Okunur? Alin Taşçıyan	15:00 Bir Film Nasıl Okunur? Alin Taşçıyan
7 TEMMUZ	10:00 Mindfulness'ın Günlük Yaşam Pratiklerine Uyarlanması Prof.Dr.Zümra Atalay	11:00	13:00	15:00
8 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Media And Environmental Pollution: "Future Is Mess Without Clean Environment" Dr. Ilgar Seyidov	15:00
9 TEMMUZ	10:00 Dijital Hikâye Anlatımı Prof. Dr. Emel Baştürk	11:00 Dijital Hikâye Anlatımı Prof. Dr. Emel Baştürk	13:00	15:00
12 TEMMUZ	10:00 Dijitalleşme Ve Mesleki İletişim Doç. Dr. Hediyeullah Aydeniz	11:00 Dijitalleşme Ve Mesleki İletişim Doç. Hediyeullah Aydeniz	13:00 Dr.	15:00
13 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00 Masumiyet Karinesi Ersel Aslan	15:00 Masumiyet Karinesi Ersel Aslan
			Onur Utku Sevim	Onur Utku Sevim

Çizelge 4.2: (devamı) TRT Temmuz 2021 Online Eğitim Planı

Tarih	Saat	Saat	Saat	Saat
14 TEMMUZ	10:00	11:00	13:00	15:00
			Dünden Bugüne Yurttan Sesler Zafer Gündoğdu	
26 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00	15:00
	Hayır Diyimeme Sendromu İclal Gözcü Atayay	Hayır Diyimeme Sendromu İclal Gözcü Atayay		
27 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00	15:00
		E-Spor Konusunda Merak Edilenler Alper Afşin Özdemir	Kampçılık Ve Doğa Belgeselciliği Serdar Kılıç	
27 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00	15:00
			Increased Screen Time During The Covid-19 Pandemic: Screen Addiction Doç. Dr. Elif Mutlu	
28 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00	15:00
	Sanatın Dijitalleşmesi Bağlamında Blokchain Ve Nft Teknolojileri Sedat Boynueğri	Sanatın Dijitalleşmesi Bağlamında Blokchain Ve Nft Teknolojileri Sedat Boynueğri		
30 TEMMUZ	10:00	11:00	14:00	15:00
	Yapay Zekâ Ve Z Kuşağı Zafer Küçükşabanoglu			

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

Ayrıca ilk defa 26.05.2020 tarihinde başlayan ve trtakademi instagram sayfasında yayınlanan “çevrimiçi” programı konusunda uzman kişileri takipçiler ile buluşturmuştur.

Şekil 4.5: “Çevrimiçi” Program İlanı

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

4.5.2 Pandemi Döneminde Ana Haber

Pandemi döneminde normal dönemden farklı neler olduğunu gözlemlemek amacı ile TRT'nin hergün saat 19:00'da başlayan Ana Haber Bülteni 10 gün boyunca takip edilmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 4.3: TRT Ana Haber Bülten Verileri

Tarih	Adet	Röportaj	Ajans	Muhabir	Yurtiçi/Yurtdışı
31.03.20	19	Var	AA – DHA - İHA	Var	+/+
01.04.20	16	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
02.04.20	19	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
03.04.20	17	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
04.04.20	24	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
06.04.20	12	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
07.04.20	14	Var	AA-DHA	Var	+/+
08.04.20	20	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+
09.04.20	21	Var	DHA-İHA	Var	+/+
12.04.20	21	Var	AA-DHA-İHA	Var	+/+

Kaynak: TRT 19” Haber Bülteni

Tablodan anlaşılacağı üzere Ana Haber Bülteninde olağanüstü bir değişim görülmemektedir. Pandemiden önce 19:00'da başlayan bülten pandemiden sonra aynı saatte başlayıp aynı saatte bitmekte ve yaklaşık aynı sayıda haber üretilmektedir. Canlı yayın bağlantısı hariç genel itibari ile pandemi döneminde birbirine yakın sayıda haber sunulmuştur. Muhabirlerin bazıları yayına bağlandıkları esnada maske kullanmış bazıları ise maske kullanmamıştır. TRT pandemi döneminde kamu yayıncılığında ödün vermemiştir. Ancak pandemi döneminde teknolojik yenilik adına herhangi bir fark gözlemlenmemiştir.

Pandemi döneminde yaşanmamakla beraber gelir kalemlerinin büyük bir kısmı vergilerden oluşan ve son yıllarda büyük yatırımlara konu olan TRT, 15 Temmuz darbe gecesinde ve 06.09.2019 tarihinde yayınlanamayan “Ana Haber” programı nedeni ile doğru bir sınav verememiştir. Birçok bölge Müdürlüğü bulunmasına ve birçok yapım imkânlarına sahip olduğu halde bu iki olağanüstü durumda TRT yayın koordinasyonunu ve devamlılığı sağlayamamıştır.(Url-28).

4.5.3 TRT EBA ve Çocuk Programları

Pandemi sürecinde okulların tatil edilmesi ile birlikte TRT ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile çok hızlı bir şekilde üç adet kanal kuruldu ve zengin

içerikli program gün geçtikçe arttırıldı. Bu şekilde evde interneti olmayan ancak televizyonu olan her bir çocuk TV kanalları ile eğitime erişebildi.

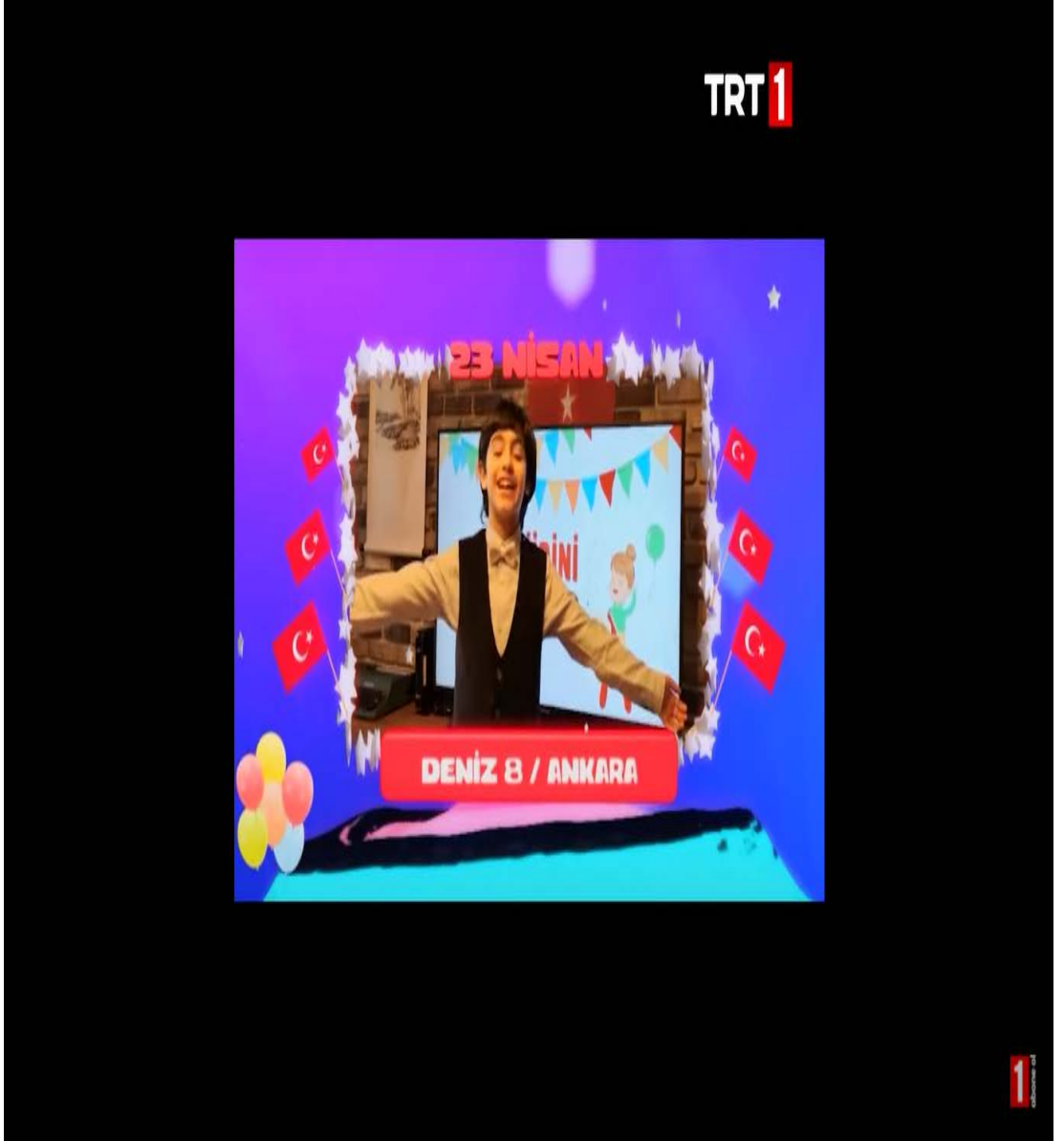
The poster features the TRT logo in the top left and the Ministry of National Education logo in the top right. The main text reads 'Dersler başlıyor, Hadi ekran başına!' (Lessons are starting, Let's go to the screen!). Below this, three columns represent different education levels: İlkokul (Primary School), Ortaokul (Middle School), and Lise (High School). Each column lists the 'İLK DERSLER' (First Lessons) with their respective class levels and start times. At the bottom, there are two buttons for 'Derstelerin tekrarları' (Lesson repeats) with the URLs www.eba.gov.tr and www.trtizle.com.

Level	Class	Time
İLKOKUL	1. Sınıf	09:00
	2. Sınıf	10:00
	3. Sınıf	11:00
	4. Sınıf	12:00
ORTAOKUL	5. Sınıf	09:00
	6. Sınıf	10:00
	7. Sınıf	11:00
	8. Sınıf	12:00
LİSE	9. Sınıf	09:00
	10. Sınıf	10:30
	11. Sınıf	12:00
	12. Sınıf	13:30

Şekil 4.6: TRT EBA Ders Programı

Kaynak: TRT EBA

Haydi çocuklar! Herkes TRT 1 ekranlarında yerini alsın. Sloganı ile tanıtılan '23 Nisan Özel' yayını, birbirinden eğlenceli sürprizlerle dolu programın yanında pandemi nedeni ile 23 Nisanda evde kalmak zorunda kalan çocukların evlerinde çektikleri videoların kurgu ve montajları yapılarak ekrana taşınmıştır (Url-29).

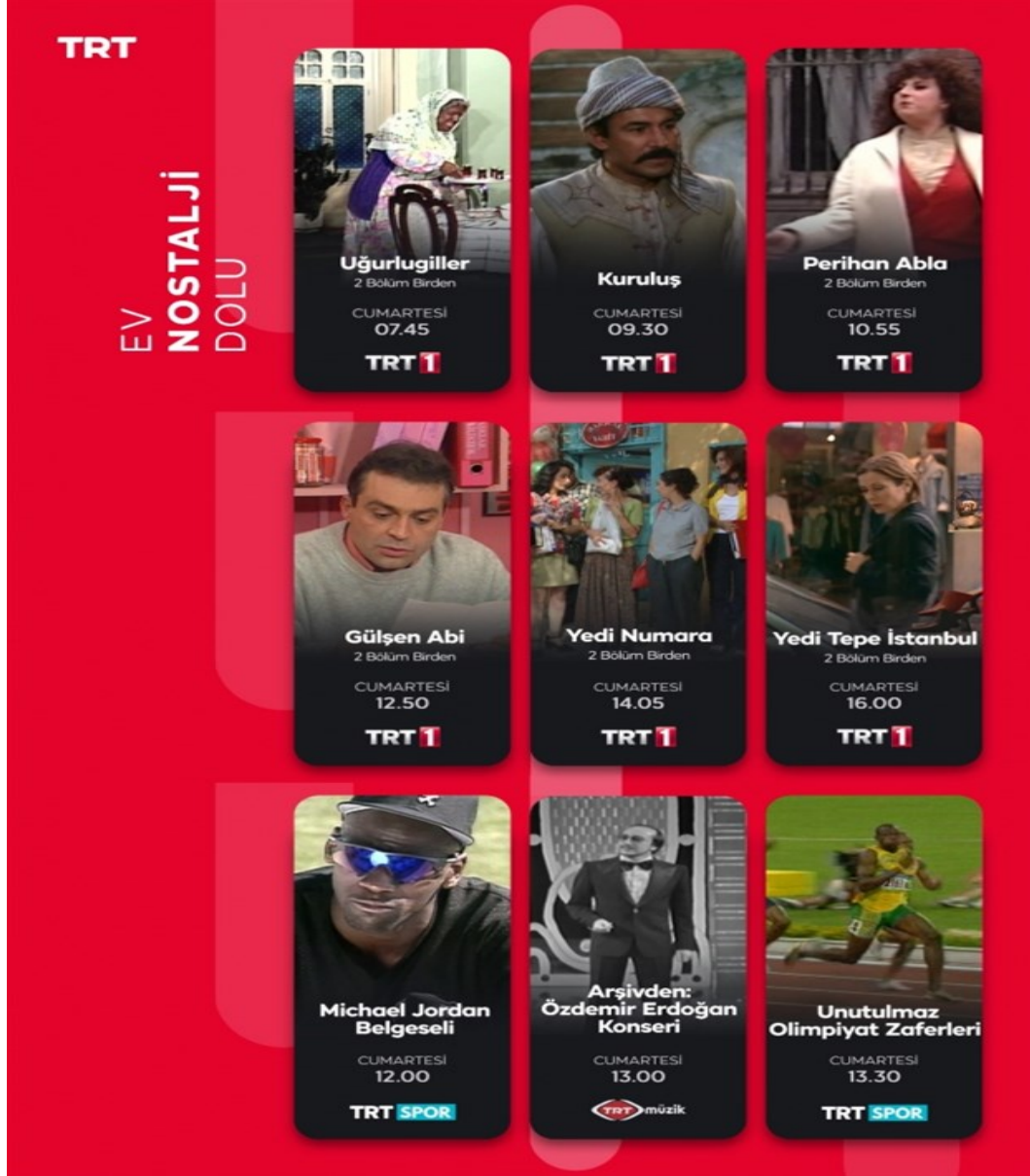

Şekil 4.7: 23 Nisan Özel

Kaynak: TRT 1

4.5.4 Nostalji Kuşağı ve Akıllı Yarışmalar

TRT, sokağa çıkma yasağı nedeni ile evlerinde kalan izleyicilerin morallerini yüksek tutmak amacı ile yerli ve yabancı nostaljik sinema eserlerini izleyici ile buluşturmuştur.

Şekil 4.8: TRT Nostalji Kuşakı

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

TRT, akıllı yarışmalar ile alternatif yayın için yeni kapılar açmıştır; “Soru Küpü” pandemi tedbirleri alınarak teknik ekibin yayın öncesi çekim yapılacak eve yerleştirdiği robot kameralar ile çekimler yapılmıştır. Programda sosyal mesafe uyarısı yapılmakta ve pandemi tedbirleri en üst düzeyde tutulmaktadır. Prodüksiyonu Net Yapım tarafından yapılmıştır. “Soru Küpü”, ev halkının doğallığını, samimiyetini ve heyecanını ekranlara taşıyor. Tüm çevresi ekranlarla dolu küpler kapıya bırakılıyor ve yarışmaya katılan ev sahipleri tarafından küp evin içerisine alınıyor. Küp vasıtasıyla sunucu yarışmacı ailelere önce sosyal mesafe hatırlatması yapıp, daha sonra selam veriyor. Yapımı

yaklaşık 2 ay kadar süren K p' n teknolojisi ve uygulaması hayran bırakıyor. Yapay zekâ teknolojisinin ilginç bir ürünü olan ‘‘Soru Küpü’’, gelecek neslin ilham kaynağı olmaya hazırlanıyor. Türk televizyonlarına farklı bir boyut kazandıracak olan sosyal oyun programı Soru Küpü ’n n seslendirmesini akıllı bir asistan olan Siri gerçekleştiriyor. (Url-30).

şekil 4.9: Soru Küpü

Kaynak: TRT 1

4.5.5 TRT Belgesel

TRT Belgesel kanalı pandemi sürecinde kamu yayıncılığının göstereceği refleksle halkı bilgilendirmek hedefi ile kamu yayıncılığı alanında bir ilke imza atarak her bölümü hastane yoğun bakım ünitesinde çekilen dünyanın ilk Kovid-19 belgesel serisi olan ‘‘Hastane İstanbul: Korona’’ prodüksiyonunu ekrana taşıdı. İzleyiciler tarafından ilgiyle izlenen ve takip edilen bu prodüksiyon, öncelikle covid-19 virüs hastalarının yoğun bakım süreçlerini sonra sağlık hizmet sağlayıcılarının özverili çalışmalarını ekrana taşıyarak takip eden kitle üzerinde büyük bir etki bıraktı. ‘‘Küresel Tehdit Kovid-19’’ belgeseli ile salgının

küresel boyutları anlatılmıştır. “EvBelgeselDolu” projesiyle “Bugünlerin Belgeseli”, “Virüs Günlerinde Yayıncılık”, “Dijital Çağda Salgın”, “Silahsız Savaşta Kahraman Olmak”, “Salgın”, “Vuhan’da Bir Ay” adlı yapımlar TRT Belgesel izleyicileri ile buluşturuldu (Eren, 2020:20).

Şekil 4.10: Hastane İstanbul: Korona

Kaynak: TRT Belgesel

4.5.6 Evde Kal Müzikle Kal

TRT Covid-19 salgını mücadelesi kapsamında sokağa çıkma yasağı nedeni ile evde kalmak zorunda kalan vatandaşlara moral vermek ve evde geçirilen süreyi eğlenceli hale getirmek için "Evde Kal TRT Müzik'te Kal!" projesini hazırladı. Projede sanatçılar evlerinden verecekleri "Evde Kal TRT Müzik'te Kal!" konserleri, "[instagram.com/trtmuzik](https://www.instagram.com/trtmuzik)" adresinden yayınlanıp müzikseverlerle buluşturulacak. (Url-31)

evde kal 3
TRT Nağme paylaştı
422 Görüntüleme

Ankara Radyosu

Türk Sanat Müziği Sanatçıları
Sunar

Güfte - Beste: Mustafa Seyran
Makam: Muhayyerkürdî
#EvdeKalMüzikleKal

Şekil 4.11: Evde Kal Müzikle Kal Program Görseli

Kaynak: TRT Nağme Instagram Sayfası

Şekil 4.12: Evde Kal Müzikle Kal Programı Sanatçı Görsele

Kaynak: TRT Nağme Instagram Sayfası

Hierapolis Antik Tiyatrosunda icra edilen ve Cumhurbaşkanlığı'nın düzenlediği, Antalya Devlet Opera ve Balesi Orkestrası'nın tenor Murat Karahan'a eşlik ettiği ve Korona Virüs nedeni ile vatandaşların katılmadığı konser "Evde Bayram Konseri" TRT 2 kanalınca yayınlanmıştır.

Şekil 4.131: Evde Kal Müzikle Kal Programı Sanatçı Görseli

Kaynak: TRT 2

4.6 TRT Akademi

TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından Türkiye’de salgının görülmesinden altı ay sonra 2020 Eylül ayında “TRT Akademi Dergisi Salgın Yayıncılığı Kovid-19 Özel” adı ile elektronik dergi yayınlanmıştır. Dergi 34 konuyu ele almış ve alanlarında uzman kişilerle röportaj yapmıştır. Dergi, pandeminin medyaya ve toplumsal etkilerine dikkat çekmiştir. Ayrıca dergide, uluslararası yayıncıların pandemi döneminde ne tür tedbirler aldıkları ve yayınlarını nasıl gerçekleştirdikleri ile ilgili konular ele alınmıştır.

Dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs, her yönüyle **“TRT Akademi Dergisi Salgın Yayıncılığı Kovid-19 Özel”** sayısında.

- Medya profesyonelleri, sosyal bilimciler, teknoloji ve bilişim uzmanları, salgın sürecini TRT Akademi Dergisi Kovid-19 Özel sayısı için değerlendirdi.
- Dünya medyası, Kovid-19 sürecini nasıl yürüttü? “Yeni Normal” mi, Sürekli Yeni mi? İletişimciler ve Sosyologlar, süreci nasıl okuyor? Bilgi kirliliği, dijital gazeteciliğin en büyük problemi mi olacak? Bizi nasıl bir gelecek bekliyor?

“TRT Akademi Dergisi Salgın Yayıncılığı, Kovid-19 Özel sayısı” ve “İnfodemi Araştırması” TRT Akademi web sayfasında ve dijital hesaplarında.

www.trtakademi.net/koronavirus

TRT

Şekil 4.14: TRT Akademi Dergisi Pandemi Sayısı

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

İçindekiler

5

7	Erkan DURDU	Koronavirüs Döneminde Yayıncılık
9	Abdurrahman ÇAKIR	Yeni Normal mi? Yeni mi? Normal mi?
		Dosya
16	İbrahim EREN	Güçlü Kurumlar Hızlı Şekilde Hareket Eder
22	Noel CURRAN	Bu Bizi Daha Güçlü Yapacak
26	Javad MOTTAGHİ	Medya En Büyük Birleştirici Güç Olup Sınırları Aştı
32	Şenol KAZANCI	Anadolu Ajansının Koronavirüs Dönemi Çalışmaları
36	Yang SUNG-DONG	Kamu Yayıncılığının Değeri Yeniden Anlaşıldı
42	Marcello FOA	RAI, Kamu Yayıncılığı Rolünü Yeniden Ortaya Koymuştur
44	Petr DVORAK	Kamunun Önemi, Buhran Dönemlerinde Ortaya Çıkar
50	Ulrich WILHEM	Kamu Medyası, Her Zamankinden Daha Fazla Hizmet Ediyor
54	Masagaki SATORU	Koronavirüs Krizini Birlikte Aşmak
		Analiz/Yorum
60	Prof. Dr. Sinan CANAN	Pandemi ve Psikolojik Sınırlarımız
66	Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK	İletişim Felsefesi Açısından Koronavirüs Salgını Üzerine Düşünmek
80	Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU	Pandemi, Post-Pandemi ve Yeni Dindarlık Modelleri
90	Dr. Seda GÜVEN	Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplumsal Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme
98	Samed KARAGÖZ	Pandemi ve Sonrasında Sanata Bakmak
104	Gökhan YÜCEL	Pandemi Sonrası Dönemde 3D: Devlet, Diplomasi ve Dijitalleşme
110	Dr. Ersin DİKER	Kovid-19 Salgını Döneminde Sosyal Medya Kullanımı
118	Alev ALATLI	Dezenformasyon Nedir, Âlâsını Göreceğiz
122	Prof. Dr. Nevzat TARHAN	Geleceğin İhtiyaçlarına Odaklanmalıyız
130	Gerd LEONHARD	Çevrim Dışı Olma Hakkına İhtiyacımız Var
140	Levent ERDEN	Dünyanın Kutupları Oynadı, Değişim Hızlı ve Yakın
150	Shivshankar MENON	Hadi Çözmeye Çalışalım Diyebileceğimiz Bir Uluslararası Düzen Yok
158	Prof. Amitav ACHARYA	DSÖ Bağımlı, Zayıf Bir Organizasyon
		Dosya Röportaj
170	Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK	Salgın İletişimi
	Prof. Dr. Nilüfer PEMBEÇİOĞLU	
	Prof. Dr. Sezai TÜRK	
	Prof. Dr. Himmet HÜLÜR	
198	Prof. Dr. Veysel BOZKURT	Dosya Röportaj
	Doç. Dr. Lütfi SUNAR	Salgın Sosyolojisi
	Doç. Dr. Ekmel GEÇER	
210	Tolga AKKUŞ	İnceleme
		S"algı"n 2.0
216	Doç. Dr. Ekmel GEÇER	Geleneksel Medya Gücünü Koruyor
		Araştırma
228		TRT Akademi İnfodemi Araştırması

TRTAKADEMİ

Şekil 4.152: TRT Akademi Dergisi Pandemi Sayısı İçindekiler

Kaynak: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı

5. SONUÇ

İnsanoğlu 2019 yılının sonlarından itibaren dünyayı etkisi altına alan COVID-19 olarak adlandırılan bir virüsün neden olduğu hastalıkla mücadele etmektedir. İnsanlar bu süreçte temel hak ve hürriyetinden mahrum kalmışlar; sokağa çıkma yasakları ve seyahat kısıtlamaları bunlardan bazılarıdır

Kamusal yayın yapan TRT bu süreçte hızlı kararlar alarak pandemi sürecini doğru şekilde yönetmiştir. Manevi olarak üstüne düşeni yerine getirmiştir. TRT girdiği her evi okul, sinema salonu, açık oturum, haber merkezi ve eğlence merkezine dönüştürmüştür. Eğitim Dairesi tarafından hazırlanan Dijital Dönüşüm eğitimleri, TRT Akademi Dergisi “Salgın Yayıncılığı Kovid-19 Özel” sayısının çıkartılması, online eğitim programları ve “çevrimiçi” programı dijital dönüşüme önem verildiği ve pandemi döneminde proaktif hareket ettiği gözükmektedir.

TRT yapımlarında pandemi kısıtlamalarını işlemekte böylece halkı bilinçlendirmektedir. Bu zor zamanlarda yardımlaşma ve dayanışma söylemi üslubunu ön plana çıkarmaktadır. Pandemi nedeni ile farklı iletişim yöntemlerine değinmekte ve önemli olanın gönül birliği olduğu mesajı vermektedir.

Korona virüs ile ilgili TRT tarafından yayınlanan tanıtım filminde: İyi günde olduğu gibi zor günler de buradayız. Onlarca farklı içerikle daima ekranlardayız. Siz keyifli zaman geçirin diye, canı gönülden çalışmaya devam ediyoruz. İyi günde olduğu gibi zor günde de yanındayız. Sen yeter ki evde kal biz dopdolu içeriğimizle ekranlarına dünyaları taşıyoruz. Her ev hayat dolsun diye biz buradayız Türkiye’de. Sen yeter ki evde kal “TRT ile ev hayat dolu” mesajları ile kesintisiz ve renkli içerik ile yayınlarını aksatmadan izleyicinin yanında olacağı mesajını vermiştir.

TRT, akıllı yarışmalar ile alternatif yayın için yeni kapılar açmıştır; “Soru Küpü” pandemi tedbirleri alınarak teknik ekibin yayın öncesi çekim yapılacak

eve yerleştirdiği robot kameralar ile çekimler yapılmıştır. Programda sosyal mesafe uyarısı yapılmakta ve pandemi tedbirleri en üst düzeyde tutulmaktadır.

TRT EBA kanalının hızlıca yayına girmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zengin içerikler hazırlanması pandemi sürecinde kurumlar arası işbirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Pandemi nedeni ile 23 Nisanda evde kalmak zorunda kalan çocukların evlerinde çektikleri videoların kurgu ve montajları yapılarak ekrana taşınmıştır

Evhayat dolu sloganı çerçevesinde; yabancı filmler, nostalji kuşağı ve müzik yayınları ile ekran heyecan verici hale getirilmiştir. Pandemi süresince “Ana Haber” bültenlerinin aksamaması ve normal seyrinde devam etmesi kamu yayıncılığının önemini yeniden hatırlatmıştır.

Bu süreçte TRT Belgesel kanalı pandemi sürecinde kamu yayıncılığının göstereceği refleksle halkı bilgilendirmek hedefi ile kamu yayıncılığı alanında bir ilke imza atarak her bölümü hastane yoğun bakım ünitesinde çekilen dünyanın ilk Kovid-19 belgesel serisi olan “Hastane İstanbul: Korona” prodüksiyonunu ekrana taşıdı.

Pandemi dönemi, her sektör için yeniliklere ne kadar açık olduklarını ve teknolojiye ne kadar uyum sağladıklarını tecrübe ettikleri bir dönem olmuştur. Ayrıca bu dönemde nelerin dijitalleşip dijitalleşemeyeceği sorusu ciddi anlamda karşılık bulmuştur. Medyanın dijitalleşmesi konusunda sektör yöneticilerine yol haritası çizmiştir. TRT'nin pandemi döneminde yapmış olduğu yayınlar ve gerçekleştirdiği forumlarla gelecekte ne tür yayınların olacağı ile ilgili ciddi bilgiler sunmaktadır.

TRT Çocuk kanalında gösterime giren yeni yapımlar “Dijital tayfa ve Z takımı gibi” yeni neslin teknolojik adaptasyonunu arttıracaktır.

TRT2 ve TRT Müzik tarafından bu döneme uygun kültür, sanat ve müzik programları yapılmıştır. Online konserler ve müze gezileri gibi birçok uygulamayı diğer kamu kuruluşları (Cumhurbaşkanlığı - Kültür Bakanlığı) ile beraber icra etmiştir.

TRT bağlı bulunduğu uluslararası yayın ve meslek birlikleri ile ciddi ve doğru bir iletişim içinde kalmış ve dünya standartlarına uygun yayınlar yapmıştır.

Dünyada hızlı bir şekilde yaşanan teknolojik yenilikler şimdilik tam olarak anlaşılmasa da, etki alanları bilinmese de ve hızı hakkında sadece tahmin yürütülebilse de, hayatın her alanını ve sosyo-ekonomik düzenimizi etkisi altına aldığı bilinmektedir. Etki genişliği ve anlaşılma derecesinin zorluğu nedeni ile insanlığın daha önceki tecrübelerinden farklılık göstermektedir. Yaşanan bu hızlı dönüşüm; ticaret, sağlık, eğlence ve üretim sektörüne baştan aşağı etkisi altına almıştır. Bu dönüşümde artık mesafe ve zamanın kısıtları yok denecek kadar azalmıştır. Dünyanın herhangi bir yerinden dünyanın başka bir yerine internet ve internet araçları(ağlar, mobil cihazlar) sayesinde insanların birbirleri ile ve nesnelere (fabrika, makine gibi) ile bağlanabilmeleri ve etkileşime girmeleri mümkün hale gelmiştir. Bu durum, içinde fırsatlar ve tehditler barındırdığından hükümetler tarafından doğru adımlar atılmaz ve yeni projeler üretilmez ise sınıf farklılıklarından (yeni toplumsal sınıflar) işsizlik sorunlarına kadar her alanda gittikçe derinleşen problemler baş gösterecektir. Ağır sanayide insan işgücü yerini makineye bırakmıştır yeni süreçte hafif sanayide de benzer durum yaşanacaktır. Yaşanan bu değişimleri topluma en doğru şekilde anlatacak ve toplumu eğitecek ve hükümetleri yönlendirecek en önemli unsur medya olacaktır.

2018 yılında Çin'in Sinhua Haber Ajansı'nın sunucularında Zhang Zhao'ya ses ve görüntü olarak benzeyen dünyanın ilk İngilizce konuşan yapay zekâ sunucusu tanıtılmıştır. Öte yandan Çin'in ABD ile rekabette olduğu konuların başında; yapay zekâ başta olmak üzere teknolojinin gelişim gösterdiği tüm alanlar gelmektedir. Covid-19 salgın döneminde Çin televizyonlarınca üretilen yapay zekâlı robot sunucuyu kullanmaması teknolojik olarak eksiklerinin olduğunu düşündürmektedir. Ancak yakın zamanda bu tür olağanüstü durumlarda yapay zekâlı birçok nesneyi hayatımızda görmek mümkün olarak gözükmektedir.

Daha güçlü bir TRT için TRT zayıf yönlerini belirlemeli ve çözüm üretmelidir. Dünya yeni bir dönemi yaşamakta ve hiçbir şey eskisi gibi devam etmeyecektir. Bu yeni çağın insanı olarak çağı anlamalı ve gelecek nesillere yol göstermeliyiz.

KAYNAKLAR

- Alçın, S.** (2016). “Üretim İçin Yeni Bir İzlek: Sanayi 4.0”, *Journal of Life Economics*, sayı 3(8), 19-30
- Alniak, O.** (2004). *Siber Terörizm Raporu*, TASAM, İstanbul, s. 1-14
- Aust, S. Amman, T.** (2019). *Dijital Diktatörlük*, İstanbul: Hece Yayınları
- Aydın, K. Sönmüş, A.** (2021). “Türkiye’de Ve G-20 Ülkelerinde Covid-19 Sürecinde Devletlerin Politikaları”, *AL-FARABI*, s. 90-95
- Aykutalp A. vd. Ed: Suğur, S. Görgün Baran, A.** (2013). *Sosyolojide Yakın Dönem Gelişmeler*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayın.
- Bailey, O. G. Cammaerts, B. ve Carpentier, N.** (2015) *Alternatif Medyayı Anlamak*, Kafka, İstanbul
- Banger, G.** (2016), “Endüstri 4.0 ve Akıllı İşletme”, Dorlion Yayınları, Ankara
- Bulunmaz, B.** (2017) *İletişim Medya ve Gazetecilik “Kavramlar ve Anlamlar”*. Der Kitabevi
- Bonekamp, L. ve Sure, M.** (2015). “Consequences Of Industry 4.0 On Human Labour And Work Organisation”. *Journal of Business and Media Psychology*, 6(1), 33-40.
- Bulut, E. ve Akçacı, T.** (2017). “Industry 4.0 And Within The Scope Of İnnovation Indicators Analysis Of Turkey”. *ASSAM International Refereed Journal*, 7, 50-72.
- Canan, S. ve Acungil M.,** (2018). *Dijital Gelecekte İnsan Kalmak*, İstanbul: Tutukitap.
- Castells M. Caraça J. ve Cardoso G. (Çev: Kılıç, E.)** (2017). *Ekonomik Kriz Kültürleri*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (Çev: Kılıç, E.)** (2008). *Ağ Toplumunun Yükselişi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,
- Castell, M. (Çev: Kılıç, E.)** (2016). “İletişimin Gücü” İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Curran, N.** (2020). "Bu bizi daha güçlü yapacak" *TRT Akademi Dergisi*, c.5 s.10. Ankara
- Çakır, A.** (2020) *Yeni Normal mi? Yeni mi? Normal mi?*, TRT Akademi Dergisi c.5 s.10. Ankara
- Dai, X. Sasloglou K. Atkinson R. C. Dutta P.** (2012). “Wireless Communication Networks for Gas Turbine Engine Testing”, *International Journal of Distributed Sensor Networks*, March, s. 1-18
- Denzin, Norman. K. ve Lincoln, Yvonna. S. (Eds)** (1994). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oas, CA: Sage Publications.
- Dijk, J. V.** (2018), *Ağ Toplumu* (2. Baskı). İstanbul: Kafka.
- Durdu, E.** (2020) “Koronavirüs Döneminde Yayıncılık”, *TRT Akademi Dergisi*, c.5 s.10. Ankara
- Dvorak, P.** (2020) "Kamunun önemi, buhran dönemlerinde ortaya çıkar", *TRT Akademi Dergisi*, c.5 s.10. Ankara
- Erdemir, F. Uysal G. Akman A. ÇIRLAK A.** (2011), *Yeni ve Yeniden Tanımlanan Enfeksiyonlar ve Enfeksiyon Kontrolü II* 21. Yüzyılda

- Yeniden Tanımlanan Enfeksiyonlar ve Enfeksiyon Kontrolü, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 27 (1), s.61-75
- Eren, İ.** (2020) "Güçlü kurumlar hızlı şekilde hareket eder" TRT Akademi Dergisi, c.5 s.10. Ankara
- Fermanoğlu Ö. M. vd. Ed.: Telli, G. Aydın, S.** (2020) Dijital Dönüşüm, Kapital
- Foa, M.** (2020). "RAI, Kamu Yayıncılığı Rolünü Yeniden Ortaya Koymuştur" TRT Akademi Dergisi, c.5 s.10. Ankara
- Gediz Oral, B. Yeşilkaya, Y.** (2021) "Kripto Para İnkilemi: Karapara Aklama Ve Bitcoin" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 39, Sayfalar 209 - 239
- Holat, O.** (2021). "Yeni Medya Ve Siber Savaş Kavramları Bağlamında Stuxnet Saldırısı" Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, C.6, Ss.1, 105-121
- İnce, F. Evcil, F. Y.** (2020). "Covid-19'un Türkiye'deki İlk Üç Haftası" Sdü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi / Cilt 11 Sayı 2,
- Kadivar, J. Derl: Çoban, B. ve Ataman, B.** (2015). Panoptikon 2.0 "Alternatif Medya ve Karşı-Gözetim. Kafka, 2015
- Kara, V.** (2017). Kapitalizm Sonrası Dönem Malikiyet ve Serbestiyet Devri. İstanbul, İmak Ofset.
- Kara, V.** (2020). Korona Sonrası Dönemde Çalışma Şekilleri, Aylık Dergisi 187.
- Karakuş, M.** (2020). Farabi'nin İdeal Devletinde Geleneksel Yönetici Tipi Olarak Hz. Ömer, Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, s.189-215
- Karaca, M. ve İspir, İ. Ed: Karaca, M. ve Çakı Caner** (2018). İletişim ve Propaganda, Eğitim Yayınevi
- Kaygın, E.** (2018) İnovasyon Mu Dediniz?, İstanbul, Sola Yayınları
- Kural Ciğerli, O. İlhan, F.** (2021), Homeopatinin Salgın Hastalıklar Tarihindeki Rolü, Bütünleyici ve Anadolu Tıbbı Dergisi. s.30-45
- Kuşçu, F. Taşova, Y.** (2020). "COVID-19 Kliniği ve Yönetimi" Arşiv Kaynak Medya, İstanbul
- Lee. E. A.** (2019). Dijital Ruh, İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları.
- Liu, D. Chen, S. Chou, T.** (2011). "Resource Fit in Digital Transformation: Lessons Learned From The CBC Bank Global E-Banking Project", Management Decision, 49 (10):1728-1742.
- Neuman, W. R.** (2018). Dijital Fark, The Kitap.
- Mottaghi, J.** (2020). "Medya En Büyük Birleştirici Güç Olup Sınırları Aştı" TRT Akademi Dergisi, c.5 s.10. Ankara
- ÖYMEZ, Z.** (2020)." Ev Hayat Dolu" TRT Vizyon Dergisi, 367 s.46 İstanbul
- Özdemir, Z. vd. Ed: Özdemir, Z. Çetinkaya, A.** (2019). Dijital Çağda Habercilik "Kuram ve Uygulamada Yeni Yöntemler", Der Kitabevi
- Özenç, K.** (2007). "Bilgi ve İletişim Teknolojilerinde Kişisel ve Kurumsal Bilgi Güvenliğinin Sağlanması". Infarmation Securty & Cryptology Conference With International Participation, 183-190.
- Özkır, Y. vd. Ed:Çağlar, İ. Memmi, M. A. Altun, F.** (2017). 15 Temmuz'da Medya,
- Resmi Gazete,** 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayı
- Roberts, J. M. (Çev: AKAD, M. T.)** (2020). Kısa Dünya Tarihi, İnkılap Kitabevi.
- Satoru, M.** (2020) "Koronavirüs krizini birlikte aşmak", TRT Akademi Dergisi, c.5
- Say, C.** (2021). 50 Soruda Yapay Zeka (19. Baskı). İstanbul. 7 Renk Basım Yay.
- Schwab, K.** (2016). "Dördüncü Sanayi Devrimi", (Çev:Zülfü Dicleli), Optimist Yay., İstanbul

- Schwertner, K.** (2017). "Digital transformation of business". *Trakia Journal of Sciences*, 15(1):388-393.
- Sığın, İ.** (2020). *Dijital Yeni Dünya*, İstanbul, 2020 s.10. Ankara
- Soylu, A.** (2018). "Endüstri 4.0 ve Girişimcilikte Yeni Yaklaşımlar", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32, 43-57.
- Sung-Dong, Y.** (2020). "Kamu yayıncılığının değeri yeniden anlaşıldı". *TRT Akademi Dergisi*, c.5 s.10. Ankara
- Şener, G. Emre, P. Ö. Akyıldız, F.** (2015). "Türkiye’de Sosyal Medyanın Siyasi Katılıma Etkileri" *Folklor/Edebiyat*, Cilt 21, Sayı 83, s. 75 - 98
- Tellan, T.** (2017) *Yeni Medya Çalışmaları III. Ulusal Kongre Kitabı, Endüstri 4.0: Üretici Olarak Yeni Medya Ve Mülkiyet Hakkı*, İstanbul
- Tutkunca, T.** (2020). "İşletmelerde Dijital Dönüşüm ve İlgili Bileşenlerinin Analiz Edilmesi Üzerine Kavramsal Bir Araştırma". *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 65-75.
- Yankın, F. B.** (2019). "Dijital Dönüşüm Sürecinde Çalışma Yaşamı". *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-38.
- Yiğitöl, B. Sarı, T.** (2020). "The Role Of Industry 4.0 Technologies In The Fight Against The Global Pandemic" *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, Sayı: 4, s. 53-73. Seta
- Yin, R. K.** (2003), *Case Study Research Design and Methods* (3. Baskı). London: Sage Publications. *Tarama Dergisi*, 2020, C 29, s. 24-30
- Wilhem, U.** (2020) "Kamu Medyası, Her Zamankinden Daha Fazla Hizmet Ediyor". *TRT Akademi Dergisi*, 5. Cilt, Sayı10. Ankara

İnternet Kaynaklar

- Anlı, F.Ö. (t.y.)** "Platon ve Bilgi", alındığı tarih: 19.07.2021, adres: <https://acikders.ankara.edu.tr>
- Ernst ve Young.** (2011) "The Digitisation of Everything. How Organisations Must Adapt to Changing Customer Behaviour.", alındığı tarih: 03.04.2020, adres: <https://www.the-digital-insurer.com>
- Ersoy, A. R.** "Türkiye'nin de Rehberi Olmaya Hazırlanıyoruz", alındığı tarih: 03.04.2020, adres: <http://haber.tobb.org.tr/>
- Gündoğan B.** (2020). "TRT Kanallarındaki Dizilerin Set Çalışmalarına 2 Hafta Ara Verildi", alındığı tarih: 06.07.202, alındığı adres: <https://www.aa.com.tr>
- Kagerman, (2011) H. Lukas, K.D. Wahlster, W.** alındığı tarih: 03.04.2020, adres: <https://www.ingenieur.de/>
- Süngü, Y.** (2020). "Eski Hâl Muhal; Ya Yeni Hâl veya İzmihlâl", alındığı tarih: 21.08.2020, adres: <https://www.yenisafak.com>
- Şahin, Y. M. (2020).** "Dev teknoloji şirketleri 'sağlık' sektörüne yatırımlarını artırıyor!", alındığı tarih: 03.04.2020, adres: <https://www.gzt.com>
- Şani, A. E.** (2021). "Sanatçılar TRT Müzik'in Instagram Hesabında Konser Verecek", alındığı tarih: 11.07.2021, adres: <https://www.aa.com.tr>
- Uştuk, H. Alcan, M. Türkyılmaz, F.** (2020). "Oyuncuların Kendi Evinden Kendi Çekimini Yapacağı 'Ev Hali' Dizisi TRT'de Başlayacak" alındığı tarih: 21.08.2020, adres: <https://www.aa.com.tr/>
- Muro, M. Liu, S. Whiton, J. Kulkarni S.** (2017). "Digitalization and The American Workforce", alındığı tarih: 02.11.2020, adres: <https://www.brookings.edu/>
- Ünay, S.** (2021) "Aşı Savaşlarında Son Perde: Küresel Ve Yükselen Güç Stratejileri" alındığı tarih: 30.07.2021, alındığı adres: <https://www.aa.com.tr>

- Url-1** <<https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/03/12/corona-virusu-nasil-ortaya-cikti-koronavirus-covid-19-ilk-kez-nerede-goruldu?paging=2>>, alındığı tarih: 31.03.2020
- Url-2** <<https://covid19.saglik.gov.tr/>>, alındığı tarih: 31.03.2020
- Url-3** <<https://covid19.saglik.gov.tr/>>, alındığı tarih: 31.03.2020
- Url-4** <<https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/iletisim-baskanligi-dunya-genelindeki-koronavirus-vaka-durumunu-acikladi/1785632>>, alındığı tarih: 31.03.2020
- Url-5** <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51925859>>, alındığı tarih: 01.04.2020
- Url-6** <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-51576487>>, alındığı tarih: 01.04.2020
- Url- 7** <<https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/4025/dijital-donusum-uskudar-universitesi-iletisim-fakultesinde-tartisildi>>, alındığı tarih: 06.07.2021
- Url-8** <<https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/4025/dijital-donusum-uskudar-universitesi-iletisim-fakultesinde-tartisildi>>, alındığı tarih: 06.07.2021
- Url-9** <file:///C:/Users/Hp/Downloads/Final_report__Industrie_4.0_accessible.pdf>, alındığı tarih: 03.08.2021
- Url-10**
<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf)>, alındığı tarih: 03.08.2021
- Url-11**
<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf)>, alındığı tarih: 03.08.2021
- Url-12** <http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2016/259/016_027.pdf>, alındığı tarih: 03.08.2021
- Url-13** <<https://tr.sputniknews.com/asya/201811081036049887-cin-dunyanin-ilk-ingilizce-konusan-yapay-zeka-uretim/>>, alındığı tarih: 12.07.2021
- Url-14** <<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/%C3%82l-i-%20%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/396/103>>, alındığı tarih: 25.07.2021
- Url-15** <<https://www.internetworldstats.com/stats.htm>>, alındığı tarih: 28.07.2021
- Url-16** <<https://wearesocial.com/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital>>, alındığı tarih: 28.07.2021
- Url-17** <<https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/4025/dijital-donusum-uskudar-universitesi-iletisim-fakultesinde-tartisildi>>, alındığı tarih: 06.07.2021
- Url-18** <<https://www.trthaber.com/haber/dunya/abd-iran-merkezli-sitelere-el-koydugunu-dogruladi-590379.html>>, alındığı tarih: 02.08.2021
- Url-19** <<https://www.youtube.com/watch?v=qxHv0aU97fs>>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-20** <https://www.youtube.com/watch?v=MtFz28E_ShE>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-21** <https://www.youtube.com/watch?v=jb5InIeG_OA>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-22**<<https://www.trtworldforum.com/trt-world-forum-2020/>>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-23** <<https://www.dizisi.info.tr/ev-yapimi/>>, alındığı tarih: 02.11.2020
- Url-24** <<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/televizyon/tutunamayanlar-dizisi-robot-kameralara-emanet-41495007>>, alındığı tarihi: 12.07.2020
- Url-25** <<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yonetmen-duyurdu-tutunamayanlar-dizisinden-flas-karar-1748885>>, alındığı tarih: 23.06.2021

- Url- 26** <<https://www.youtube.com/watch?v=RMmLdicgDMg>>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url- 27** <<https://www.trthaber.com/haber/dunya/reklam-filminde-turklerin-konsuluk-iliskilerine-vurgu-yapildi-538718.html>>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-28** <<https://www.karar.com/trt-tarihinde-bir-ilk-ana-haber-blteni-yaynlanmad-1408211>>, alındığı tarih: 14.07.2020
- Url-29** <<https://www.youtube.com/watch?v=p8ZOQrs3ah4>>, alındığı tarih: 14.10.2020
- Url-30** <<https://www.trt1.com.tr/programlar/soru-kupu/ozet/genel-ozet>>, alındığı tarih: 13.07.2020
- Url-31** <<https://nl-nl.facebook.com/298577610206921/videos/296697218394379/>>, alındığı tarih: 13.07.2020

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Mücahid SAĞLAR

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2021, Marmara Üniversitesi, İlahiyat

Lisans : 2009, Anadolu Üniversitesi, Kamu Yönetimi

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

TRT 1 KANALINDA REKLAM YAYINCILIĞI